

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

SINIF EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK UYGULAMASINDA
KARŞILAŞTIKLARI ETİK DIŞI DAVRANIŞLARIN BAZI DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ (GİRESUN ÖRNEĞİ)**

**AN INVESTIGATION OF NON-ETHICAL BEHAVIORS CANDIDATE
PRIMARY SCHOOL TEACHERS ENCOUNTER IN TEACHING
PRACTICE BASED ON SOME VARIABLES (A CASE OF GİRESUN)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif ÇELİK

Danışman: Prof. Dr. Ramazan SEVER

GİRESUN, 2019

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

SINIF EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK UYGULAMASINDA
KARŞILAŞTIKLARI ETİK DIŞI DAVRANIŞLARIN BAZI DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ (GİRESUN ÖRNEĞİ)**

**AN INVESTIGATION OF NON-ETHICAL BEHAVIORS CANDIDATE
PRIMARY SCHOOL TEACHERS ENCOUNTER IN TEACHING
PRACTICE BASED ON SOME VARIABLES (A CASE OF GİRESUN)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif ÇELİK

Danışman: Prof. Dr. Ramazan SEVER

GİRESUN, 2019

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 28/05/2019 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Elif ÇELİK'in "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Karşılaştıkları Etik Dışı Davranışların Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Giresun Örneği)" başlıklı tezini incelemiş olup aday 14/06/2019 tarihinde, saat 14.00 da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Prof. Dr. Ramazan SEVER	
Üye	Prof. Dr. Mustafa ŞANAL	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Zeynep BAŞCI NAMLI	

ONAY

.../.../2019

Prof. Dr. Güven ÖZDEM
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Karşılaştıkları Etik Dışı Davranışların Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Giresun Örneği)” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

14/06/2019

Elif ÇELİK

ÖN SÖZ

Bu çalışma, her geçen gün biraz daha hayatımızda yer edinen etik kavramını ve etik dışı davranışları vicdani yönü ağır basan öğretmenlik mesleği içerisinde yer alacak olan sınıf öğretmeni adayları gözünden değerlendirmeyi hedeflemektedir.

Sınıf öğretmenlerinin meslek hayatına başlamadan önce almış oldukları eğitim sağlıklı nesiller yetiştirme ve başarılı öğretmen olma noktasında önemli yere sahiptir. Bu nedenle öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin ruhunu yansıtmaya yönelik eğitim almaları gerekmektedir. Öğretmenlerin toplumsal ilke ve normlara sahip olabilmeleri için eğitim süreçlerinde etik ve etik dışı davranışlarla ilgili bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu nedenle öğretmen adaylarının etik ilke ve davranışların sergilendiği bir ortamda ders almaları önemli bir yere sahiptir.

Günümüzde etik kavramı, etik dışı davranışlar, öğretmenlik mesleği ve öğretmenlik mesleğinde etik dışı davranışlarla ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulamasında karşılaştıkları etik dışı davranışlar hakkında görüşleri yaş ve cinsiyet faktörlerine göre incelenmiştir.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm konuyu ana hatlarıyla açıklayan amaç, önem, problem durumu, varsayım, sınırlılık ve tanımları içerir. İkinci bölümde kuramsal çerçeve ve ilgili araştırmalar sunulmuştur. Üçüncü bölüm olan yöntem bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin analizi, geçerlilik ve güvenilirlik, araştırmacının rolüne yer verilmiştir. Dördüncü bölümde anket çalışması sonucu elde edilen bulgular ve yorumları yer almaktadır. Beşinci ve son bölümde sonuç, tartışma ve konuyla ilgili öneriler bulunur.

Çalışmamın her aşamasında emeği olan saygıdeğer hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Ramazan SEVER' e, katkılarından dolayı değerli jüri üyelerim Prof. Dr. Mustafa ŞANAL ve Dr. Öğr. Üyesi Zeynep BAŞCI NAMLI hocalarıma saygı ve şükranlarımı sunarım. Hayatımın her anında olduğu gibi tez çalışmam boyunca da yanımda olan, motive eden ve destekleyen aileme yürekten teşekkürlerimi sunuyorum.

Elif ÇELİK

Giresun, 2019

ÖZET**SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK UYGULAMASINDA
KARŞILAŞTIKLARI ETİK DIŞI DAVRANIŞLARIN BAZI DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ (GİRESUN ÖRNEĞİ)****Elif ÇELİK****Danışman: Prof. Dr. Ramazan SEVER****2019, IX+104 sayfa**

Bu araştırmada, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları etik dışı davranışların yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılı Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı son sınıfında öğrenim gören ve öğretmenlik uygulaması dersi alan 113 kadın ve 61 erkek olmak üzere toplam 174 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerinin belirlenmesinde kişisel bilgi formu, öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları etik dışı davranışların belirlenmesinde ise “Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlar Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 22.0 programında Kolmogorov-Smirnov, testi Mann Whitney U testi ve analizlerinden yararlanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda; öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde öğrenciler ile ilgili etik dışı değerlendirdikleri davranışların başında; derslerine girilmeyen öğrenciler ile flört etme, öğretmenlik mesleği (görevle ilgili sorumluluklar) ile ilgili etik dışı değerlendirdikleri davranışların başında; okula alkol olarak veya uyuşturucu herhangi bir madde olarak gelme, meslektaşlar ile ilişkiler konusunda etik dışı değerlendirdikleri davranışların başında herhangi bir meslektaş hakkında başka bir meslektaşına olumsuz yargı-açıklamalarda bulunma davranışının geldiği tespit edilmiştir. Bunun yanında öğretmen adaylarının karşılaştıkları etik dışı

davranışların yaş grubu ve cinsiyet değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar göstermediği belirlenmiştir.

Sonuç olarak, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde öğrencilerle, meslektaşlarla ve öğretmenlik mesleği ile ilgili olarak birçok sorunla karşılaştığı, karşılaşılan etik dışı davranışlar ve görüşleri üzerinde yaş ve cinsiyet değişkenlerinin önemli birer belirleyici olmadığı söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Sınıf öğretmenliği, öğretmen adayları, öğretmenlik uygulaması, etik dışı davranışlar

ABSTRACT**AN INVESTIGATION OF NON-ETHICAL BEHAVIORS CANDIDATE
PRIMARY SCHOOL TEACHERS ENCOUNTER IN TEACHING
PRACTICE BASED ON SOME VARIABLES (A CASE OF GİRESUN)****Elif ÇELİK****Advisor: Prof. Ramazan SEVER****2019, IX+104 pages**

Present study aimed to investigate the unethical behaviors of the primary teacher training students according to variables of age and gender. The descriptive screening model, which is frequently used in the field of educational sciences, was practised in the study. A total of 174 senior pre-service teachers, 113 of whom were female and 61 were male enrolling in the course of teaching practice of Giresun University, Faculty of Basic Education, Department participated in the study. Personal information form was used to determine the demographic characteristics of the students and Unethical Behaviors Related to Teaching Profession Scale was used to determine the unethical behaviors encountered in the teaching practice course. In the analysis of the data gathered in the study, SPSS 22.0 program, Kolmogorov-Smirnov test, Mann Whitney U test and analysis were utilised.

As a result of the study, the pre-service teachers reported that common unethical students behaviours in teaching practice course include flirting with other students with the ones not taking their courses. Of the common behaviors of the pre-service teachers about the teaching profession (responsibilities related to their duties) in the teaching practice courses include coming to school by taking alcohol or taking any drugs. Making negative judgement-statements about any other colleague about any other colleague. In addition, it was concluded that the unethical behaviors of the pre-service teachers did not show statistically significant difference according to the variables of age group and gender.

As a result, it possible to say that pre-service teachers faced various problems related to students, colleagues and teaching profession, and variables of age and gender were not significant determinants on the unethical behaviors encountered.

Key words: Classroom teaching, pre-service teachers, teaching practice, unethical behaviors

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
ÖZET	II
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	VI
KISALTMALAR	VIII
TABLolar VE ŞEKİLLER	IX
1. GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Problem Durumu	1
1.2.Araştırmanın Amacı	4
1.3.Araştırmanın Önemi	4
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5.Araştırmanın Varsayımları	6
1.6.Terim ve Tanımlar	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1.Etik Kavramı	8
2.1.1. Başlıca Etik İlkeler	10
2.1.2. Başlıca Etik Dışı Davranışlar	11
2.1.3. Etik Kavramının Tarihsel Gelişimi	12
2.1.4. Etik Kavramının Boyutları ve Temel Amaçları	13
2.2.Etik ile Yakından İlişkili Kavramlar	19
2.2.1. Etik ve Ahlak İlişkisi	19
2.2.2. Etik ve Hukuk ilişkisi	24
2.2.3. Etik ve İnsan Hakları İlişkisi	24
2.3.Etik Davranışların Toplumsal Belirleyicileri	26
2.3.1. Kültür	26
2.3.2. Değerler	27
2.3.3. Normlar	29
2.4.Eğitimde Etik Kavramı	30

2.4.1. Öğretmenlerde Etik	31
2.4.2. Okul Yöneticilerinde Etik	34
2.5.Öğretmenlik Uygulaması	35
2.5.1. Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Tanımı ve Amacı	38
2.5.2. Öğretmenlik Uygulaması Dersinin İşleyişi	43
2.5.3. Öğretmen Adayının Değerlendirilmesi	48
2.6.Konu ile İlgili Yapılan Araştırmalar	50
3. YÖNTEM	60
3.1.Araştırmanın Modeli	60
3.2.Çalışma Grubu	61
3.3.Veri Toplama Araçları	61
3.4.Verilerin Analizi	62
3.5.Geçerlilik ve Güvenirlik	63
3.6.Araştırmacının Rolü	64
4. BULGULAR	65
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	71
5.1.Sonuç ve Tartışma.....	71
5.2.Öneriler	74
KAYNAKÇA	76
EKLER	99
EK 1: Anket Uygulama İzin Dilekçesi	100
EK 2: Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlar Ölçeği	101
ÖZGEÇMİŞ	104

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

Akt: Aktaran

Çev.: Çeviren

DB: Dünya Bankası

KPSS: Kamu Personeli Seçme Sınavı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEBBİS: Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri

oygm: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü

p: Anlamlılık Düzeyi

TMMOB: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği

ÜAK: Üniversitelerarası Kurul

vb. : ve benzeri

vd.: ve diğerleri

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

TABLolar VE ŞEKİLLER

Şekil 1. Tarama Modelinde Araştırma S¼reci.....	60
Tablo 3.2.1. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaş Grularına ve Cinsiyetlerine İlişkin Frekans ve Y¼zdelik Dağılımları.....	61
Tablo 3.5.1. Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşleri İÇeren Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	63
Tablo 4.1. Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi Sonucu.....	65
Tablo 4.2. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğrencilerle ilişkiler ile İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşlerine Ait Tanımlayıcı İstatistikleri İÇeren Frekans Analizi Sonuçları.....	65
Tablo 4.3. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görevle İlgili Sorumluluklarla İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşlerine Ait Tanımlayıcı İstatistikleri İÇeren Frekans Analizi Sonuçları.....	66
Tablo 4.4. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Meslektaşlarla İlişkiler ile İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşlerine Ait Tanımlayıcı İstatistikleri İÇeren Frekans Analizi Sonuçları.....	68
Tablo 4.5. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılmasına Y¼nelik Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	68
Tablo 4.6. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Yaş Grularına Göre Karşılaştırılmasına Y¼nelik Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	69
Tablo 4.7. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşlerini İÇeren ÖlÇek Alt Boyut Puanlarına Ait Tanımlayıcı İstatistikler Analizi Sonuçları.....	69

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problem Durumu

İnsanların birbirinden farklı inanç, kültürel değer, fiziksel ve ruhsal özellikler, norm ve tutumlara sahip olmaları ortak yaşamı zor hale getirmektedir. Bu noktada etik ilke ve kurallar farklı özelliklere, yaklaşımlara ve amaçlara sahip olan insanları ortak bir paydada birleştirmektedir (Kayapalı-Yıldırım & Karabey, 2017, s. 557). Etik kelimesi gün geçtikçe gündelik yaşamımızda oldukça fazla bir şekilde yer edinmeye başlamıştır. Toplumdaki bütün etkinliklerini etik ilkeler bağlamında değerlendirmeyeceğimiz gibi etik ilkelerle ilişkisi bulunmayan bir birey faaliyetinden de bahsetmek son derece güçtür. Batı ülkelerinde son dönemlerde oldukça çeşitli faaliyet ve çalışma alanlarında etik davranış konusu değerlendirilmeye ve bu alanda yer alan davranış ve tutum etik ilkeler çerçevesinde irdelenmeye, tartışılmaya başlanmıştır. Türkiye’de de son zamanlarda etikle ilgili araştırmalarda son derece ilgi uyandıran bir hızlanma dikkati çekmektedir (Aydın, 2006, s. 13).

Toplumsal yapı bağlamında bireylerin uyum sağlamak durumunda oldukları bir takım kurallar yer almakla birlikte, bahsedilen kurallarda yazılı olmayan ve yazılı olan kurallar olarak ayrılmaktadır. Yazılı kurallar “kanun” kapsamında toplanan somut kurallardan meydana gelirken, yazılı olmayan kurallar ise “kültür” ve “etik” başlıkları altında değerlendirilmektedir (Arıcıoğlu & Tutan, 2008, s. 47). İnsan hayatının her alanında önemli değişimlerin meydana geldiği teknoloji döneminde insanların yaşam şekillerini etkileyecek pek çok ekonomik, toplumsal ve kültürel değişimlerden bahsedilebilir. Bunun yanı sıra çağdaş toplum hayatında insanca yaşamın ve insan olmanın bir gereği olan “etik” kavramı da her geçen gün insan hayatında daha çok önem teşkil etmektedir (Özmen & Güngör, 2008, s. 138). Kavramsal açıdan ele alındığı zaman etik “ahlak olgusu üzerine söz söyleme etkinliği” şeklinde tanımlanmaktadır (Aydın, 2006, s. 22). Etik ilkeler ise sosyal birer varlık olan insanların bir arada yaşamalarını koordine eden, insanları belirli düzen kalıplarına sokan ilkeler şeklinde tanımlanmaktadır (Kayapalı-Yıldırım & Karabey, 2017, s. 557).

Etik felsefenin alt dalı olarak iki başlık altında incelenmektedir: (a) Normatif etik: Kavramsal açıdan değerlendirildiği zaman normatif etik kavramı hem ahlakla ilgili kodların sistemli bir biçimde ifade edilmesini hem de ahlaksal kodların haklı çıkarılmasını ifade etmektedir. Normatif etik kavramı ahlaksal önsezilerin temeli ve ahlaksal önsezilerin haklı çıkarılması ile ilgilenmektedir. Bu kapsamda, normatif etik kavramı ahlaklı bir hayatın ne biçimde yaşanması gerektiğini irdelemektedir. (b) Normatif olmayan etik: Ahlaki sistemlerin dilinin ve mantığının sistemli bir biçimde ele alınmasını, ahlakla ilgili yapıların nesneliliğinin sistemli bir biçimde incelenmesini açıklamaya çalışmaktadır. Bununla birlikte normatif olmayan etik erdemli yaşamın olması gerekliliği ile ilgilenmemektedir (Erdoğan, 2006, s. 6).

Eğitim hizmetinin örgütlü şekilde sağlandığı yapılar olan okullar ve bu okullarda görevli bütün personel, her çeşit faaliyet ve eylemlerinde öğrencilerin sahip oldukları hakları kullanmalarını görevlerini/sorumluluklarını öğrenerek özümsemelerini sağlayacak bir eğitim ortamı yaratmakla sorumludurlar (Aydın, 2006, s. 150). Bu durum eğitimde etik olgusunu ön plana çıkarmaktadır. Literatürde yer alan çalışmalar değerlendirildiği zaman etik kavramının ve etik kavramına paralel olarak ortaya çıkan fikirlerin yoğun olarak tartışılan konuların başında geldiği görülmektedir (Bodur, 2017, s. 155).

Günümüzde ülkeler her açıdan iyi donanımlı öğretmenler yetiştirmek için büyük bir çaba harcamaktadırlar. Bu amaca ulaşma noktasında öğretmen adaylarının üniversite yaşamlarında görmüş oldukları öğretmenlik uygulaması dersinin büyük bir önemi bulunmaktadır. Çünkü uygulama dersi öğretmen adaylarının mesleklerine ilişkin aldığı bilgileri okul ortamında uygulamasına yardımcı olmaktadır (Petek, 2014, s. 5).

Öğretmen adayları için önemli bir ders olan öğretmenlik uygulaması dersi son yıllarda araştırmacıların da üzerinde durdukları konular arasında yer almaktadır. Yapılan çalışmalarda genellikle öğretmen adaylarının bu derse yönelik görüşlerinin (Doğan, 2015, s. 4; Kasap, 2015, s. 1; Atmış, 2013, s. 4; Özkılıç, Bilgin & Kartal, 2008, s. 726; Gökçe & Demirhan, 2005, s. 43), öğretmen adaylarının derste karşılaştıkları sorunların (Tuğluk, 2007, s. 5), uygulama öğretmenlerinin görevlerini yerine getirme düzeylerinin (Katrancı, 2008, s. 2), öğretmenlik uygulaması dersinin

değerlendirilmesinin (Aytaçlı, 2012, s. 13; Yıldız, 2012, s. 3) ve dersin amaçlarına ulaşma düzeyinin (Büyüktaşkapu, 2004, s. 1; Yeşilyurt, 2010, s. 2) ele alındığı görülmektedir. Buna ilişkin yapılan çalışmalarda yer alan sınıf öğretmenlerinin bu derste karşılaştıkları etik dışı davranışların değerlendirildiği çalışmaların yetersiz olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Etik, ahlak felsefesi olup felsefenin insan davranışları ile ilgili problemlerini inceleyen bir dalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilimsel bir disiplin olarak ele alındığı zaman etik kavramı, neyin iyi veya kötü olduğunun belirlenmesi ile ilgili ahlaki görev ve sorumlulukları belirtmektedir. İnsanın bütün eylem ve davranışlarının temelini araştıran bir bilim olarak etik; ahlak, ahlaki sorunlar ve ahlaki yargılar üzerinde, kişinin, herhangi birinin veya bir durumun baskısı altında olmadan, tamamen özgür bir iradeyle yapılan felsefi düşünmedir (Akbuğa, 2018, s. 12). Tarihsel süreç içerisinde etik olgusu hayatın birçok alanında olduğu gibi meslek yaşamında da önemli bir kavram haline gelmiştir. Etik kavramının ön planda olduğu meslek dallarının başında da öğretmenlik mesleği gelmektedir.

Doğası itibariyle öğretmenlik mesleği diğer mesleklere göre insan ilişkilerinin daha yoğun ve daha ve ahlaki sorumlulukların daha fazla önem kazandığı bir meslek dalı olarak nitelendirilmektedir. Öğretmenlikte meslek etiği de mesleğin ahlaksal sorunlarıyla ilgilenmektedir. Öğretmenin toplumsal rol model ve diğer mesleklerin öğreticisi pozisyonunda olmasından dolayı topluma karşı sorumlulukları da oldukça fazladır. Bu kapsamda eğitim sisteminin temel yürütücüsü olan öğretmenin etik kuralları daha fazla bilmesi ve hem meslek hem de özel hayatında etik davranışları sergilemesi zorunlu bir hale gelmektedir (Akbuğa, 2018, s. 22).

Sınıf öğretmenlerinin meslek yaşamlarına başlamadan önce almış oldukları eğitimin içeriği, yapısı ve kalitesi ilerleyen yıllarda meslek yaşamlarında başarılı birer öğretmen olmaları noktasında önemlidir. Bu sebeple öğretmen adaylarının meslek yaşamları öncesinde öğretmenlik mesleğine yönelik bilgi, beceri, tutum ve yeterliklerini geliştirmeye yönelik eğitim almaları gerekmektedir. Bu süreçte öğretmenlerin meslek yaşamlarında toplumsal norm, değer ve ilkelere bağlı birer öğretmen olmaları için etik ilkeler konusunda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Bunun sağlanabilmesi için de öncelikli olarak üniversite eğitimi boyunca öğretmen

adaylarının etik ilkelere bağlı davranışların sergilendiği bir ortamda eğitim almaları önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitimcilerin etik davranış kalıplarına ve etik tutumlara sahip olmaları nitelikli bir gelecek kuşağa sahip olma açısından oldukça önemlidir. Çünkü öğrencilere etik ilkeleri öğreten ancak bu ilkelere uymayan bir öğretmenin öğrenciler üzerinde etkisinin olmayacağı belirtilmektedir. Bu kapsamda eğitim fakülteleri başta olmak üzere üniversitelerde öğretmen adaylarına etik tutum ve davranışlar kazandırmaları konusunda önemli sorumluluklar düşmektedir (Kurum, Güner-Demir & Erdemli, 2018, s. 74).

Öğretmen adaylarının meslek yaşamları öncesinde etik ilke ve davranışların sergilendiği bir ortamda eğitim alıp almadıklarının bilinmesi için öncelikli olarak öğretmen adaylarının eğitim hayatlarında etik dışı davranışlara şahit olma düzeylerinin incelenmesi gerekmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulamasında karşılaştıkları etik dışı davranışların bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sınıf öğretmeni adaylarının programda yer alan öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları etik dışı davranışlar hakkında görüşleri cinsiyet faktörüne göre farklılık göstermekte midir?

2. Sınıf öğretmeni adaylarının programda yer alan öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları etik dışı davranışlar hakkında görüşleri yaş faktörüne göre farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Hayatın her sahasında önemli bir değişim içerisinde olduğumuz çağımızda yaşam biçimimize de direkt olarak etki edecek yeni ekonomik, kültürel olgulardan

söz edilebilir. Bununla birlikte, evrensel yapı olarak, insan olmanın ve insanca yaşamının getirisi olan “etik” her geçen gün biraz daha hayatımızda yer edinmekte, önem kazanmaktadır (Özmen & Güngör, 2008, s. 138).

Eğitimde etik kavramı üzerine yapılan çalışmalarda genellikle okul yöneticilerinin etik davranışları (Acar & Kaya, 2012, s. 95; Cemaloğlu & Kılınç, 2012, s. 137; Çetin & Özcan, 2004, s. 21; Doğan & Uğurlu, 2014, s. 489; Gülcan, Kılınç & Çepni, 2012, s. 123; Okçu, 2014, s. 501; Paşa & Negiş-Işık, 2017, s. 134), öğretmenlerin etik davranışları ve etik algıları (Aydoğan, 2011, s. 87; Duran, 2014, s. 1; Konak & Erdem, 2015, s. 69; Uğurlu, Sincar & Çınar, 2013, s. 1; Tabancalı & Çakıroğlu, 2017, s. 392), öğretmenlikte meslek etiği (Toprakçı, Bozpolat & Buldur, 2010, s. 35; Coşkun, 2016, s. 1; Şentürk, 2009, s. 25; Uzun & Elma, 2012, s. 272), öğretmen adaylarında etik davranış ve algılar (Aybek & Karataş, 2016, s. 96; Baştürk, 2011, s. 5; Doğan-Kılıç & Önen, 2009, s. 123; Erdem, 2008, s. 1; Karataş, 2013, s. 304; Pelit & Güçer, 2006, s. 95; Yılmaz & Altinkurt, 2009, s. 71), ilköğretim öğrencilerinin etik algıları (Yaman, Çetinkaya-Mermer & Mutlugil, 2009, s. 93), eğitim denetiminde etik (Kayıkçı & Uygur, 2012, s. 65; Özmen & Güngör, 2008, s. 137; Uğurlu, 2010, s. 66), etik eğitimi (Eroğlu & Atabek, 2006, s. 1) ve okullarda etik iklim (Demir & Karakuş, 2015, s. 183; Kocayiğit & Sağnak, 2012, s. 183; Sağnak, 2010, s. 1113) konularının ele alındığı görülmektedir.

Eğitimde etik olgusu üzerine literatürde farklı konularda birçok çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Buna karşılık öğretmen adaylarının meslek yaşamları öncesinde dâhil oldukları öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları etik dışı davranışlara yönelik yapılan çalışmaların sınırlı olduğu dikkati çekmektedir. Bu bağlamda gerçekleştirilen çalışmanın literatürdeki söz konusu eksikliği gidermesi açısından önemli bir çalışma olacağı düşünülmüştür.

1.4. Araştırmanın Sınırlıkları

1. Araştırma, 2016-2017 eğitim-öğretim yılı Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören son sınıf 113 kadın, 61 erkek olmak üzere toplam 174 öğretmen adayı ile,

2. Araştırma verileri, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının veri toplama araçlarında yer alan sorulara samimi, içten ve doğru cevaplar verdikleri,

2. Araştırma verilerinin toplanması sürecinde kullanılan ölçeklerin geçerli ve güvenilir ölçekler olduğu var sayılmıştır.

1.6. Terim ve Tanımlar

Etik: Bireyin mevcut bütün davranışlarının alt yapısını oluşturan ahlaki ilkeler “etik” olarak tanımlanmaktadır (Aktaş, 2014, s. 23). Diğer bir tanıma göre etik; insan hareketlerinin ahlaki değerler çerçevesinde yönlendirilmesini ifade etmektedir (Erciş & Türk, 2016, s. 2). Oral, Avcı & Tösten (2017, s. 1231) etik kavramını “Ahlaki olanın temellerini ve özünü araştıran bilim dalı, davranışları ile ilgilenen bilim dalı” tanımlamışlardır.

Meslek etiği: Kişilerin şirket ortakları ve mesai arkadaşları ile uyum içinde çalışmalarını sağlamak adına oluşturulmuş kurallar bütünü şeklinde tanımlanmaktadır (Uyar, Kahveci & Yetkin, 2015, s. 238). Diğer bir tanıma göre meslek etiği “mesleklerin norm ve değerlerini ahlaki açıdan inceleyen bilim dalı” olarak tanımlanmıştır (Kılınç & Aydın, 2017, s. 11).

Ahlak: İngilizce’de ahlak sözcüğüne karşılık kullanılan “moral” kelimesi, Latince “moralis” sözcüğünden türetilmiş olup (Arıcan, 2016, s. 11), Arapça’da “hulk” kelimesinden türetilen ve tabiat, huy, karakter anlamlarına karşılık gele ahlak, bireyin iyi veya kötü olarak değerlendirilmesine sebep olan nitelikleri ve yerine sergilediği iradi tutumların sonundaki nitelendirme olarak tanımlanmaktadır (Sezgin, 2016, s. 5). Aktaş’a (2014, s. 23) göre, toplumların belirli bir ahlak anlayışını savundukları ahlaki kurallar bütünü “toplumsal ahlak” şeklinde tanımlanmaktadır.

Bunun yanında dünya genelinde toplumlar tarafından kabul görmüş ahlaki kurallar bütünü ise ‘evrensel ahlak’ şeklinde tanımlanmaktadır.

Kültür: İnsanların toplumsal yapı içerisinde ortaya koydukları ürünleri de içine alan birtakım kazanımlarını ve deneyimlerini, toplumun tarih boyunca geliştirdiği birtakım sembolleri diğer kuşaklara aktaran davranış kalıplarını içeren olgular bütünü şeklinde tanımlanmaktadır (Aktan & Tutar, 2007, s. 1).

Kanun: Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde kanun kavramı ‘‘yasa, uyulması gereken kural’’ şeklinde tanımlanmıştır (www.tdk.gov.tr).

Yasa: Olayların gelişmelerinde olağan dışı herhangi bir değişikliğe yol vermeyen ve mecburiyet gösteren kurallar bütünüdür (www.tdk.gov.tr).

Tüzük: Tüzük kavramı ‘‘herhangi bir kuruluş ya da kurumun uygulayacağı hükümleri veya tutacağı yolu belirli bir sıra ile gösteren maddelerin tamamı, statü, nizamname’’ olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr).

Yönetmelik: Bir kurumun çalışma kurallarını ve yöntemini belirleyen kurallar bütünü ‘‘yönetmelik’’ olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr).

Yönerge: Yönerge kavramı ‘‘resmî kurumlarda bir konuda tutulması gereken yolları üst makamlardan başlayarak alt makamlara kadar belirli bir esasa göre verilen buyruk, direktif, talimat’’ şeklinde tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Etik Kavramı

Etik kavramı İngilizce “ethics” Grekçe “ethos” sözcüklerinden türetilmekle beraber, alışkanlık anlamında kullanılmaktadır (Arıcan, 2016, s. 11). Literatürde etik kavramına ilişkin olarak farklı tanımlar yapıldığı (Özel, 2018, s. 689), bunun yanında etik konusunda farklı düşünce görüşler olduğu görülmektedir (Köksal, 2018, s. 482). Kavram olarak etik, bir takım ilke, kural ya da bir grup birey veya toplum tarafından kabul görmüş bazı davranış ve ahlaki değerler kümesini ifade etmektedir (Erdem, 2012, s. 25). Koçyiğit & Karadağ (2017, s. 248) etik kavramını “geçmişten bugüne ahlak ve ahlaki tutumlara yoğunlaşmış; doğrunun ve iyinin nasıl olması gerektiğine ilişkin düşünmüş, bu konuya ilişkin değerler ve ilkeler geliştirmiş, felsefenin ahlakla ve ahlakilikle ilgilenen bir alanı” şeklinde tanımlamışlardır. Arıcıoğlu & Tutan (2008, s. 47) etik kavramını “toplumsal yapı içerisinde yer alan ahlaki değerler” şeklinde tanımlamışlardır. Yıldırım ve Kadioğlu’na (2007, s. 76) göre de toplum yaşamı içerisinde etik teriminin ifadesi, bireylerin birbirleriyle olan etkileşimlerinde nelerden uzak durmaları gerektiği veya neleri yapmaları gerektiğine dair bir kurallar bütünü; kısaca genel ahlaktır. Dünya Tabipler Birliği (2015, s. 13) etik terimini “ahlak konusunda, gelecek, şuan ya da geçmişe ilişkin eylem ve kararların sistematik ve dikkatli şekilde değerlendirilmesi ve çözümlenmesi etkinliği” şeklinde ifade edilmiştir.

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere etik kavramının kapsamında insan haklarının temelinde olduğu “insan” faktörü yer almaktadır (İlgaz & Bilgili, 2006, s. 202). Dolayısıyla insan faktörünün olduğu bir yerde etik olgusunun yer alması kaçınılmazdır (Gül, 2006, s. 65). Nitekim etik, insanlar arasında gerçekleşen ilişkileri farklı biçimlerde etkileyen değerleri ahlaki açıdan iyi-kötü, yanlış-doğru tutumların niteliğini ve dayanağını araştıran felsefe bilimidir. Etik değerleri, kişilerin toplumsal düzeni ve huzurunu sağlamak açısından benimsedikleri ve hayat boyu bazı değişimlerden geçen değerlerdir. Doğruluk, adalet, dürüstlük, sadakat, sözünde

durmak, yardımseverlik, başkalarına saygı duymak ve sorumluluklarını gerçekleştirmek başlıca etik değerler kapsamında yer almaktadır (İşgüden & Çabuk, 2006, s. 62). Yine felsefi olarak değerlendirildiğinde, etik olgusu erdem felsefi değerlendirmesi olarak ifade edilmektedir. Etik araştırma dalına verilen bir addır; ahlaklılık ya da erdem ise çalışma konusunun/nesnesinin adıdır. Erdem belirli bir mekân ve zamanda belirli bir grup, cemaat ya da toplumda kabul edilebilen davranış kurallarıdır. (Erdoğan, 2006, s. 5-6).

İnsanların geleneksel veya ahlaksal etkileşimlerini, tutum ve düşüncelerini araştırmayı amaçlayan etik, ahlaki kavramlar ve yargıların esasını, gereken ahlaki tutumların zemininde yer alan yargıları incelemektedir (Aydoğan, 2011, s. 88). Etik, kişinin toplumsal düzeyde oluşturduğu ve diğerlerini etkileyen, neticeler geliştiren davranışları ve eylemleri yapıp etmeleri ve bunlara şekil veren düşünme süreci ile alakalıdır. Bu durum kapsamında etiğin somut şekilde ortaya çıkması üç şekilde meydana gelmektedir: (i) Felsefenin içerisinde ana başlık dalı olarak etik, davranışlar çerçevesinde iyinin ne olduğu ve nelerin iyiyi yansıttığı konusunu incelemekte; kişinin ideal tutumlarını şekillendirmeyi hedeflemektedir (ii) Toplum hayatında etik teriminin karşılığı, kişilerin birbirleri ile etkileşimlerinde neleri yapmaları ve nelerden uzak durmaları gerektiğine dair bir kurallar bütünü; özetle genel ahlakıdır. (iii) Belirli bir alanda faaliyet gösteren bireylerin uymak durumunda oldukları kuralların belirlendiği ve o alana özel etkinliklerde istenilen tutumların ele alındığı meslek etikleri; ilk ikiye kıyasla yenidir ve bir bakıma onların sentezidir (Yıldırım & Kadioğlu, 2007, s. 76).

Etik, hem kurumsal hem uygulamalı bir disiplin alanıdır. Etiğin dili değerler, görevler ve ödevlere dikkat çeker. Etiğin bir amacı, doğru kararı verebilmedir. Bunu gerçekleştirebilmek adına ilk olarak ele alınan olgulardaki veriler üzerine eğilmek, daha sonra konuya ilişkin değerleri geliştirebilmek ve son olarak da ödevi belirlemek adımlarından oluşmaktadır (Ülman, 2010, s. 2). Açık ifadeyle etik düşünce ve eylemden söz ediyorsak, bunun yarar bekleme, bir üstün güçten çekinme, art niyet taşıma, çıkar sağlama, kanunlara uyma, cezadan korkma gibi nedenlere dayanmaması gerekir (Aktaş, 2014, s. 23).

2.1.1. Başlıca Etik İlkeler

Gerek etik teriminin arka planını, gerekse bugünün kapsamı değerlendirildiğinde görülmektedir ki; bu alanda çalışmalarını sürdüren tüm filozoflar doğru-yanlış, iyi-kötü, gibi konular üzerine eğilmişlerdir. Bu nedenle etik ilkeler, toplumsal yapının reçetesini hazırlayıp, ahlaki davranışların temelini inceleyerek bunlar üzerine yoğunlaşma çalışmalarını ortaya koymaktadır (Gül & Gökçe, 2008, s. 378). Literatürde yer alan tanımlardan da anlaşılacağı üzere etik kavramı, gün geçtikçe artan ve canlanan bir ilgi ile son dönemlerin popüler kelimeleri arasındadır. 2003 yılında gerçekleştirilen bir anket çalışmasında, gelişmiş batı toplumunun en dikkat çekici özellikleri şu şekilde ifade edilmiştir:

- Etik normlara kesin olarak sahip olmak,
- Dürüst olmak,
- Sorumluluk bilincine sahip olmak,
- Kural ve yasalara karşı saygılı olmak,
- Başkalarının haklarına karşı saygılı olmak,
- Çalışma konusunda istekli olmak,
- Büyük işler yapma konusunda istekli olmak,
- Dakik olmak.

Yukarıda yer verilen kişilik özellikleri değerlendirildiğinde bu sıralamada ilk beşte bulunan niteliklerin tümü, günlük yaşamımızda sıkça eksikliğini fark ettiğimiz ve eksikliğinde serzenişte bulunduğumuz değerlerdir ve doğrudan etikle alakalıdır. Bir diğer ifadeyle, bugün etik değerler, modern ve gelişmiş toplumların ön planda tuttıkları esas ilkeler şeklini almıştır (Gıda Mühendisleri Odası, 2015, s. 1).

Etik, karar verme ve algılama merkez noktasıdır. Davranışların ya da toplumsal yapı içerisindeki konuların etik açıdan önemini ayırt eden insanlar etik karar verme süreci ile ilgilenme yoluna gitmeyecektir. Bu kapsamda, etik ilkeler amaçlara varma noktasında faydalanılan araçlar bütünü şeklinde değerlendirilmektedir (Teyfur, Beytekin & Yalçınkaya, 2013, s. 87).

2.1.2. Başlıca Etik Dışı Davranışlar

Günümüzde toplumsal yaşamın her alanında etik sorunlarla karşılaşıldığına dair bir algı bulunmaktadır. Etik davranışlarla ilgili sorunlar bir şekilde toplumun her kurumunu etkilemektedir. Nitekim, yargısal, siyasal ya da yönetsel alanlarda ortaya çıkan yozlaşmanın temelinde toplumsal etik ilkelerin erozyona uğraması yatmaktadır. Buradaki temel sorun sadece etiğe aykırı davranışların toplumda saygınlık ya da yaygınlık kazanması değildir. Daha da ciddi olan konu, etik dışı davranışlara neden olan ana sorun artık nelerin etik dışı olduğuna dair ölçünün kaybolmuş olmasıdır (Eryılmaz, 2008, s. 6). Literatürde etik dışı davranışlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Ayrımcılık yapma,
- Yolsuzluk yapma, rüşvet alma,
- Yaranma ya da insanların yakınlıklarını kullanma,
- Bağnazlık, yobazlık,
- İnsanları engelleme ya da yanlış yönlendirme,
- Korkutma ve yıldırma,
- Bencillik,
- Şiddet ve baskı,
- Cinsel ya da fiziksel taciz,
- İşkence (Gül, 2006, s. 69-70).
- Meslek yaşamında iş arkadaşlarına ya da rakiplere karşı adalet, nezaket ve saygı göstermemek,
- Başka insanlara karşı kötü hareket ve tavırlar içinde bulunmak,
- Meslek hayatında çalışma saatlerine uymamak ve iş kıyafetlerine özen göstermemek,
- İşletme ürün ve mallarını kişisel çıkarları için kullanmak,
- Görev sorumluluklarını yeterli düzeyde yerine getirmemek,
- Irk, etnik ya da dinsel özellikleri nedeniyle başka insanlara tacizde bulunmak,
- Çevreye duyarlı faaliyetlerde bulunmaya özen göstermemek (Tonus & Oruç, 2012, s. 163).
- Yalan,

- Psikolojik taciz (mobbing).

2.1.3. Etik Kavramının Tarihsel Gelişimi

Literatürde yer alan bilgiler değerlendirildiği zaman etik kavramına ilişkin yaklaşımların ilk olarak ne zaman tartışılmaya başlandığı bilinmese de, dünyada birçok toplumda tarihsel süreç içerisinde etik olgusunun üzerinde önemle durulan bir kavram olduğu bilinmektedir. Felsefe tarihi, dinler tarihi, arkeolojik ve antropolojik verilerden elde edilen bulgular, etik kavramının tarihsel süreç içerisinde sürekli olarak irdelendiğini göstermektedir. Felsefi açıdan ele alındığı zaman Antik Çağ'da felsefi etik kavramına yönelik çalışmalar yapıldığı belirtilmektedir. Antik Çağ'da geliştirilen felsefi etik anlayışının ilgili dönemin ve bölgenin hem kültürel hem de toplumsal yapısı ile şekillendirildiği görülmektedir (Aktaş, 2014, s. 24). Yine bu dönemlerde etik kavramının dönemin felsefecileri tarafından yoğun olarak incelendiği belirtilmektedir (Sakin, 2007, s. 1). Bugün ise etik anlayışı küresel ve toplumsal gelişmelerden etkilenerek şekil almaya devam etmektedir (Gül & Gökçe, 2008, s. 377). Etik kavramının ilkçağ, ortaçağ ve modern çağdaki gelişim aşamaları aşağıda başlıklar altında açıklanmıştır:

İlkçağ etiği, insanların amaçlarının erdemli ve iyi bir yaşam, kaynağının akıl olduğu yaklaşımına dayanan teolojik özelliktedir. Ahlakın bireyin doğasında bulunmadığı, toplum içerisindeki yaşantısı ile elde edildiği, ahlakın kişinin etkinliklerinden ortaya çıktığı ve insanlar tarafından onaylandığına dair görüşleri ile felsefeciler etik kuramlarını başlatmışlardır. Söz konusu felsefecilere göre, toplumda değer olarak ortaya konulabilecek herhangi bir ölçütün olmadığı ifade edilmektedir (Aktaş, 2014, s. 24-25).

Ortaçağ'da, gerek din gerekse de din adamları toplumun her alanında kendilerini göstermiş, insanların yaşamlarındaki mevcut düzende ciddi değişimler meydana gelmiş, herhangi bir temele dayanmayan düşüncelerden tamamen uzaklaşmıştır. Ortaçağ'da ortaya atılan sonsuz saadetin temsilcisi olan Thomas insanların tanrı tarafından yaratıldıklarını, bu düşünce ile hayatlarını devam ettirmelerini ve erdemli davranışlar sergilemeleri gerektiğini belirtmiştir. Ortaçağ

boyunca geçmiş dönemlerde dini kurallara göre şekillenen felsefi etik anlayışı yerini gelenek ve otoriteye başkaldıran bir anlayışa bırakmıştır (Aktaş, 2014, s. 25).

Modern çağda felsefi etik anlayışında ciddi değişimler meydana gelmiştir. Bu dönemde felsefi etik anlayışı bilime dayanan bir yaşam algısına, modern toplum yaşamında insanlar arasındaki ilişkileri düzenlemede kullanılan bir araca dönüşmüştür. Modern dönem felsefi etik anlayışının gelişmesine katkı sağlayan temsilcilerden birisi olan Hobbes, teolojik etik anlayışlarına karşı durmuştur (Aktaş, 2014, s. 25).

2.1.4. Etik Kavramının Boyutları ve Temel Amaçları

Etik ilkelerin bireysel oluşumlara ilişkin sorgulayıcı açısı, etik kavramının farklı boyutlardan meydana geldiğini ortaya koymuştur. Bu kapsamda etik ilkeler bazı temellere dayanarak birey, örgüt ve toplum gibi birincil oluşumlara çeşitli yorumlar getirerek boyut kazanmaktadır (Gül & Gökçe, 2008, s. 380).

Etik ilkeler her şeyden önce toplumsal eylem ve yargıları düzenleme ve sorgulama bilincinde olsalar bile bireysellik tarihin hiçbir döneminde arka plana atılmamıştır. Bunun temelinde, insanların toplumsal yapının temel yapı taşı oluşturulmaları gelmektedir. Nitekim bir toplumun kimliğini oluşturan unsurların başında bireylerin bir araya gelmeleri sonucunda ortaya çıkan eylem ve yargılar gelmektedir (Gül & Gökçe, 2008, s. 381).

Toplumsal yaşamdaki ödevler, haklar, emirler ve kurallar tarihsel süreç içerisinde çeşitli konumlara ve insanların anlayışlarına göre farklı etkiler göstermektedir. İnsanlarda ortaya çıkan ödev, emir, kural ve inanç algıları zaman içerisinde bir araya gelerek toplumsal kuralları oluşturmaktadır. Bu kurallar her zaman toplumsal yapı içerisinde insanların en iyi şekilde yaşamalarını amaçlamaktadır (Gül & Gökçe, 2008, s. 381).

Dünya çapında artan nüfus hayatı komün hale getirmiş ve toplum ismi verilen sosyal, siyasal, coğrafi ve ekonomik gruplar gelişmiş bazı örgütlenmeler ortaya çıkmıştır. Toplulukların ortaya çıkışı onları oluşturan insanlardan çok geliştirdikleri

yapının incelenmesini zorunlu hale getirmiştir (Gül & Gökçe, 2008, s. 382). Bu süreçte toplumsal yapı içerisinde gerçekleştirilen eylemlerin kamu yararına uygun olması gerekliliği ortaya çıkmış, kamu yararı olgusu da toplumsal etik kavramının gelişmesine zemin hazırlamıştır (Özdemir, 2008, s. 179).

Etik değerlerin temel amaçlarının başında toplumsal uzlaşmanın sağlanması gelmektedir. Bu kapsamda etik olgusu istenen ya da istenmeyen, yapılan ya da yapılmayan, doğru ya da yanlış olan bütün toplumsal gereklilikleri ortaya çıkarma arzusunda. Toplumsal fayda gözetilen firma ve örgüt bütünlüklerinin gereklilikleri de etik vasıtasıyla düzenlenmektedir. Böylelikle gerek iç gerekse de dış yapıda görevlerin meydana getirilmesinde düzen sağlanmış olmaktadır (Gül & Gökçe, 2008, s. 382). Özen-Kutunis, Bayraktaroğlu & Özdemir' e (2005, s. 211-212) göre, insanlar sahip oldukları çıkarların peşinden koşarken başkalarının çıkarlarını görmezden gelebilmekte ya da önemsememektedirler. Buna karşılık insanlar kendi çıkarları için uğraşırken başkalarının da çıkarlarını kendi çıkarları gibi önemsemek durumundadırlar. Çünkü toplumsal yapı içerisinde insanlar ahlaki kurallara uymadan yaşayamazlar. Aksi durumlarda insanlar arasında çatışmaların çıkması söz konusu olmakta ve insanlar etik dışı davranışlara yönelebilmektedirler. Bu nedenle insanların günlük yaşam içerisinde bireysel etik kurallara uymaları önemli bir konudur.

Toplumsal yapı içerisinde özellikle kamu yararına olan eylemlerde etik dışı davranışların ortaya çıkması, insanların ilk başta devlete olan güvenlerinin zedelenmesine neden olmaktadır. Bunun yanında toplumsal etik kurallarına aykırı davranışlar kamu yönetimlerinin ciddi düzeyde prestij kaybetmelerine ve saygınlık konusunda sorun yaşamalarına zemin hazırlamaktadır. Bu noktada insanların kamu yönetimlerine yönelik güven düzeyleri, algıladıkları etik düzeyi ile yakından ilişkilidir (Örselli, 2010, s. 1).

Örgütlerde etik olgusu örgütlerin varlıklarını devam ettirebilmesi açısından önemlidir. Bu açıdan etik ilke ve kurallar net bir şekilde ortaya koyulmalı, örgütsel kurum içerisindeki davranışlarda belli bir homojenlik sağlanmalıdır. Adaletli olma, doğruluk, dürüstlük, sorumluluk, tarafsızlık, insan haklarına uygun davranma, kuruma ve işe bağlı olma, sevgi, saygı, hoşgörü çerçevesinde davranma, tutumlu olma, herkesin kişisel özgürlüğüne ve hakkına saygı gösterme ve verime göre ücret

ödeme gibi ilkeler örgütsel etik davranışlarına örnek gösterilebilir (Özen-Kutunis vd., 2005, s. 212).

Yukarıda yazılan bilgilerden de çıkarılacağı üzere örgütsel etik ilkeleri örgüt içindeki düzen, başarı ve huzuru etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır. Her örgütün sahip olduğu etik anlayış (etik iklim) birbirinden farklıdır. Örgütlerde önceden belirlenmiş olan etik ilkeler sayesinde çalışanlar hem örgütün benimsediği ilkeleri öğrenirler hem de örgüt ile ne kadar uyum içinde çalıştıklarını takip edebilirler. Çalışanlar ile örgütün uyumlu bir yapıya sahip olması hedef ve amaçlar konusunda çalışanların ortak hareket etmelerine, dolayısıyla bireysel ve örgütsel verimlilik artışına katkı sağlamaktadır. Bu noktada örgütsel etik, örgütsel verimliliğin önemli bir basamağını oluşturmaktadır (Kayapalı-Yıldırım & Karabey, 2017, s. 558). Örgütlerin etik ilkelere uymaları ve etik ilkeler doğrultusunda hareket etmeleri yolsuzluk, rüşvet, hırsızlık, sahtekârlık, çıkar çatışmaları, adam kayırma ve şiddet gibi etik dışı davranışların önüne geçmektedir. Bunun yanında örgütsel yapı içerisinde sergilenen davranışların etik ilkelere uygun olması çalışanların iş memnuniyetlerini de arttırmaktadır (Doğan & Karataş, 2011, s. 1-2).

Yaşadığımız çağda insanlar, mesleklerinin gereğini yaparlarken, nasıl tutum sergileyeceklerine dair değerlere ve böylece tutumlarını kontrol altında tutmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Dolayısıyla, kişilerin, mesleki faaliyetlerini gerçekleştirirken, üçüncü kişilere zarar vermemeleri ve mesleğin prestijini koruması adına hukuk kurallarının yanında, etik ilkeler de gelişmiştir (Özel, 2018, s. 685). Bu ilkelere birisi de meslek etiği olgusudur. Meslek etiği olgusu etik kavramının bir alt alanı olarak nitelendirilmektedir (Gıda Mühendisleri Odası, 2015, s. 19). Bunun yanında meslek etiği, günümüz çağdaş toplumlarının üzerinde önemle durdukları konular arasında yer almaktadır (Eroğlu & Atabek, 2006, s. 2). Çünkü meslek etiğine uygun davranma düzeyi, çalışanların işlerinde profesyonel olma düzeyleri ile yakından ilişkilidir (Duran, 2014, s. 1).

Kavramsal açıdan meslek etiği; mesleği eğitime, bilime ve yönetime göre değerlendirme uğraşdır (Gıda Mühendisleri Odası, 2015, s. 18). Diğer bir tanıma göre meslek içindeki etik anlayışı; meslek hayatındaki davranışlarına yön veren, ne yapılması ya da ne yapılmaması konusunda yönlendirici rol üstlenen etik kurallar ve

standartların tümüdür, biçiminde ifade edilmesi mümkündür (İşgüden & Çabuk, 2006, s. 60). Meslek kazanma süreci, mesleğe dair gereken bilgi iletiminin ötesinde, bireyin bilimsel düşünce yetisinin, özerk kimlik ve kişilik yapısının gelişimine, ileri düzeyde toplumsallaşmasına, ahlaki olgunluğa erişmesine de önemli katkı sağlamaktadır. Bu gelişim sürecinde pratikle düşüncenin karşılıklı etkileşimi, kurallar, metotlar ve ilkeler de üretmektedir. Üretilen bu değerler meslek alanlarının ötesinde yaşamı etkilemekte, toplumun dili, düşüncesi, kültürü içerisinde yer alarak, gelişim ve dönüşümün itici gücü olmaktadır (Gıda Mühendisleri Odası, 2015, s. 18-19). Bunun yanında meslek etiği çalışanlara neyin iyi neyin doğru olduğunu öğreterek çalışanlara yol gösterici rol üstlenmektedir (Doğan & Karataş, 2011, s. 5).

Meslek etiği, mesleklerin kendi iç dinamiklerini daha detaylı tespit etmelerine ihtiyaç duymaktadır. Bunun nedenlerinden biri de, meslek etiği faaliyetlerinin bir eylemin tarafları açısından doğruluğunun tartışılabilir olması ve durumun ikilemler yaratma ihtimalidir (Erdem vd., 2014, s. 41). Meslek etiğinin esas amacı, mesleklerdeki etik kuralları belirleyerek meslek elemanlarına yol göstermektir (Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği, 2011, s. 6). Meslek etiği bazı kuralları içinde barındırmaktadır. Meslek etiği kuralları, farklı mesleklerle ilgilenen bireyler tarafından hem belirlenmiş hem de genel kabul görmüş kurallar olarak değerlendirilmektedir. Çalışanların içinde buldukları meslek grubunda sağladıkları hizmetlerin doğruluk ve haklılık düzeyi yüksek ise çalıştıkları ortamda insanların güvenini ve saygılarını kazanmaları muhtemel bir durumdur. Bunun yanında mesleki açıdan etik ilkelere uygun davranan çalışanlar hem vicdanen rahat olmakta hem de kendi bilgi ve yeteneklerine güvenmektedirler. Bireyin kendine güveninin artması ve çalıştığı çevrede diğer insanların gözünde güvenilir bir kişi olması mesleğe yüklenen kamu faydasını arttırmaktadır. Kamu faydasının artması da toplumun ve kuruluşların ortak refah düzeylerini arttırmaktadır. Etik ilkelere bağlı davranma sonucunda güven ortamının oluşması kurallara uygun olarak yapılan işlerin kalitesini de arttırmaktadır. Buna karşı mesleki etik ilkelere uygun davranmamak, kaynakların boşa kullanılmasına, başka insanların kandırılmasına ve zaman kaybına neden olmaktadır (İşgüden & Çabuk, 2006: 59). Bu nedenle meslek etiğinin korunması için yerine getirilmesi gereken bazı davranışlar bulunmaktadır. Bu davranışlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Etik ilkelere sadık olma konusunda kararlı davranmak,
- Sergilenen davranışlar ile başka insanlara örnek olmak,
- Etik kurallara uygun davranışları başka insanlara da üstleme noktasında sorumluluk üstlenmek,
- İşletme ya da kurumun sahip olması gereken etik kuralları belirlemek,
- Etik ilkeleri açık bir şekilde ifade etmek,
- Çalışan bireyleri eğitmek,
- Açık iletişimi desteklemek,
- Tutarlı olmak (Gıda Mühendisleri Odası, 2015, s. 20).

Mesleğini, belirlenmiş standartlar ve kurallar dâhilinde gerçekleştiren bireyler toplumda güveni sağlar, zamandan ve kaynaktan israfı engeller. Toplumun meslek üyelerinden beklentisi adil ve herkes tarafından saygı gösterilen tutum içerisinde bulunmalarıdır. Meslek üyeleri toplum çıkarlarını ve kişisel çıkarlarını gerçekleştirmek adına görevlerinin bilincinde olmalıdırlar. Doğru davranışların sergilendiği toplumda, toplumsal çıkarlar bireysel çıkarlardan önce gelir, toplumun refah düzeyi yükselir, ekonomik ve siyasi denge sağlanır (İşgüden & Çabuk, 2006, s. 61). Aksi durumlarda ise ortaya meslek etiğine aykırı davranışlar çıkmaktadır. Genel olarak meslek etiğine aykırı olan davranışlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- İşin özelliğine önem vermeme,
- Rüşvet isteme veya verme,
- Kurum varlıklarının kötüye kullanımı,
- İş yerinde çalışanlar arasında ayrımcılık ya da kayırmacılık yapma,
- Çalışanların özel hayatlarına müdahale etme,
- Çalışma ortamında çevre kirliliği varsa bu duruma karşı sessiz kalma,
- Örgütsel amaçları kişisel çıkar ve amaçlar dâhilinde kullanma,
- Örgütsel rapor ve kayıtlar üzerinde değişikliklerde bulunma,
- Ağırlama ya da hediye kabul etme,
- Bilgileri saklama veya yanlış bilgi verme,
- Örgütsel yapı içerisinde görevli ya da yetkililer ile etik kurallara uygun olmayan ilişkiler kurma,

- Çalıştığı işyerinde hırsızlık yapma,
- Çalışanlar ile çıkar çatışmasına girme,
- Mesleki ve ticari gizli bilgileri sızdırma,
- Rakip işletmeler ile ilgili bilgileri etik dışı yollar kullanarak ele geçirmeye çalışma,
- Ürün güvenliği ve sorumluluğu gibi konuları önemsememe,
- Çalışanlara adil ya da eşit bir biçimde davranmama,
- Üst, ast ya da çalışma arkadaşlarını sömürme yoluna girme,
- Çalışma arkadaşlarını korkutma ya da yıldırma yoluna gitme,
- Görev ve sorumluluklarını ihmal etme,
- İş yerinde psikolojik şiddet (mobbing), baskı ve yıldırma eylemlerinde bulunma,
- İş yerinde çalışma arkadaşlarına karşı bencil davranma,
- İş yaşamına ya da ikili ilişkilere ideolojik bilgiler katma,
- İş yerinde dalkavukluk ya da yaranma eylemlerinde bulunma,
- İşyerinde cinsel taciz girişiminde bulunma,
- Hakaret içerikli dil kullanma ya da argo konuşma,
- Görev ve yetkilerini kötü yönde kullanma (Gıda Mühendisleri Odası, 2015, s. 20-21).

İşletme disiplininin bir alt dalı olarak nitelendirilen meslek etiği (Gügerçin & Ay, 2017, s. 55) işletmelerin yönetsel süreçlerinde uymaları gereken bazı ilkelere meydana geldiği için örgütlerde yönetsel etik kavramı gelişmiştir. Yönetsel etik olgusu yönetimde etik ilkelere meydana gelen, örgütlerde sorumluluk ve süreklilik gerektiren bir olgudur. Meslek etiği içinde yer alan yönetsel etik ilkeler örgütlerde yönetme adaleti, dürüstlük ve eşitliği amaçlayan ilkelere meydana gelmektedir (Kılınç & Aydın, 2017, s. 14). Öğretilerde meslek etiğine yönelik ilke ve davranışlar aynı zamanda örgütlerde etik iklimi oluşturmaktadır (Çevik-Tekin & Çelik, 2017, s. 71; Gerçek, 2017, s. 953).

Etik olgusunun sahip olduğu bazı bireysel ve toplumsal amaçlar mevcut olmakla beraber, Pieper (1999, s. 151-152) etiğin temel amaçlarını aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

1- Özgürlüğünü insanların faaliyet ve istekleri dahilinde gerçekleştirmeleri için geçerlilik taleplerinin ve yaşam pratiğinin ahlaki haklılıklar dahilinde aydınlatılmasıdır. Böylece insanlar karşısındaki diğer bireylerin özgürlük sınırlarına saygı duyabilmektedirler. Bunun yanında insanlar bu sayede ortak bir yaşam sürebilmektedirler.

2- İnsanların yaşam pratiklerinin meşru bir değer kazanması için eleştirel bir biçimde irdelenme yapmanın öğrenilmesidir. İnsanlar faaliyet ve isteklerinin, bunun yanında ahlaki arzularının karşılanıp karşılanmadığını, istek ve arzuların özgürlük ilkesi dâhilinde gerçekleşmediğini eleştirel bir bakış açısı ile kontrol etmektedir.

3- İletişim içerisinde bulunulan diğer insanların ahlaki açıdan yeterliklerinin sağlanmasıdır. Ahlaki yeterlik kavramı toplum içerisinde ahlaki açıdan toplumsal sorumluluklar ile yakından ilişkili bir kavramdır. Ahlaki yeterlik kavramı, insanlardan beklenen ahlaki davranış ve yargılama becerilerini, insanların diğer bireylerin özgürlüklerine saygı duymalarını, insanların özgürlük temelinde hesap verebilmelerini ve ahlaki hesap verme sorumluluğu olan bir toplumsal yapıyı ifade etmektedir (akt. Mahmutoğlu, 2009, s. 239-240).

2.2. Etik İle Yakından İlişkili Kavramlar

Ahlak, etik ve hukuk kavramları, gündelik yaşamın akışında gerek yazılı gerekse sözlü olarak son derece sık karşılaştığımız kelimeler arasındadır. Bu kelimeler birer bilimsel kavram ve felsefi terim olarak da başta sosyoloji, felsefe, hukuk olmak üzere pek çok bilim dalının tartışma ve araştırma konusunu meydana getirmektedir (Yüksel, 2015, s. 10).

2.2.1. Etik ve Ahlak İlişkisi

İngilizcede ahlak kelimesine karşılık kullanılan “moral” sözcüğü, Latince “moralis” kelimesinde türetilmiştir (Arıcan, 2016, s. 11). Arapçada ise “hulk” sözcüğünden türetilen ve huy, tabiat, karakter anlamlarına gelen ahlak, kişinin iyi ya

da kötü olarak değerlendirilmesine sebep olan nitelikleri ve yerine sergilediği iradi tutumların sonundaki nitelendirilmedir. Bir tutumun ahlaki açıdan değerlendirilebilmesi adına iradi ve bireyde yerleşik “içselleştirilmiş” hale gelmiş olması gerekir. Ahlak, bu açıdan kişinin yaratılışı ile beraber getirdiği özelliklerdir. Bahsedilen özelliklerin din, birey ve toplum tarafından iyi ve doğru olduğu kabul edilen ilkelere uygun biçimde şekillenmesi, kalıcı ve iradi davranışlar haline getirilmesi eğitim aracılığıyla gerçekleştirilir. Ahlak bireyle ilişkili bir kavramdır; zira gerek kaynağı ve varlık sebebi bakımından bireyin onuru, gerekse algılayabilme, gerçekleştirilebilme yetisi bakımından akıl ve irade ile doğrudan alakalıdır. Tüm bunların gerçek manada insanla ilişkili olduğu bilinmektedir (Sezgin, 2016, s. 5).

Kavramsal olarak değerlendirildiğinde, literatürde ahlak kavramına dair pek çok tanım olduğu görülmektedir. TMMOB (2004, s. 14) ahlak kelimesini “belli bir zaman içerisinde, belli insan topluluklarınca kabul görmüş olan, kişilerin birbirleri ile etkileşimlerini düzenleyen törel tutum ilkelerinin, yasalarının tümü farklı toplumlarda ve dönemlerde kapsam ve içeriği değişen ahlaksal değerler alanı” şeklinde ifade edilmiştir. Felsefeciler ahlakı üç açıdan ele aldıklarını ifade etmektedirler: Normatif ahlak, meta ahlakı, uygulamalı ahlak. Normatif ahlak dahilinde temel soru “nasıl yaşamalıyız?” dır. Yaşamı ortaklaşa yaşarken karşı karşıya gelinen problemlere çözüm bulmak; doğru ve yanlışa dair ölçüleri öğrenip yerinde kullanma yetisini geliştirmek; içselleştirilmesi gereken iyi alışkanlıkları, gerçekleştirilmesi gereken faaliyetleri, yerine getirilmesi gereken ödevleri birbirleri ile tutarlı bir şekilde fiile dönüştürmek normatif ahlak tarafından kurallara bağlanan davranışlarımızdır (Çelebi, 2003, s. 3). Aktaş’a (2014, s. 23) göre, her toplumun bir ahlâk algısını iddia ettiği ahlaki kurallar bütünü toplumsal ahlak olarak açıklanırken, dünyada genel şekliyle kabul görmüş ahlaki kurallar bütününe evrensel ahlak adı verilmektedir. Söz gelimi, yalan, hile, taciz gibi tutumlar evrensel anlamda ahlak dışı tutumlar olarak kabul edildiğinden evrensel ahlak değerleri bağlamında gruplandırılabilirler. Yapılan tanım ve gözlemlerde ahlakın; uzun sürede toplumsal hayatta, eğitim sistemlerinde ve kurumlarda temel amaç olarak nitelendirildiği dikkati çekmektedir. Bunun yanı sıra ahlak adalet, siyasi, eğitim, bilim ve üretim alanlarının yanında mesleki başarılar adına da önemli bir araç olarak ele alınmaktadır. Ayrıca ahlakın amaçları etkili bir biçimde ve zamanında, en kısa

sürede, direnim, mekan ve kaynak kullanımı ile güçlendirme ve gerçekleştirme gibi karakteristik fonksiyonları vardır. Bu fonksiyonları yerine getirecek olan kişilerin ve grupların görüşleri, etkinlik ve amaçları yönünde bilgili, tutarlı, tecrübeli, temkinli, planlı ve dikkatli; yani özel şartlara uygun ahlak değerleri modeline sahip olmaları gerekmektedir (Özen, 2015, s. 110).

Toplumsal hayatta her an aralıksız devam eden kurallar öncelikle ahlak ve etik kurallarıdır. Diğer siyasi, sosyal, yasal ya da yönetsel kuralların uygulama biçimi sekteye uğrasa dahi ahlak ve etikle ilgili kurallar hayatın sürekliliği ve düzenini sağlamaktadır. Etik değerlerin ve ahlaki kuralların kesintiye uğradığı toplumsal yapılarda toplumsal hayatın sürekliliğini sağlamak önemli bir sorun haline alacak ve zorlaşacaktır. Tüm sistemler etik değerler ve bir ahlak algısına dayalı biçimde varlıklarını devam ettirme olanağına sahiptirler (Mahmutoğlu, 2009, s. 227). Bu nedenle etik, bir ahlak felsefesi olmasının yanında gelişiminde birçok faktör ve anlamla yaklaşım bakımından da yakınlık ve ilişki içerisindedir. Bu unsurlar yalnız başına etik tanımının kapsamında yetersiz kalmasının yanı sıra, uygulama ve oluşum aşamasında etik felsefesi ile iç içedir (Gül & Gökçe, 2008, s. 379). Literatürde yer alan birçok çalışmada da etik ile ahlak kavramının birçok açıdan benzerlik gösterdiği belirtilmiş, bunun temelinde her iki kavramın da ortak amaçları içinde barındırmasının yattığı vurgulanmıştır (Ülman, 2010, s. 1; Erdemir, 2014, s. 6; Aydın, 2006, s. 22; Mahmutoğlu, 2009, s. 224).

Aktaş'a (2014, s. 24) göre etik, geçmişten bugüne kişinin davranış ve tutumlarının; ahlaki olarak doğru olup olmamasının değerlendirilmesinden meydana gelmektedir. Bireysel tutumlarda ahlak ile etik arasında doğrudan bir bağ bulunmaktadır. Şöyle ki, etik; bireyin tutumları ile toplumdan beklenen saygı, güvenilirlik, yasalara saygı ve çevresine zarar vermemek gibi özellikleri içermektedir. Bir birey ya da toplumun etkinlikleri, diğerlerine yarar ya da zarar veriyorsa burada "etik" söz konusudur.

Etik ve ahlaki algılar sosyal, siyasal, toplumsal ve iktisadi olarak meydana gelen gelişmelerden, bunun yanı sıra toplumların değer yargılarından ve etik ile ahlak kavramlarına atfedilen anlamlardan etkilenmektedir. Bu durum da etik ve ahlak kavramlarının birbirini ile ilişkili olmasına katkı sağlamaktadır (Gök, 2008, s. 3).

Gerek etik gerekse de ahlak ile ilgilenenler genellikle aynı sorulara yanıt aramaktadırlar. Bu durum da etik ve ahlak kavramlarının birbiri ile benzerlik göstermesine katkı sağlamaktadır. Nitekim hem etik hem de ahlak ile ilgilenenler aşağıdaki problemlere yanıt aramaktadırlar;

(a) Ahlak olgusunu ortaya çıkaran temel dayanaklar nelerdir? İnsanlar tutumları neden doğru ya da yanlış olarak nitelendirmektedirler? İnsanlar niye bazı davranışları yapılabılır bazı davranışları ise yapılamaz şeklinde sınıflandırmaktadır? İnsanların sahip oldukları ahlaki önsezilerin temel kaynakları nelerdir?

(b) İnsanların sahip oldukları ahlaki önseziler kendilerini haklı çıkarabilmekte midir? Temelde hangi davranışlara izin verilebilir ya da hangi davranışlar doğru ve yanlış olarak nitelendirilebilir? İnsanlar hangi eylemlerin doğru ya da yanlış olduğunu nasıl bilmektedir?

(c) Ahlaki kural ve kodlar nesnel midir göreceli mi?

(d) Ahlakta dil nasıl çalışmaktadır? Örneğin; yanlış ya da doğru kelimeleri hangi anlamlara gelmektedir? Söz konusu dört soru etik kavramının hem ana sorunsallarını hem de temellerini oluşturmaktadır (Erdoğan, 2006, s. 6).

Yukarıda yer alan bilgiler değerlendirildiği zaman, etik ve ahlak kavramları arasındaki temel benzerlikler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Etik; ahlak kuramının kavramsal kapsamını ve ahlakın kuramsal bölümünü oluşturmaktadır, kural ve ilkeler meydana getirmekte ve ahlak ile ilgili felsefi düzeyde düşünmektedir.

2. Kötünün ve iyinin neler olduğu, nelerin doğru nelerin yanlış olduğu, insan hayatının amacının ne olması gerektiği, erdemli ve ahlaklı hayatın sınırlarının nelerden oluştuğun inceleyen felsefenin bir dalı olarak etik, ahlaki terimleri ele alarak, doğru ve iyinin ne anlama geldiği, davranışı iyi ya da yanlış yapan faktörlerin ne olduğu gibi konular üzerine eğilmektedirler.

3. Etik ahlak üretmez ancak ahlak konusuna değinir. Etik ahlaki olanla alakalı tüm problemleri çok genel, soyut ve ilkesel kapsamda değerlendirir. Etik iyi olana

değil, bir şeyin iyi olduğu sonucuna ne şekilde ulaştığını ifade eder. Etik, ahlak teriminden yola çıkarak davranışlara ve eylemlere boyut kazandırır.

4. Ahlak kişinin tutum ve değerlerini kapsarken, etik; kişilerin toplumsal ve bireysel düzeyde oluşturdukları bağların zemininde mevcut olan kuralları, değerleri, iyi-kötü, doğru-yanlış gibi terimleri ahlaki bakımdan inceleyen felsefe dalıdır.

5. Etik; bir fiili doğruca emretmez veya yasaklamaz fakat bir tutumun ya da fiilin ahlaki açısına dikkat çekip bunu ister. Pusula da bireye yalnızca gitmek istediği yeri bulması konusunda destek olur ancak doğrudan bunu göstermez ya da fiilen takip istemez.

6. Etik bireyi harekete geçmeye zorlamadan sadece eylem yapma fikrine ahlaki olarak katkı sağlar. Gerçek hayatta kişiler ahlaki tutum ve eylemlerini gerçekleştirmekten uzak durabilecekleri gibi ona uygun olmayan davranış ve tutum da sergileyebilirler.

7. Etik, ahlaki eylemin bilgiye dayanan yanını ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Bir taraftan ahlaki tutum örneklerinin ve temel davranışların incelenip algılanması, diğer taraftan da ahlaki ihtiyaçların teknik olarak tespit edilmesi açısından davranış ve tutumlarla eylemlerin betimlenmesine ilişkin ölçütler geliştirir. Bu bakımdan karmaşık ahlaki davranışları kavramsal olarak belirtip algılanmasına katkı sağlar. Böylelikle etik; ahlak konusunda sistemli bir çalışma, fikir, inceleme, tartışma, soruşturma vasıtasıyla ahlakla ilgili sorunlarla ilgilenmektedir.

8. Etik davranışın kapsamı, ahlaki bakımdan tanımının yapılabilmesi için izlenmesi gereken yolu yeniden planlayarak, ahlak ile ilgili bütün sorunları genel, soyut ve ilklere dayalı biçimde ele alınmalıdır. Bundan dolayı da etik olgusu, hangi soyut olgunun ve durumun doğru bir davranış olup olmadığını açıklamaya çalışmaz. Genellikle doğru kabul ettiği ilkeleri ve tutumları belirler ve bu tutumları sergileyen bireyleri etik bir davranış şeklinde açıklarken etik davranışının dışında kalan kişi ve durumları da etik dışı yani yanlış davranışlar olarak açıklar ve bu davranışların ölçülerini ilkelerini belirtir (Mahmutoğlu, 2009, s. 243-245).

2.2.2. Etik ve Hukuk İlişkisi

Hukuk ile etiğin kesiştiği, ceza hukuku ile medeni hukuku ilgilendiren konularda ise tıp/sağlık hukuku 1960'lı yıllardan bu yana hızlı bir şekilde büyüyerek gelişmiştir (Ülman, 2010, s. 3). Etik ile hukuk ilişkisine dair literatürde “hukukçu etiği” kavramı gelişmiştir. Hukukçu etiği kavramı, “hukukla alakalı bir meslek/etkinlik alanında çalışanların, mesleklerini yaparken düzenleyici kurallara uygun tutum sergilemeleri ve hukukun üstünlüğünü sağlamaya dair değerler bütünü” şeklinde açıklanmaktadır (Özel, 2018, s. 696).

Etik ve hukuk kurallarının ikisi de aynı kaygıyı taşırlar. Aynı ayrı teknikler izlemelerine karşın, sonuçta aynı ama çerçevesinde birleşmektedirler. Etik, genel olarak sübjektif niteliğe sahip bir olgudur; bireyin iç yaşamına dönüktür. Kural ve ilkeleri belirli bir şeyin yapılması ya da yapılmaması zeminine dayanmaktadır. Bireyin yapma ya da yapmama eylemi bu kapsamda tamamen vicdani bir sorumluluk olarak anlaşılmaktadır. Etiğin değer yargısı bireyle ilgili bir fikre davranmaktadır. Oysa hukuk, fiziksel ve dış görünüşten hareket etmektedir. Bireylerin faaliyetleri tarafsız olarak ele alınmakta, diğer bireylerin faaliyetleri ile karşılaştırılmakta, değerlendirilmekte ve ölçülmektedir (Gıda Mühendisleri Odası, 2015, s. 12).

2.2.3. Etik ve İnsan Hakları İlişkisi

İnsanlar arasında cinsiyet, yaş, din, ırk, renk ayrımı olmadan saygı, sevgi ve dostluk hislerini geliştirmek, insanın insan olma değer ile var olması gereken hakların tümü “İnsan Hakları” olarak adlandırılmaktadır. İnsan hakları, bireyi kendi özü ile yaşatacak kurallardır. İnsanın insan üzerinde egemenlik kurması, onu ezmesi insan haysiyetine uygunsuz ve kabul edilemeyecek bir tutumdur. Bu tip ayrımların gerçekleştiği toplumlarda kavga, çatışma, isyan eksik değildir. Bireyler arasında özgürlük, eşitlik, hak, adalet düşüncesi yayıldıkça bu konuya dair mücadeleler de artış göstermiştir (MEB, 2011, s. 1).

İnsan hakları kavramı, modern toplum yaşamı içerisinde sıklıkla ön planda olan bir kavramdır (Çeçen, 2014, s. 809). Bunun yanı sıra insan hakları yaşadığımız

çağın en çok tartışılan kavramlarından birisidir. Özellikle AB'ye uyum döneminde kavram olarak insan hakları ve ihlalleri genel olarak ülkemizin önünde büyük bir problem olarak çıkmaktadır (Turhan, 2013, s. 360).

Kavram olarak değerlendirildiğinde insan hakları kişinin yalnızca insan olması dolayısıyla ortaya çıkan haklarını ifade etmektedir (Zengin & Altındağ, 2016, s. 179). İnsanların yalnızca insan olmaları nedeniyle sahip oldukları değeri belirten "insan hakkı" kavramının, uluslararası alanda kurumsal bir hal almasının esasında, genel kabul gören bir standarda kavuşturulmasına dair tavsiyeler, insan haklarının temellendirilmesinde göz önünde bulundurulan evrensellik, tarihsellik ve kültürel çoğulculuk esasları yönünde işlenmektedir (Maşalı, 2004, s. 105).

İnsan hakları kavramı birçok olgu ve kavram ile yakından ilişkilidir. İnsan haklarının yakından ilişkili olduğu kavramlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

Özgürlük: Özgür irade insan onurunun önemli bir faktörüdür. İrademizden ayrı bir şeyi yapmaya mecbur bırakılmak insan ruhunu alçaltır.

Diğer insanlara saygı: Bir bireye saygı duymamak o kişinin bireyselliğine ve temelinde var olan onura değer verilmemesini ifade eder.

Ayrımcılık yapmamak: İnsan onuru açısından eşit olmak, diğer insanlar konusunda fiziksel (ya da başka) nitelikler temelde yargıda bulunmamayı gerektirir.

Hoşgörü: Hoşgörüsüzlük çeşitlilikler karşısında saygının olmamasını ifade eder; benzerlik, eşitlik ya da tekdüzelik anlamına gelmez.

Adalet: Eşit insanlar adaletli bir muameleyi hak ederler.

Sorumluluk: Çünkü diğer bireylerin haklarına saygı göstermek bir bireyin kendi tutumlarından sorumlu olmasını mecbur kılar (Brander vd., 2008, s. 284).

İnsan haklarının korunabilmesi insan hakları, yasaların gereğinin yanında, hukuk insani değerlerin veya insan onurunun korunması konusunda yetersiz kalmaktadır. Bu kapsamda insan haklarının etik açıdan doğru temele yerleştirilmesi önemlidir. Bireylerin karşılıklı muamele görme ve etme ilkeleri ile alakalı olan insan haklarının her bir birey için korunabilmesi etik temellendirmeyi doğru

gerçekleştirebilmekle mümkündür (Şahin, 2012, s. 22). Bu bağlamda etik değerlerin evrensel ilkeler ile uyumlu olması gerektiği ifade edilebilir (Akyatan & Angay-Kutluk, 2015, s. 44).

2.3. Etik Davranışın Toplumsal Belirleyicileri

Etik davranışların toplumsal belirleyicileri kültür, değerler ve normlardan meydana gelmektedir (Çavuş & Gökçen, 2015, s. 475).

2.3.1. Kültür

Kişi, doğumdan ölüme kadar geçen zaman içerisinde, hemen hemen her gün birbirinden farklı olaylar, kültürel ve sosyo-ekonomik koşullar, görenek, gelenek ve yasalar ve daha birçok faktörün etkisinde kalmaktadır. Bireyin çevresi ile devamlı etkileşim halinde olması kişinin faaliyetlerini şekillendirmektedir. Bireyler, yaşadıkları çevreyi algılamada ve etkinliklerine yön verme konusunda inanç, dil ve değer gibi özellikleri kapsayan ortak bir paydada bir araya geldiklerinde, kültürden söz edilebilir. Kültür, toplumda kimlik algısını kavramada belirleyici bir unsurdur (Çavdar, 2009, s. 1-2). Toplumların mevcut varlıklarının gelecek kuşaklara ulaştırılmasında köprü görevi üstlenen kültürün merkezinde değerler yer almaktadır (Tay & Yıldırım, 2009, s. 1502). Bu nedenle toplumsal değerler ile kültür olgusu arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır (Özbay & Karakuş-Tayşi, 2011, s. 24). Bu durum toplumsal değerlerde meydana gelen değişimleri kültürel yapıyı da etkilemesini beraberinde getirmektedir (Aktepe & Yel, 2009, s. 610).

Kültür, toplumların yüzyıllar boyunca ortaya attığı ortak duygu ve düşüncelerin, inançların, değerlerin, beklentilerin, amaçların, özetle ortak davranış türlerinin gizlendiği soyut bir yaklaşım olmasının yanı sıra toplumsal bellek biçiminde de belirtilmektedir (Kaynak, 2006, s. 5). Kültür kavramı toplumların temelinde mevcut olan, geçmiş insanlığın başlangıcına dek dayanan bir bilim dalıdır. Kültürel süreçler toplum içerisindeki bireylerin kendileriyle ilgili bireysel nitelikleri ile zaman içerisinde edindikleri bilgi ve deneyimlerden meydana gelen

bütündür (Tamer-Gencer, 2011, s. 189). Kültür insanların hayatının her alanında kendisini gösteren, dolayısıyla yalnızca sanat, kültür ve edebiyat ile sınırlanmayacak bir olgudur. Kültürel nitelikler bireylerin geçmişten bugüne dek getirdikleri tecrübelerle göre şekillenmektedir (Özkan, 2006, s. 30).

Kültür olgusu paylaşılabilen, öğrenilebilen ve nesilden nesile aktarılabilen bir olgudur. Kültürel unsurlar ilk olarak anne-baba tarafından çocuklara aktarılmaktadır. İlerleyen süreçte birey büyüdükçe dini kurumlar, toplumsal faaliyetler, okul, devlet ve özel kurumlar tarafından bireyin kültür algısı şekillenmektedir. Kültürel fikir ve davranışlar ortak değerler şeklinde gelişmekte ve toplumsal baskının yardımıyla güçlenmektedir. Hofstede bu durumu düşünmenin ortak bir şekilde programlanması olarak açıklamaktadır. Bu kapsamda kültür olgusu birbirine bağlı değerlerden meydana gelen fonksiyonel bir yapıya sahiptir. Söz konusu fonksiyonlardan herhangi birinde meydana gelecek değişiklik diğer yapıları da etkilemektedir (Sofyalıoğlu & Aktaş, 2001, s. 76).

Kültürün en dikkat çekici niteliği zaman içerisinde değişmesidir. Ancak, kültürün maddi ve manevi değişkenlerinin uyumlu bütünü olan kültür algısının manevi kapsamı, kültürün değişime direnen en uzun boyutudur. Yüzyıllardır varlığını, farklı şekillerde devam ettiren inanç motifleri bunun en önemli ispatıdır. Bireylerin toplum içerisinde hazır olarak yer aldıkları, toplumsallaşma aşamasında öğrendikleri, kabullendikleri ve inanıp uyguladıkları kültürün manevi boyutları bireylerin zihinlerini şekillendirerek yaşamla anlamlı ilişkiler kurmalarını sağlar (Yazıcı, 2014, s. 217).

2.3.2. Değerler

Değer/değerler, felsefede ve sosyal bilimlerde kullanılan temel kavramlardandır. Dolayısıyla, değerlerle ilgili geniş bir literatür vardır (Yazıcı, 2014, s. 209). Değer kavramına ilişkin yapılan tanımların benzer yönü değerlerin insan hayatına yön verdiği şeklindedir (Acun, Yücel, Önder & Tarman, 2013, s. 193). Canlılar içerisinde değer ortaya koyabilen tek varlık insandır. İnsanlar ürettikleri değerleri çevrelerinde gelişen durumları tanıma ve anlamada kullanırlar. Değerler,

insanların duygusal açıdan sahip oldukları izlenimlerden oluşmaktadır (Yeşil & Aydın, 2007, s. 65-66). Bireyin hayatında sonradan elde edilen ve doğumla birlikte ortaya çıkmayan olgulardır. Dolayısıyla bireylerin değerler konusunda bilinçlendirilmeleri ve eğitilmeleri önemli bir konudur (Deveci & Ay-Selanik, 2009, s. 168; Yeşil & Aydın, 2007, s. 65). Literatürde yer alan çalışmalarda da insanların değer yargılarının farklı eğitim yöntemleri kullanılarak geliştirilmesi gerektiği belirtilmektedir (Norhayati & Siew 2004, s. 143; Kenan, 2009, s. 263).

Değer (value), “bir şeyin önemini açıklamaya yarayan soyut ölçü, bir şeyin ederinin karşılığı” şeklinde ifade edilse de; burada anlatılmak istenen değer, Türk Dil Kurumu’na göre “nesne ve olayların bir insan, grup veya toplum bakımından sahip olduğu önemi belirleyen özelliği” şeklinde ifade edilmektedir (Karalar & Kiracı, 2010, s. 81). Kavramsal olarak ele alındığında insanların yaşama bakış açılarını ve amaçlarını belirleyen, aldıkları kararları etkileyen, inançlarını ifade eden ve prensiplerini oluşturan unsurlar “değer” olarak tanımlanmaktadır (Aktepe & Yel, 2009, s. 608). Çavuş & Gökçen’e (2015, s. 475) göre, bireyin hayattaki çeşitli faktörlere atfettiği önem vardır ki bu “değer” olarak ifade edilir ve birey için önem teşkil eden her çeşit düşünce yapısı, hayat tarzı, obje ya da etkinlik olabilir. Bireyin topluma uyumunda, o toplum için yerleşmiş belirli değer kalıplarının bilinmesi önemlidir.

Değerler, bireylerin eylem, değerlendirme ve algılarına yön veren kültürel olan temel unsurlardır. Bu kapsamda değerler bir şeyin iyi ya da kötü olmasına dair inanışlardır. Değerler birçok farklı kültürel ve psikolojik unsur ile etkileşim halindedir. Bu unsurlar dahilinde inançlar, ilgiler, ideolojiler, ihtiyaçlar, tutumlar, talepler gösterilebilir (Yılmaz, 2013, s. 129). Bu kapsamda değerler sosyal ve psikolojik etkinlikler açısından oldukça önemli bir kavramdır. Birçok bakımdan kişinin inanış ve faaliyetlerini ayrıntılı olarak inceleme ve algılama fırsatı tanır ki bu diğer kavramların özellikle tutumların sunamayacağı bir fırsattır (Eşberk-Başyayla, 2016, s. 8). Değerler, toplumca iyi, doğru ve beklenen davranışların neler olduklarını açıklayan ve paylaşılan ölçütler olabildiği gibi, bireylerin mevcut değerleri yaşama, diğer kişilere, dünyaya ya da çevredeki herhangi bir nesneye yönelik olabilmektedir (Koca, 2009, s. 62).

Değerler toplumun refah ve mutluluğuna katkı sağlar. Bu nedenle değerlerin, bir toplumun alt yapısını oluşturduğu söylenebilir. Değerler nasıl aktarılırsa aktarılınsın, toplumsal bir varlık olan bireyin toplumla uyumluluğuna ve gündelik yaşamlarına olan desteği inkâr edilemez (Kapan, 2014, s. 4).

Yukarıda söz edilen tanımlarla alakalı literatür dahilinde değerlerin sahip oldukları temel nitelikler aşağıdaki şekilde ifade edilebilir (Kuşdil & Kağıtçıbaşı, 2000, s. 14):

- Değer inançtır. Ancak tümüyle nesnel, duygulardan bağımsız, düşünce özelliğine sahip değildir. Soyut ve bireyseldirler, faaliyet edindiklerinde duygularla bütünleşmektedirler.
- Değerler, kişilerin hedefledikleriyle birlikte ve bu hedeflere ulaşmak için etkili olan tutum şekilleriyle (yardımseverlik, hakbilirlik) bağlantılıdır.
- Değerler, kendine has durum ve eylemlerin üzerindedirler. Örnek olarak itaatkârlık, evde, işte, okulda ve tanıdık olmayan ilişkilerimizin tümünde geçerlidirler.
- Değerler, bireylerin, davranışların ve olguların tespit edilmesine ya da değişimine şekil veren standartlar olarak işlevleri vardır.
- Değerler sahip oldukları öneme göre kendi içinde sıralanırlar. Bu sıralama değer önceliklerini belirleyen bir düzen oluşturur.
- Değerler farklılaşmaya uygun oluşumlardır. Zaman içerisinde iletişim ve gelişen yeni ihtiyaçları gidermek için değer önceliklerinde çeşitlilikler gözlenebilmektedir (akt. Kurt, 2015, s. 21).

2.3.3. Normlar

Toplumdaki bireylerin ilişkilerini düzenleyen, yön veren ve kültürel değerlerden doğan yazılı ve yazısız kurallar bütünü “norm”lardır (Çavuş & Gökçen, 2015, s. 475). Norm sözlükte; toplum tarafından kural olarak yerleşmiş ve kabul edilmiş yasalar ile ilkelere uygun durum, toplumsal grubun kendisi adına ilke edindiği ve toplumsal yapı içerisindeki diğer grup üyelerinin davranışlarını yönlendiren kurallar bütünü şeklinde açıklanmaktadır. Söz konusu kural ve

davranışlar yazılı halde bulunmamakta olup, buna rağmen toplumdaki her birey tarafından bilinmekte, bu kurallara uymayan bireyler davranışları karşısında cezalandırılmaktadır. Toplumsal normların temel amaçları insanları olumsuz, kötü ya da olumsuz tutumlardan uzak tutmak, toplum içerisindeki bireyleri yasalara uygun bir şekilde davranmaya zorlamaktır. Bu kapsamda sosyal normların din ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Toplum içerisinde insanların olumsuz davranışlardan kaçınmalarını amaçlayan normlar yaptırım güçlerine göre bazı sınıflara ayrılmaktadır. Buna göre normlar; moda, teamül, görenek adet, örf, gelenek ve töre şeklinde sınıflandırılmaktadır (Eroğlu, 2015, s. 299).

Normlar hiyerarşisi kişilerin yaşam döngüsü içinde değişikliğe uğramakta, süreç kapsamında bazı kişilere verilen değerler artmakta iken bazılarında verilen değer azalmaktadır. Normlar hiyerarşisinde meydana gelen bu değişimle birlikte elde edilen yeni kazanımlar sadece bireylerin genç yaşlardan erişkinliğe kadar adım attığı dönemlerdeki toplumsal deneyimlerini ifade etmemekte; bir taraftan da bireylere yeni görevler ve sorumluluklar atfetmekte, değişen koşullara dair ne şekilde başa çıkmaları gerektiğiyle ilgili yeni önceliklerini ve ihtiyaçlarını iletmelerini sağlamaktadır (Morsümbül, 2014, s. 1).

2.4. Eğitimde Etik Kavramı

Tarih süresince etik ve eğitim kavramları hep iç içe olmuştur. Nitekim eğitim sistemleri içerisinde eğitimcilerin temel amaçlarının başında öğrencileri kendi sahip oldukları etik algılarına göre eğitime getirmektedir. Eğitimcilerin sahip oldukları doğru-yanlış, iyi-kötü kavramlarını sınıflandırma biçimleri birbirinden farklıdır. Eğitimcilerin sahip oldukları söz konusu sınıflandırma kendilerinin etik algılarını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte hangi tutumun etik açıdan iyi veya kötü olduğu eğitim yoluyla öğrenilebilmektedir (Arslan, 2015, s. 114).

Eğitim sisteminin etik kurallar çerçevesinde varlığını sürdürmesi önemli bir konu olmakla beraber, eğitim sisteminin öğrencilere etik davranışları kazandırabilmesi de oldukça önemli bir konudur. Çünkü günümüzde toplumlara etik davranışlar konusunda farkındalık kazandırma konusunda eğitim kurumlarına büyük

görevler düşmektedir. Literatürde yer alan görüşler de bu düşünceyi desteklemektedir (Özgen, 2015, s. 104).

Eğitim sistemi içerisinde etik ilkelere uyması gereken bireylerin başında öğretmenler gelmektedir. Çünkü mesleğini etik ilke, standart ve kurallar ekseninde yürütebilen öğretmenler; toplumun güvenini kazanmakta, saygı görmekte, zamandan ve kaynaktan israfı da önlemektedir. Sağlık, huzur, güven, istikrar ve refah içerisinde yaşayan bir toplumun oluşturulmasına önemli katkı sağlamaktadırlar (Özkan & Çelikten, 2018, s. 77-78).

Eğitimde etik kavramı üzerine yapılan araştırmaların da büyük bir bölümünün öğretmenler üzerinde yürütüldüğü görülmektedir. Bu alanda yapılan çalışmaların büyük bir kısmında saygı, hak, eşitlik ve adalet gibi genel etik değerlerden söz edilmektedir. Öğretmenlerde etik davranışlar öğretmenlerin öğrencilerine karşı işlerini eğitimin evrensel kurallarına uygun şekilde yapmalarıyla ilgili ahlaki sorumluluklarından, mesleklerini öğrencilerin ihtiyaç ve menfaatlerine uygun şekilde yapmalarını mümkün kılan kural, norm ve değerlerden meydana geldiği belirtilmektedir (Cevizci, 2016, s. 298; akt. Koçyiğit, 2017, s. 43).

2.4.1. Öğretmenlerde Etik

Eğitim sistemi, yüklendiği misyon ve bu misyonun gerçekleştirilmesinde yararlanılacak araçlar bakımından etik tartışmaların üzerine eğildiği bir alan olmak durumundadır. Velilerin, öğrencilerin ve öğretmenin uyum göstermesi gereken etik ilkeler, mesleki sorumluluklar ve mevcut hakları vardır (Aydın, 2006, s. 166). Öğretmenin erdemli, haksever, ahlaklı ve dürüst olması da eğitim kuramcılarının üzerine yoğunlaştıkları önemli bir konudur. Ancak söz konusu ilkelere sahip olan öğretmenler öğrencilerini aynı değerler paralelinde yetiştirebilir. Aksi durumda öğrencilerin bu ilkelere yararlanmaları mümkün değildir (Arslan, 2015, s. 122). Bu nedenle öğretmenlerin etik ilkelere sahip olmaları gerektiği vurgulanmaktadır (Duran, 2014, s. 2).

Coşkun'a (2016, s. 1) göre, günümüzde bilgi odaklı bir toplumsal yapıya sahip olmanın yanında etik değerlere sahip bir toplumsal yapıya sahip olmak da önemli bir hal almıştır. Yaşanılan, değişim, gelişim ve dönüşümler göz önünde bulundurulduğu zaman, sadece yaşanılan toplum düzeyinde değil, aynı zamanda küresel düzeyde ahlaki sorun ve bunalımların yaşandığı görülmektedir. Bu sorunsal düzeyin en aza indirilmesinde eğitimin önemli bir rolü bulunmaktadır. Eğitim sistemlerinin önemli bir halkasını oluşturan öğretmenlerin etki ve önemi ortaya çıkmaktadır. Çünkü öğretmenler, bilgi öğretmenin ötesinde insanlara değerleri de aşılayarak toplumda ahlaki bir düzenin oluşmasına katkı sağlamaktadırlar. Buradaki öneminden dolayı meslek yaşamlarında öğretmenlerin kişisel ve mesleki yönden etik değerler sergilemeleri gerekmektedir.

Öğretmenlik mesleğinde etik ilkeler eğitim sistemi içerisinde önemli bir yere sahip olduğu için literatürde öğretmenlerde etik ilkeler üzerine birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda genel olarak öğretmenlerde meslek etiğine yönelik etik davranışların (Sakin, 2007, s. 4; Duran, 2014, s. 3) ele alındığı görülmektedir. Etik davranışlar öğretmenlerin meslek yaşamlarında önemli bir yere sahip olduğu için öğretmenlerin meslek yaşamlarında etik davranışlara dikkat etmeleri gerektiği belirtilmekte olup (Aybek & Karataş, 2016, s. 97; Aydoğan, 2011, s. 87), yapılan çalışmalarda öğretmenlerin etik davranış ve ilkeler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Terhart, 1998, s. 436-437):

İlke 1: Öğrenciye Bağlılık:

Eğitimciler, tüm öğrencilerin toplum içerisinde saygıdeğer ve etkin bir üye olarak, öz kapasitelerinin bilincine ulaşmalarına ve bu kapasiteyi sunabilmelerine yardım etmek için çaba harcarlar.

1- Öğrenciyi, öğrenme aşamasındaki bağımsız davranışlarından mantık dışı nedenlerle alıkoyamazlar.

2- Mantık dışı sebeplerle, çeşitli görüşlere sahip öğrencilerin görüşme isteklerini reddedemezler.

3- Öğrencinin gelişimiyle alakalı ekipmanları bilerek saklayamaz veya saptıramazlar.

4- Öğrencileri, öğrenim, sağlık veya güvenliklerini zarara uğratabilecek durumlardan korumalıdır.

5- Öğrenciyi bilerek utandıracak veya küçük düşürücü tutumlara maruz sokamazlar.

6- Öğrencilere, milliyet, ırk, medeni durum, renk, din, siyasi inançlar, sosyal ya da kültürel veya cinsiyete dayanan ayrımcılık yapamayacakları gibi, öğrencilerin herhangi bir programa katılım sağlamasını önleyemezler; hiçbir öğrencinin faydalarını engelleyemezler; öğrenciye üstünlük sağlayamazlar.

7- Bireysel menfaatleri için öğretmenlik kimliklerini kullanamazlar.

8- Öğrencilere dair gizli bilgileri kanuni bir gereklilik olmadığı müddetçe veya profesyonel hizmetlerce gerekli olmadıkça paylaşamazlar.

İlke 2: Mesleğe Bağlılık

Eğitimcilik, halk güveni ve sorumluluğunu kapsayan profesyonel hizmet ve yüksek idealler gerektiren bir meslektir. Bu inanışla, söz konusu yükümlülükleri gerçekleştirmek için eğitimciler:

1- Mesleki pozisyonlara başvurularında bilinçli olacak şekilde yanıltıcı ifadelerde bulunamazlar ve yeterlilikleri ya da özellikleri ile alakalı evraklarda sahte beyanda bulunamazlar.

2- Mesleki özellikleri ile alakalı hatalı bilgilendirme yapamazlar.

3- Karakteri, eğitim durumu veya diğer açılardan saygı gösterilmeyen ve niteliksiz şekilde görülen bireylerin mesleğe girmesine destek olamazlar.

4- Belli bir pozisyon için başvuru yapan birisinin mesleki yeterliliği için bilerek-isteyerek hatalı ifadeler de bulunamazlar.

5- Eğitimci olmayan bir bireyin yetkisi olmaksızın öğretim gerçekleştirmesini sağlayamazlar.

6- Yasal ya da meslekle ilgili zorunluluklar haricinde, diğer öğretmenlerle alakalı olarak meslek içerisinde elde ettiği gizli verileri açıklayamazlar.

7- Bir meslektaşıyla ilgili iyi ya da kötü niyetli ifadelerde bulunamazlar.

8- Mesleki faaliyetler sebebiyle bir öğrenciyle ilgili elde ettiği gizli bilgileri, yasal ve mesleki zaruretler haricinde başkalarına aktaramazlar (Terhart, 1998, s. 436-437).

Görüldüğü gibi öğretmenlerin mesleki sorumluluklarının yanında etik sorumluluklarının da bulunması gerekir. Etik davranışlar konusunda sorumluluk sahibi olmak, öğretmenlerin meslek ahlakına sahip olmalarının yanında öğrencilerin gelişimleri açısından da önemli bir durumdur (Aydoğan, 2011, s. 87). Ancak uygulamalar esnasında etiğe ne derece önem verdikleri, gündelik hayatlarında karşı karşıya geldikleri sorunlara çözüm ararken, etiği sorgulayıp sorgulamadıkları bilinmemektedir. Bununla beraber, öğretmenlerin karşı karşıya gelebileceği etik ikilem durumlarına karşı nasıl davranmaları gerektiğiyle alakalı yol gösterici özellikte etik ilkelerin belirlenmemiş olması da önemli eksik olarak değerlendirilmektedir (Duran, 2014, s. 2).

2.4.2. Okul Yöneticilerinde Etik

Pek çok alanda bireylerin uyması gereken kendiliğinden oluşan ya da belirlenmiş etik kuralların olduğunu ifade etmek mümkündür (Özan, Polat, Gündüzalp & Yaraş, 2017, s. 43). Etik kurallara uyulması gereken meslek dallarından birisi de okul yöneticiliğidir. Eğitim yöneticiliği özel uzmanlık donanım ve yetilerini gerekli kılmaktadır. Eğitim yöneticiliği, alt dallara bölünmektedir. Bu alanların başında okul müdürlüğü, il ya da ilçe eğitim müdürlüğü veya diğer alanlar gelmektedir. Eğitim idarecilerinin, sorumluluklarını yaparken, kanun ve politikalar kadar mesleki etik ilkelerine uygun tutum sergilemeleri beklenmektedir (Aydın, 2006, s. 82). Zira yönetimde etik olgusu yönetsel süreçlerde etik ilke ve kurallara

uyulmasını gerektirmektedir (Teyfur vd., 2013, s. 88). Çetin & Özcan'a (2004, s. 21) göre, eğitim yöneticileri kendilerine verilen görev ve sorumlulukları yerine getirirken etik ilkelere bağlı davranmaları beklenmektedir. Okul yöneticilerinin etik ilke ve kuralları içselleştirmeleri eğitim kurumlarında görevli diğer çalışanları da olumlu yönde etkilemekte, böylece eğitim görevlileri daha mutlu ve etkin çalışabilmektedir.

Eğitim alanında gerçekleştirilen yatırımlar insan içindir ve eğitimin hedeflerinden biri de toplumun değerlerini gelecek kuşaklara ulaştırmaktır. Eğitim yuvaları olan okullar değerlere dayanan kurumlardır. Dolayısıyla etik bakımdan eğitim kurumlarının güvenli örgütler olma görevleri vardır. Okul müdürü pozisyonu nedeniyle toplumda pek çok kesimle etkileşim halindedir ve bu çeşitli kesimlerin okul müdüründen farklı talep ve beklentileri olabilmektedir. Söz konusu talep ve beklentiler okul müdürlerini devamlı olarak etik problemlerle karşı karşıya koymaktadır. Bu problemlerden bazıları cinsiyet eşitsizliği, ırkçılık ve kökten dincilik, cinsiyete yaklaşımda farklılıklar, cinsel taciz ve şiddet, aile yapısı, bozulan sağlık dengeleri, çocukların suistimalidir (obezizm, kronik hastalıklar vb.), Son dönemlerde eğitim yönetiminde etik olgusu daha fazla tartışma konusu olmaktadır (Akbaba-Altun, 2003, s. 718; Erdoğan, 2012, s. 203; Uğurlu, 2012; akt. Erdem, 2015, s. 2). Yapılan çalışmalarda genellikle okul yöneticilerinin etik davranışlarının incelenmesi (Okçu, 2014, s. 501; Çetin & Özcan, 2004, s: 21), etik kodlara ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi (Özan vd., 2017, s. 43) ve etik liderlik davranışını sergileme düzeylerinin ele alındığı görülmektedir (Teyfur vd., 2013, s. 84; Baştuğ, 2009, s. 4; Gültekin, 2008, s. 1).

2.5.Öğretmenlik Uygulaması

Eğitimin temel yapı taşlarından ve baş aktörlerinden birisi öğretmenler olduğu için (Başar & Doğan, 2015, s. 376; Kozikoğlu & Çökük, 2017, s. 171; Oğuz, 2004, s. 1; Sarıtaş, 2007, s. 122) toplumsal amaçlara ulaşma noktasında eğitim sistemi içerisinde öğretmenlerin bazı niteliklere sahip olmaları gerekmektedir (Aslan & Sağlam, 2017, s. 34; Şişman & Acat, 2003, s. 237). Literatür incelendiğinde yer alan birçok çalışmada öğretmenlerin birçok konuda mesleki yeterliğe sahip olması

gerektiği vurgulanmıştır (Baytekin, Kırıcı & Horzum, 2002, s. 55). Öğretmende bulunması gereken uzman nitelikleri içerisinde başta; güvene dayanan ilişkiler sağlayabilmek, öğreneni tanımak, organizasyon, öğrencilerin kendilerini planlama, düzenleme ve değerlendirme yetilerini ortaya çıkarmalarına ve bunları kullanmaları konusunda destekte bulunma yer almaktadır. Yaratıcılık, düşünmek, sentezlemeye gitmek, problem çözmek, durumlara eleştirel yaklaşmak ve seçenekler üretmek için uygun temalar barındıran ilköğretim programının öğretiminde yeni yaklaşımlardan faydalanmaya gereksinim duyulmaktadır (Demir & Çamlı, 2011, s. 119). Bu bağlamda öğretmene ve öğretmen yetiştirmeye gereken özenin gösterilmemesi, niteliksiz öğretmenlerin yetişmesiyle birlikte eğitim yapısını olumsuz açıdan etkileyecektir. Bu nedenle, mesleki ve bireysel açıdan nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesine ihtiyaç vardır (Aslan & Sağlam, 2018, s. 144-145). Nitelikli öğretmen yetiştirmek eğitimde kaliteyi artırmak adına oldukça önemli bir hedeftir. Günümüzde öğretmen yetiştirme sorumluluğu eğitim fakültelerindedir (Aydın & Akgün, 2014, s. 1). Öğretmenlik eğitiminin sağlıklı olarak sunulabilmesi için kuramsal bilgi ve uygulamaların bütünüünün birbirleri ile paralel ve nitelikli olarak harmanlanmış olmasına dikkat edilmesi gerektiği düşünölmektedir (Baran, Yaşar & Maskan, 2015, s. 231-232). Literatürde mevcut çalışmalarda da öğretmenlerin yeterli düzeyde donanıma sahip olmalarında aldıkları teorik eğitimi destekleyici faaliyetlere katılmaları gerektiği ifade edilmektedir (Kocalar & şahin, 2015, s. 321). Bu bağlamda her meslek grubunda olduğu üzere öğretmenlikte de hizmet öncesinde meslekleri tanımak ve pratikleşmek için yapılan dersler vardır (Aydın & Akgün, 2014, s. 1).

Öğretmen yetiştirme programlarında öğretmen adaylarına gereken mesleki eğitimi sağlayan öğretmenlik meslek bilgisi; teorik derslerle pratiklerden meydana gelmektedir. Öğrenciler, program boyunca teorik derslerde öğrendikleri bilgileri uygulamalarla eyleme dönüştürmektedirler. Programlar sadece teorik bilgilerden veya uygulamalardan meydana gelmemekle beraber; kendi kapsamında bir bütünlük yaratmaktadır. Bu şekilde bir oluşum içerisinde öğrenciler bir taraftan dersler aracılığıyla öğretim süreçlerine dair bilgi elde etmekte, diğer taraftan uygulamalar aracılığıyla bu bilgileri eyleme çevirme imkânı bulmaktadır (Silay & Gök, 2004, s. 4). Günümüz öğretmen yetiştirme programlarının dersleri ele alındığında kuramsal

derslerinin yanında öğretmen adaylarının hizmet öncesi kuramsal bilgilerini uygulayabilme, öğretmenlik mesleğini hem eksik kalmış yanları ile hem de gerektirdikleri ile çok boyutlu tanıma imkânı sunan “Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması” derslerinin sınıf öğretmenliği programı kapsamında bulunduğu görülmüştür (Atmış, 2013, s. 4-51). Bu ders sayesinde öğretmen adaylarının okul ortamında gözlem yapmaları (Kurt-Erhan, 2016, s. 280; Mete, 2013, s. 250) ve öğretmen adaylarının mesleği anlama/algılama becerileri gelişmektedir (Şimşek, Alkan & Erdem, 2013, s. 64).

Öğretmenlik uygulaması, hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede vazgeçilmez unsurlardan biridir ve bu uygulamalar öğretmen adaylarının mesleğe doğru devam eden sürecin bir ön çalışmasını meydana getirmektedir. Öğretmenlik uygulaması süreci, öğretmen adaylarının pedagojik formasyon, alan bilgisi ve genel yetenek-genel kültür açısından yeterliğinin somut kanıtı durumundadır (Yeşilyurt & Semerci, 2011, s. 2). Bu derste adaylar elde ettikleri bilgi ve yetenekleri kullanmak adına güdülenmekte ve yön verilmektedir (Yeşilyurt, 2010, s. 31).

Öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında, öğretmen adaylarının karşılaştığı birçok sorun bulunmaktadır. Literatürde yer alan çalışma bulguları da öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde birçok sorunla karşılaştıkları görüşünü desteklemektedir (Demir & Çamlı, 2011, s. 117; Gömleksiz, Mercin, Bulut & Atan, 2006, s. 148; Gömleksiz, Kan & Öner, 2017, s. 927; Kale, 2011, s. 255; Tuğluk, 2007, s. 6; Özkılıç vd., 2008, s. 734; Dönmez-Usta & Turan-Güntep, 2016, s. 1214). Öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulaması süresi boyunca karşı karşıya kaldıkları problemleri, uygulama öğretmeni ve okulu bakımından ele alınırsa;

1. Uygulama öğretmenlerinin, öğretmen adaylarına karşı ilgisiz tutumu sebebiyle adayların olumsuz açıdan etkilenmesi,
2. Uygulama öğretmenlerinde görülen pedagojik formasyon eksikliği,
3. Uygulama öğretmenlerinin görev ve sorumlulukları konusunda duyarsız tutumu,
4. Öğretmen adaylarının beklentilerine ilişkin duyarsız tutumu,

5. Mesleğini sevmeyen öğretmenlerin, adayları olumsuz açıdan etkilemesi,
6. Adaylara öğretmenlik yetilerini aşılamamaları,
7. Adayların, okulda sürdürülen çalışmalara ilişkin bilgilendirilmemesi,
8. Okul idaresinin adaylara öğretmen gibi yaklaşmaması gibi sorunlarla karşılaştıkları göze çarpmaktadır (Sılay & Gök, 2004, s. 5).

Aytaçlı'ya (2012, s. 63) göre, öğretmen adaylarının uygulama sürecinde karşılaştıkları birçok sorun bulunmakla beraber, söz konusu sorunların başında gerek uygulama öğretim elemanı gerekse de okul yöneticilerinin ve uygulama öğretmenlerinin görevlerini tam anlamıyla yerine getirmemeleri, uygulama öğretmenlerinin ilgilenmek zorunda oldukları öğretmen adayı sayısının fazla olması, üniversiteler ile uygulama okulları arasında koordinasyon eksikliği bulunması, uygulama okullarına ulaşım konusunda sorun yaşanması ve üniversitelerde ders yoğunluğunun fazla olması gelmektedir.

2.5.1. Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Tanımı ve Amacı

Öğretmen yetiştirme politikalarının yakın tarihi ve günümüz ele alındığında pek çok köklü değişimin meydana geldiği görülmektedir. Öğretmen yetiştiren kurumların üniversitelere bırakılmasının bir dönüm noktası olduğunu ifade etmek mümkündür. Zamanla bazı değişikliklerle öğretmen yetiştirmenin nitelikleri artırılmaya çalışılmıştır. Bunun için 1998 yılında YÖK/DB işbirliği ile hazırlanan proje dâhilinde öğretmen yetiştirme programına dâhil edilen pratik dersler ile uygulama-teori dengesinin sağlanmasında önemli bir paya sahiptir. Okul tecrübesi ve öğretmenlik uygulaması dersleri ile öğretmen adaylarına mesleğe başlamadan önce pratik yapma fırsatı sağlanmıştır (Atmış, 2013, s. 4). Bu bağlamda öğretmen adaylarının yaptıkları öğretmenlik uygulaması önemli bir fonksiyonu gerçekleştirmektedir (Aslan & Sağlam, 2018, s. 145).

2018 yılında öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin yönerge yenilenmiş, yönergede öğretmenlik dersinde yer alan tanımlar aşağıdaki gibi açıklanmıştır;

Bölümlerin uygulama derslerinde koordinatörlük olarak görev yapan bireyler: Fakülte ve uygulama eğitim kurumunun beraberliğinde, bölümde öğretmenlik uygulamalarıyla alakalı idari faaliyetlerini tasarlayan ve sürdüren öğretim personelini ifade etmektedir.

Fakülte uygulama koordinatörü: Uygulama öğrencilerinin eğitim yapılarında gerçekleştirecekleri uygulama faaliyetlerini, uygulama öğretim personeli, uygulama eğitim kurumu koordinatörü ve Milli Eğitim Müdürlüğü uygulama koordinatörüyle beraber, tasarlanan ve belirlenen ilkeler bağlamında sürdürülmesi için destek olan öğretim ve eğitimden sorumlu olan dekan yardımcılarını ya da yüksekokulun müdür yardımcılarını ifade etmektedir.

Millî Eğitim müdürlüğü uygulama koordinatörü: Uygulama öğrencilerinin söz konusu kurumlarda yapacakları öğretmenlik faaliyetlerini, fakülte ve eğitim kurumu uygulama koordinatörleriyle beraber tasarlanan ilkeler bağlamında sürdürülmesini sağlayan, ilde Millî Eğitim müdürü, müdür yardımcısı veya şube müdürü; ilçede ise ilçe Millî Eğitim müdürü veya şube müdürünü ifade etmektedir.

Öğretmenlik dersine ilişkin uygulamalar: Uygulama öğrencilerine; eğitim aldıkları öğretmenlik dallarında, dersler ve yönetimlerin harici faaliyetlerle beraber doğrudan sınıf içerisinde öğretmenlik yetisi aşılamayı hedefleyen ve belli bir dersi veya dersleri planlı olarak öğretmesine imkân tanıyan, uygulama faaliyetlerinin tartışılarak irdelendiği dersi/dersleri ifade etmektedir.

Program koordinatörü: Üniversiteler tarafından gereksinim duyulması durumunda bölüm uygulama koordinatörleri ile işbirliği içerisinde programa ilişkin çalışmaları hazırlayan öğretim elemanıdır.

Uygulama eğitim kurumu: Uygulamalarının gerçekleştirildiği, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel eğitim-öğretim kurumlarıdır.

Uygulama eğitim kurumu koordinatörü: Eğitim kurumunda gerçekleştirilecek olan öğretmenlik uygulamalarının önceden belirlenmiş olan ilkelere göre sürdürülmesi adına uygulama eğitim kurumuyla ilişkili bireyler ya da kurumların

arasında koordinasyon ve iletişimi meydana getiren eğitim kurumu müdürü, müdür yardımcısı ya da müdür yardımcısını ifade etmektedir.

Uygulama öğrencisi: Öğretmenlik programını hala sürdürmekte olanların ve eğitimci kimliklerine kaynak sağlayan programları bitirmiş olanların aldığı öğretmenlik dalında, eğitim kurumu ortamında, öğretmenlik faaliyetleri gerçekleştiren öğrenciyi ifade etmektedir.

Uygulama öğretmeni: MEB tarafından öğrencilere verilen öğretmenlik eğitimi uygulaması eğitim sertifikası olan kişilerin, uygulamaların verildiği eğitim kurumları kapsamında idareciler haricinde derslere girerek tecrübesi bulunan öğretmenler arasından seçilmiş, uygulama öğrencisine mesleğinin gerekli kıldığı rehberlik ve uygulamaya ilişkin yol gösteren ve uygulamaların dâhilinde öğrencilere destek sağlayacak öğretmeni ifade etmektedir.

Uygulama öğretim elemanı: İlgili eğitimcinin mesleğine ilişkin yeterlilikleri sağlamış ve ÜAK' tan doçentlik unvanına sahip olmayı başarmış alan eğitimi ve eğitim bilimleri gibi derslere girmiş aynı zamanda bu eğitimleri almış olan, uygulama okulundaki görevli eğitimci ile planlı ve programlı olarak ilerlemeye çalışan, öğrencinin almış olduğu uygulama dersine ilişkin gözlemleri doğru yapabilmek adına öğrencinin fiilen katıldığı dersi gözlemleyerek bu gözlemlerin sonucunda değerlendirmeler yapan ve öğrencileri değerlendirme sonucunda doğru yöntemlere sevk etmeyi amaçlayan öğretim elemanlarını ifade etmektedir.

Dönem: birinci dönem ve ikinci dönem şeklinde güz ve bahar dönemleri biçiminde gerçekleşen eğitim ve öğretim sürecini ifade etmektedir.

Fakülte: eğitimci olmayı amaçlamış ve hak kazanmış olan bireylerin eğitimlerini resmi olarak aldıkları yüksekokul ve fakülte birimlerini ifade etmektedir.

MEBBİS: Milli Eğitim Bakanlığının Bilgi İşlem Sistemini ifade etmektedir.

Öğretmenlik Uygulaması Sonucu Eğitimi Sertifikası: öğrencilerin meslek uygulaması sonucunda onlara öğretmenlik mesleklerine ilişkin fayda sağlayan ve yetişmeleri için her türlü desteği sağlayan idareci ve uygulama öğretmenlerine ilgili bakanlık tarafından verilen resmi sertifikayı ifade etmektedir.

Öğretmen adaylarını yetiştirme süreci: Öğretmen yetiştirme sürecinde eğitim sistemlerinin daha etkin ve kalıcı bir biçimde çalışmasını sağlamak, nitelik düzeyi yüksek öğretmenler yetiştirmeye katkı sağlamak amacıyla MEB, Yükseköğretim Kurulu ve öğretmen yetiştiren üniversitelerdeki fakülte temsilcilerinden meydana gelen çalışma grubunu ifade etmektedir.

Uygulama Öğrencisini Değerlendirme Sistemi: öğrencilerin uygulama dersine yönelik Öğretmenlik uygulamasına ilişkin iş ve işlemlerin yapıldığı MEBBİS içinde yer alan modülü ifade etmektedir (oygm.meb.gov.tr).

Öğretmen adayları eğitim fakültelerinde almış oldukları temel bilgileri ancak okul ortamında uygulayarak mesleki yeterlik kazanabilmektedirler (Aşlamacı, 2016: 1361). Öğretmenlik Uygulaması dersi ile adaylar ileride gerçekleştirecekleri mesleğin yükümlülüklerinin bilincinde olurlar. Adayların kendilerinden beklenen özellikleri elde ederek yetişmeleri, eğitim fakültelerinde gördükleri uygulamalı ve kuramsal derslerle olanaklıdır. Uygulamalar dâhilinde öğretmen adaylarına kendilerine deneyimleme olanağı sunan “Öğretmenlik Uygulaması” belki de en önemlisidir (Demir & Çamlı, 2011, s. 120). Öğretmen yetiştiren kurumların hedeflerinden birisi de öğretmen adayının mesleğine dair olumlu düşünceler geliştirmelerini sağlamaktır. Bu kapsamda, öğretmenlik uygulaması, öğretmen adaylarının uygulama okullarında öğretmenlik mesleğini her açıdan tanımalarına, kuramsal bilgilerini uygulamalarına olanak sağlamaktadır. Öğretmenlik uygulamaları ile öğretmenlik mesleğini özümseyen, bu mesleğin bir parçası olmaktan gurur duyan, meslek etiğine saygılı öğretmen yetiştirme önemlidir. (Şişman & Acat, 2003, s. 235). Aynı şekilde Nakpodia (2011)’de öğretmenlik uygulamalarını öğretmen adayları için mesleki açıdan bir dönüm noktası olarak değerlendirmekte ve öğretmenlik uygulamalarının adaylara mesleki deneyim, bilgi ve eğitim anlamında oldukça önemli katkıları olduğunu iddia etmektedir (akt. Atmış, 2013, s. 51-52).

Üniversitelerin öğretmenlik bölümlerinde eğitim gören öğretmen adaylarına yönelik mesleki tecrübelerinin geliştirilmesine ilişkin olarak müfredatta yerini almış olan uygulama dersi bir başka deyişle staj uygulamaları öğrenciler için oldukça yararlı ve faydalı bulunmaktadır. Uygulama sürecinde öğretmen adaylarının eğitimleri devam ederken uygulama okullarında öğretmenlerin iş hayatlarında neler

yaptığı neler yaşadığına ilişkin bilgi sahibi olabilmeleri için ve öğretmenlik mesleğine ilişkin ön bir hazırlık yapabilmesi fikir sahibi olabilmesi için teorik bilgilerini uygulamaya dökebilmesine ilişkin fırsatın verildiği bu süreçte öğrenci kendini geliştirmektedir. Adayların böylelikle elde ettikleri tecrübeleri, göreve geldikleri okul kurumlarında hazır bulunuşluklarının yüksek olmasını sağlamaktadır. (Aydın & Akgün, 2014, s. 3).

Öğretmenlik uygulaması dersinin amacı, ilk ve orta öğretim kurumlarında görev alacak öğretmenler için, öğretmen eğitiminin niteliğinin artırılmasıdır. Öğretmenlik Formasyonu dersleri, kuramsal bilgilerin yanı sıra gerçek okul koşullarına ve öğretmenliğe dair bilgi ve yetileri göz önünde bulundurularak hazırlanmış ve lisans programlarına dengeli bir şekilde bütünlük ilkeleri yönünde dağıtılmıştır (Doğan, 2015, s. 4). Yiğit & Alev'e (2005, s. 92) göre, öğretmenlik uygulaması dersinin genel hedefi, okulun yapısı ile okullardaki gündelik hayatı tanıma, eğitim öğretim koşullarını inceleme, tecrübeli öğretmenleri ders anında gözlemlene, fakülte'deki derslerde edindikleri tutumları gösterebilecek faaliyetler geliştirip uygulama, öğrencilerle bireysel ve küçük gruplar şeklinde çalışma ve kısa süreli öğretmenlik tecrübesi kazanmadır.

Öğretmenlik uygulaması dersi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik inanç ve algıları etkilemektedir (Tarman, 2012, s. 1952). Her şeyden önce öğretmenlik uygulaması dersi sayesinde öğretmen adayları okul ortamında gözlemler yaparak etkili öğretmen algılarını geliştirmektedirler (Ekinci & Tican-Başaran, 2015, s. 22; Özay-Köse, 2014, s. 2). Bu özellikleri nedeniyle öğretmenlik uygulaması dersi öğretmen adaylarının takdirini kazanmış bir ders olarak göze çarpmaktadır. Literatürde yer alan çalışma bulguları da öğretmen adaylarının bu dersi verimli ve faydalı bulduklarını ortaya koymaktadır (Ermiş, uygun & İnel, 2010, s. 673; Kana, 2014, s. 745; Becit, Kurt & Kabakçı, 2009, s. 169; Çiçek & İnce, 2005, s. 146; Kocalar & Şahin, 2015, s. 320; Özçelik, 2012, s. 515; Sarıtaş, 2007, s. 121). Yurt dışında yapılan araştırma bulguları da öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerine katkı sağladığı görüşünü desteklemektedir (Brooks, 2006, s. 379; Burton, 1998, s. 129; Beck & Kosnik, 2002, s. 81).

2.5.2. Öğretmenlik Uygulaması Dersinin İşleyişi

Öğretmenlik uygulaması dersi; derse ilişkin hazırlıkların gerçekleştirilmesi, dersin planlandığı şekilde verilmesi, ders izleme, uygulama öğretmeni beraberinde ders işleme, sınav sorularını hazırlama, sınav kâğıtlarını değerlendirme ve idari işlerin yapılması gibi tüm etkinlikleri içermektedir. Öğretmenlik uygulamasına giden öğretmen adayları bir dönemdeki derslerin ortalama üçte birini gözlem yaparak geçirir ve uygulama öğretmenin uygun bulması durumunda ders anlatmaya başlar. Dönem sonunda öğretmen adayı faaliyet dosyasını hazırlayarak öğretim elemanına sunar. Uygulama öğretmeni, aday öğretmene yol gösterici olmalı, program süresince gözlemlemeli; takip ettiği derse ilişkin gözlemlerini gözlem formuna aktarmalıdır. Aday öğretmende de uygulama öğretmeni ile olan görüşmelerinde üzerine yoğunlaşılacak konuları, tavsiyeleri göz önünde bulundurmalı ve çalışmalarında bunlara özen göstermelidir (Doğan, 2015, s. 2).

Uygulama okullarının kapasitesi ve öğretmen adaylarının mevcudu göz önünde bulundurularak, aday öğretmenler ikiye ayrılıp her iki yarı dönemde de öğretmenlik faaliyetlerini gerçekleştirebilirler. Öğretmenlik uygulaması ve okul tecrübeleri, eğitim alınan üniversitenin bulunduğu bölgedeki okullar çerçevesinde uygulanır. Şartların ve imkânların el verdiği bütün okullarda uygulama programları gerçekleştirilebilir (Katrancı, 2008, s. 46).

Öğretmenlik uygulaması dersinin işleniş biçimi ayrıntılı olarak değerlendirildiği zaman, işleyiş aşağıdaki gibi gerçekleşmektedir (YÖK/Dünya Bankası, 1998);

1. Öğretmen adayları 6 saat şeklinde her hafta uygulama dersleri için belirlenmiş olan eğitim kurumlarına giderek sınıf içi öğretmenlik tecrübesi kazanır. Uygulama dersinden sorumlu öğretim elemanı ile öğrenciler uygulamadaki derslere ilişkin olarak 1-2 saatlik teorik bilgi alış verişi yaparlar.

2. Uygulama dersinden sorumlu koordinatörle, bölüm koordinatörü olan bireyler ile programlanan uygulama aday öğretmen mevcutlarını, uygulama okuldaki branş öğretmenini, diğer resmi olarak görevli bireylerin isimlerini liste şeklinde ilgili olan MEB Müdürlüğü'ne bildirir.

3. Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından onaylanan listeler uygulama okullarına ve fakülte uygulama koordinatörlerine gönderilir.

4. Fakülte uygulama koordinatörü Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından onaylanan uygulama öğretmen aday sayısını, adlarını ve uygulamadan sorumlu uygulama öğretim personellerinin isimlerini uygulama okullarına yazılı şekilde belirtir.

5. Fakülte ya da bölüm uygulama koordinatörü belirlenen ve Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından onaylanan kişi uygulama okullarına giderek okul uygulama koordinatörüyle beraber uygulama öğretmenini belirler.

6. Uygulama Okulu uygulama koordinatörü, fakülte uygulama koordinatörünün gönderdiği uygulama aday öğretmenlerin ve uygulamadan sorumlu uygulama öğretim elemanlarını ilgili uygulama öğretmenlerine paylaştırır. Ayrıca onlarla beraber öğretmenlik uygulaması dersinin planını hazırlayıp uygulama dönemi içerisinde uygulama öğretmen adaylarının takip edecekleri etkinlikleri düzenler.

7. Uygulama öğretmeni ise uygulama aday öğretmenleri ve uygulama öğretim elemanlarıyla beraber uygulama döneminde takip edecekleri çalışmaların, gözlemlerinin ve değerlendirmelerin haftalık olarak dağılımını ifade eden bir tablo hazırlar.

8. Uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanı gözlemlediği derslerle alakalı olarak değerlendirmeleri ders gözlem formuna aktararak gözlemlerini dersten sonra uygulama öğretmen adayı ile değerlendirir, yapıcı bir yaklaşımla tartışarak uygulama öğretmen adayına eksik yanlarını anlaması ve bunları geliştirmesi için geri dönüş sağlar.

9. Uygulama öğretmen adayı, uygulama takviminde ifade edilen etkinliklerin tümünü gerçekleştirerek uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim personelinin aldığı geri dönüşler çerçevesinde kendini geliştirir.

10. Faaliyetlerin gerçekleşmesinde aday öğretmen başka bir öğretmen adayı ile yardımlaşarak beraber çalışabilir. Bu durumda sorumlulukların eşit şekilde paylaşılması gerekmektedir.

11. Uygulama öğretim elemanı kuramsal derslerde uygulama öğretmen adayı ile beraber her hafta uygulama okulunda gerçekleştirilen uygulamalara ilişkin gelişmeleri kontrol eder. Böylelikle uygulama öğretmen adayının uygulamalarda belirlediği veya karşılaştığı problemler üzerine daha detaylı tartışmalar yapılır.

12. Uygulama sonunda uygulama öğretmen adayı uygulama sürecinde hazırladığı faaliyet dosyasını tamamlar ve öğretim elemanına teslim eder (akt. Kasap, 2015, s. 57-58).

2018 yılında güncellenen öğretmenlik uygulaması dersi yönergesinin 7. maddesinde dersin uygulama zamanı ve süresi hakkında bilgilere yer verilmiştir. Bu maddeye göre, pedagojik ve lisans formasyon sertifika belgeleri iki yarıyıldan oluşan ve haftalık 6 saat süren uygulamalar sonucunda verilmektedir. Her öğretmen adayı farklı haftalardan ibaret olan ders günlerinde uygulamalı olarak fiilen öğrenciye ders anlatır ve böylelikle öğrenciye planlamalar yapmasına öğretim yöntemlerini belirlemesine ve nasıl işlemesi gerektiğine yönelik uygulamalar yapmasına fırsat verilmiş olur. Öğrenci bu programı yaparken ders saatine ve öğrencilerin kapasitesine uygun olarak yöntem belirler. Bu eylemi uygulama okulundaki öğretmen ile bölüm öğretim elemanları izleyerek öğrenciyi değerlendirir ve yönlendirir (oygm.meb.gov.tr). Öğretmenlik uygulaması dersinde öğrencinin toplam ders saatinin %80'ine devam etme zorunluluğu bulunmaktadır. Öğrencinin uygulama dersine yönelik devamsızlık çizelgesini uygulama okulundaki branş öğretmeni bire bir izler ve değerlendirir. Öğrencinin uygulama okulundaki etik olmayan ve disiplin dışı davranışlarına şahit kaldığı durumlarda ilgili tutanakları tutarak uygulama öğretim elemanına ve bölüm koordinatörüne bildirir ardından da ilgili öğrenciye yönetmeliğin getirdiği disiplin cezası uygulanır (Petek, 2014, s. 34).

2018 yılında güncellenen öğretmenlik uygulaması dersi yönergesinde dersin yürütülme sürecindeki ilkeler aşağıdaki gibi sıralanmıştır;

a) Öğretmenlik tecrübesine ilişkin uygulamanın programlanması:

Uygulama derslerinin hangi kurumlar olacağına ve hangi öğrencilerin gideceğini ilgili bölüm elemanlarıyla il milli eğitim kurumu kararlaştırır ve eşgüdüm gerçekleştirilerek şehirdeki kurum, öğretmen ve akademisyen mevcudu ile branşlar

göz önünde bulundurularak akademisyen, öğrenci ve öğretmenler arasında guruplar oluşturulur. İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından, söz konusu eşleştirmelerin yapıldığı gurup isimleri valilik onayına sunulması için gönderilir. Fakülteler, il Milli Eğitim Müdürlükleriyle eşgüdüm içerisinde çalışmadan öğretmenlik uygulaması kapsamına dâhil ettikleri öğrenenlerin olumsuz olan durumlarından yani karşılaştıkları sorunlardan yükümlüdürler.

b) Kurum ve koordinasyon iş birliği:

Öğretmen adaylarının uygulama derslerine dair ilkeler, MEB ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığınca beraber planlanır. Uygulama faaliyetleri, sorumlulukların paylaşılması esasında tespit edilen ilkelere dayandırılarak Milli Eğitim Müdürlükleri ile iş birliği içinde olan fakültelerin ile birlikte sürdürülür. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı kapsamında kurulan Öğretmen Yetiştirme Çalışma Grubu bu ilkelerin belirlenmesinde oldukça etkindir.

c) Kurum ortamında uygulama:

Öğretmenlik mesleği eğitimine ilişkin etkinliklerin, aday öğretmenlerinin uygulama okullarının seviyesinde ve branşlarında ilgili Milli Eğitim Müdürlüklerince özel ya da resmi eğitim kurumları belirlenir.

ç) Aktif katılma:

Uygulama öğrencilerinin eğitim-öğretim sürecine etkin bir şekilde katılım göstermeleri temeldir. Dolayısıyla öğretmen uygulama derslerine giren öğrencilerden işlenecek konuların kapsamında bir aktivite yapmaları beklenir. Uygulama öğrencisinin aktiviteleri yaptığı planlamalara uygun ve sıralı olarak gerçekleştirilmesi istenir.

d) Uygulama sürecinin genişletilmesi:

Öğretmenlik eğitimine yönelik uygulama programları; planlama, değerlendirme, katılma, inceleme, analiz ve geliştirme gibi geniş kapsamlı birçok aşamadan oluşmaktadır. Bu basamaklar sırasıyla hazırlıklar, uygulamalar, değerlendirmeler ve geliştirmeye ilişkin olgularla gerçekleştirilir. Öğretmen adayları,

uygulama ders saatlerinin ötesinde tecrübe edinebilmeleri için zaman ve süreye ihtiyaç duyarlar. Dolayısıyla söz konusu uygulamalar, uygulama öğrencisine her geçen gün fazlaşan bir yükümlülük ve uygulamalar kazandırabilmek adına minimum dört yarıyla yayılarak işlenir.

e) Tek görüşe sahip olma:

Uygulama faaliyetleri taraflarla beraber hazırlanarak uygulamaya koyulduğundan uygulama bireylerin öğretmenlik mesleğine ilişkin faaliyetlerindeki sergilediği hareketleri, uygulama dersinden sorumlu olan öğretim elemanları ve uygulama öğretmenleri tarafından farklı farklı değerlendirmeye alınır. Öğrencinin uygulama dersindeki durumu fakültenin “Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği” kararlarınca, uygulama öğretim üyesi ve uygulama branş öğretmenin gerçekleştirdiği değerlendirmelerin birleştirilmesi ile not şeklinde belirlenir. öğretim elemanı ve uygulama branş öğretmeni, öğrencisinin sonuç değerlendirilmelerini öğrenci sistemine girer ve ilgili fakülte yönetime iletilir.

f) Kapsam ve çeşitlilik:

Öğretmenlik mesleği; dersi/uygulamayı planlama, dersi yapma, sınıf yönetimi, laboratuvar ve atölye yönetimine ilişkin konularda öğrenciye yol gösterme, öğrenci başarısını değerlendirme, yönetim faaliyetlerine ve eğitsel faaliyetlere katılım sağlama gibi bir takım etkinlikleri içermektedir. Öğretmenler, çeşitli şartlara sahip genel-mesleki, gündüzlü-yatılı, pansiyonlu, kent ve köy okullarında, müstakil veya birleştirilmiş sınıflarda görevlendirilmektedir. Dolayısıyla öğretmenlik faaliyetleri, öğretmenlik mesleğinin gerekli kıldığı bütün görev ve yetki alanlarını içerecek biçimde birçok unsurlarla programlanır ve devamlılığı sağlanır.

g) Personellerin ve uygulamaların gelişim süreçlerinin devamlılığı:

Öğretmenlik tecrübesi için uygulama derslerinde yapılan aktiviteler ve faaliyetlerden sonra varılan sonucunda, uygulama aşamasındaki durumlar ve dâhil olan personellerin yeterlilik düzeyleri değerlendirilmeye çalışır ve sürekli olacak şekilde geliştirilme amaçlanır.

ğ) Uygulamaların dengeli ve kontrollü yapılma durumu:

Öğretmenlik ders uygulamalarından sağlıklı bir şekilde fayda sağlayabilmek adına öğrencilerin gerçekleştireceği etkinlikleri eğitim aldıkları fakültelerin öğretim elemanlarının kontrolünde yapmaları gereklidir. Aynı zamanda ilgili personelin yakından da öğrencinin durumunu takip etmesi gerekmektedir. Bundan dolayı uygulama derslerinin eğitim verilen il ve yakın ilçelerinde gerçekleşmesi gerekmektedir (oygm.meb.gov.tr).

2.5.3. Öğretmen Adayının Değerlendirilmesi

Öğretmenlik uygulaması dersi sınıf eğitimi bölümünde 4. sınıfta 7 ve 8. yarıyılıda verilmektedir. Adayların etkin şekilde rol almalarını gerektiği, öğretmenlik uygulaması dersi ise, altı saat uygulama okulunda ve iki saat de fakültede olmak üzere toplamda sekiz saat şeklinde verilmektedir. Adayların okul içerisinde oldukları bu altı saatlik sürenin en az üç saatinde uygulama öğretmenlerinin gözetiminde ders anlatmaktadırlar. Dersin fakültedeki bölümünde ise, adaylar ders sunumuyla ilgili arkadaşları ve öğretim elemanları ile fikir alışverişi yapmaktadırlar (Baştürk, 2008, s. 3). Öğretmenlik uygulamasının incelenmesi, öğretmen adaylarının hazırladığı öğretmenlik uygulama dosyası ve uygulama öğretmeni ile uygulama danışman öğretiminin adayın ders takip etme sürecini irdelemesi ile yapılmaktadır. Bahsedilen dosyada aday öğretmenin uygulama süresince not ettiği günlükler, ders planları ve ekipmanları, uygulama değerlendirme raporları bulunmaktadır. Bu bağlamda uygulama öğretmenin verdiği puan ile danışman öğretim elemanının verdiği puanın belirli yüzdeleri alınarak öğretmen adayının notu hesaplanmaktadır (Yiğit vd., 2006; akt. Atmış, 2013, s. 53).

2018 yılında güncellenen öğretmenlik uygulaması dersi yönergesinde öğretmenlik uygulaması dersinin değerlendirilmesinde aşağıdaki adımların izleneceği belirtilmiştir;

1. İlçelerin ve illerin Millî Eğitim Müdürlüğü uygulama koordinatörü, uygulamanın yapılacağı okullar şeklinde tercih edilebilecek olan kurumları ve öğrenci kapasitelerini aynı zamanda öğrencinin verim alabileceği ortamın ve malzemelerin olanaklı olduğu okullar belirlenir bunun yanında kaç öğrencinin

gönderileceğinin ve kimlerin görevlendirileceğinin programlanmasını da gerçekleştirir.

2. İlçelerin ve illerin Millî Eğitim Müdürlüğü uygulama koordinatörü, fakültelerin beklentileri doğrultusunda uygulama derslerinin verileceği okulları ve öğrencilerin kontenjan sayılarını belirler, öğretmenlik branşlarına göre okulların dağılımlarını da yapar ve ilgili fakülteye bu belgelerin gönderilmesini gerçekleştirir.

3. Fakülte uygulama koordinatörü, bölüm uygulama koordinatörleriyle birlikte çalışarak kendi fakülteleri kapsamındaki her uygulama öğretim elemanına düşen öğrenci mevcudunu 8 (sekiz) öğrenciyi geçmeyecek biçimde sınıflandırır ve her gruba sorumlu öğretim elemanı atar.

4. Fakülte uygulama koordinatörü, kendileri için ayrılmış olan uygulama öğrenci kontenjanlarını göz önünde bulundurarak uygulama öğretim personelinin ve sorumlu oldukları öğrencilerin branşlarına ve uygulama eğitim kurumlarına göre dağılımını içeren listeyi tasarlayarak, il Millî Eğitim Müdürlüklerine iletir.

5. İl Millî Eğitim Müdürlüğü, mülki idare amirinin onayıyla beraber uygulama öğretim personellerinin ve sorumlu tutuldukları uygulama öğrencilerinin dallarına ve uygulama okuluna göre dağılımlarını içeren listeyi kurum müdürlüğü ve ilgili fakülte dekanlığına ulaştırır.

6. Uygulama dersi için belirlenene uygulama koordinatörü, öğrencilerin branş öğretmenlerini belirler ve belirlenen öğretmenlere öğrenci paylaşımını gerçekleştirir, her öğretmene 4 ders ve 2 öğrenci verir. Uygulama öğrencilerine eğitim kurumunu ve birimleri tanıtarak etkinliklere ilişkin bilgi verir.

7. Uygulama öğretim elemanı, sorumluluğundaki uygulama öğrencilerini, uygulamanın dayandığı esaslar, uygulama programı dâhilinde yer alacak faaliyetler ve uyulması gereken ilkelere ilişkin bilgi verir. Öğrencileri uygulama okulundaki idareci ve öğretmenlerle tanıştırma amaçlı ziyarete götürür. Her öğrenci için uygulama okullarına giderek gözlemlerde bulunur ve öğrenciyi değerlendirir. Öğrencilerle birlikte her hafta toplanarak uygulama okulunda gerçekleşen faaliyetlerini konuşarak tartışır.

8. Uygulama öğrencileri, uygulama öğretim personeli ve uygulama öğretmenin takip ve kontrolünde öğretmenlik faaliyetlerinin etkinlik planında yer verilen çalışmaları gerçekleştirir ve her etkinlikle ilgili detaylı bir çalışma raporu hazırlar. Uygulama öğrencilerinin öğretmenlik etkinliklerine planlandığı gibi katılımı zorunludur. Fakat kanuni mazereti sebebiyle eksik kalan uygulamaları uygulama öğretmenin ders saati ve programı dikkate alınarak telafi ettirilebilir. Uygulamalar sonunda, faaliyet planı bağlamında sürdürdüğü çalışmaları ve raporları kapsayan dosyayı tamamlayarak uygulama öğretim elemanına iletir.

9. Uygulama öğretim personeli ve öğretmeni, uygulama öğrencilerine ilişkin gözlemlerini her biri için tek tek Uygulama Öğrencisi Değerlendirme Formuna (EK-1) not eder. Ders bitiminde uygulama öğrencisi ile gerçekleştirilen etkinlikleri beraber değerlendirir.

10. Uygulama öğrencisinin başarı düzeyi, derse devamlılığı ve öğretmenlik faaliyetleri kapsamında gerçekleştirdiği etkinlikler çerçevesinde uygulama öğretim personeli ve öğretmenince değerlendirilir. Uygulama okulundaki öğretmen ile fakültedeki uygulama öğretim elemanları öğrenciyi birlikte değerlendirir ve değerlendirme sistemine yüklerler. Öğrenciyi değerlendirmeye ilişkin belgeleri uygulamadan sorumlu olan öğretim elemanı ilgili bölüm koordinatörüne aktarır. Öğrenciler, uygulama derslerine geçersiz mazeretlerde bulunurlar ise ve telafi etmezler ise uygulamadan başarısız olarak değerlendirilirler (oygm.meb.gov.tr).

2.6. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Öğretmenlik uygulaması dersine yönelik olarak ülkemizde birçok çalışma yapıldığı görülmekte olup, yapılan çalışmalarda genellikle uygulama öğretmeni, öğretmen adayları ve uygulama öğretim elemanı arasındaki ilişkilerin ele alındığı görülmektedir. Bunun yanında bazı çalışmalarda öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının mesleki kazanımları üzerindeki etkilerinin incelendiği gözlenmektedir (Özkılıç vd., 2008, s. 729). Bu bölümde öğretmenlik uygulaması dersinde öğretmen adaylarının karşılaştıkları problemlere, özellikle de etik dışı davranış olarak karşılaştıkları sorunlara yönelik araştırma bulgularına yer verilmiştir.

Aslan & Sağlam (2018, s. 144-155) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşleri dikkate alınarak incelenmiştir. Araştırmada hem nicel hem nitel çalışma yapılmıştır. Araştırmaya farklı eğitim fakültelerinde öğrenim gören 1129 öğretmen adayı dâhil olmuştur. Araştırmada anket kullanılarak veriler toplanmıştır. Karma desenin kullanıldığı araştırmanın sonucuna göre katılımcıların birçok soruya verdiği cevapların orta derece düzeyinde olduğu, öğretmen adaylarının ders araç gereçlerini kullanma becerileri ile derste anlatılan yöntem konularında orta düzeyde katıldıklarını belirttiği rapor edilmiştir.

Gömlüksiz vd. (2017, s. 927-954) tarafından yapılan araştırmada etkili öğretmenlik eğitimi açısından öğretmenlik uygulamasının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 10 kadın ve 19 erkek olmak üzere 29 birey dâhil edilmiştir. Araştırmada nitel çalışma yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda bireyler bireysel nedenlerden kaynaklı sorunlar, uygulama dersine yönelik sorunlar, üniversiteden kaynaklı sorunlar yaşadıkları, öğretmen adaylarının derslerin yetersiz olduğunu ve dersin programlanmasının da eksik olduğunu söyledikleri, öğrencilerle iletişime geçme, ders anlatma ve dersi sevdirmede sorun yaşadıkları belirtilmiştir.

Aşlamacı (2016, s. 1361) tarafından yapılan araştırmada Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi bölümlerinde okuyan öğrencilerin öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşlerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya toplam 70 öğretmen adayı dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre bu dersin öğretmen adaylarını geliştirdiği ve ortaya çıkan sorunları tecrübe edinmelerine yardımcı olduğu tespit edilmiştir.

Karasu-Avcı & İbret (2016, s. 2526-2527) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlik uygulaması dersinin amaçlarına ulaşma düzeyinin belirlenmesi ve öğretmen adaylarının derste karşılaştıkları sorunların incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 68 öğretmen adayı dâhil edilmiş, veri toplama sürecinde araştırmacılar tarafından geliştirilen açık uçlu soru formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları sorunların başında uygulama görevini yürüten öğretmenlerin öğretmen adaylarının öğretmen gibi görmemeleri, öğrencilerin öğretmen adaylarının öğretmen olarak görmemeleri,

uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarına görevleri dışında işler vermeleri, uygulama öğretmenlerinin sınıfın tüm hâkimiyetini öğretmen adaylarına devretmeleri, öğretmen adaylarına yeterli düzeyde rehberlik yapılmaması, uygulama öğretmenlerinin dersi alan öğrencilerle olumsuz diyaloglar kurmaları, uygulama öğretmenlerinin çocuklara yeni şeyler kazandırma konusunda isteksiz olmaları, uygulama öğretmenlerinin eğitim sürecinde tüm etkinlikleri öğretmen adaylarına yaptırılmaları, öğretmen adaylarının öğrencileri tanıma fırsatı bulamaması, öğretmen adaylarının davranışlarının sınırlandırılması ve uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarını birbiri ile kıyaslaması gibi sorunların geldiği tespit edilmiştir.

Kocalar & Şahin (2015, s. 326) tarafından yapılan çalışmada coğrafya öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmış, çalışmaya 40 öğretmen adayı dâhil edilmiş, çalışmanın veri toplama aşamasında çalışmacılar tarafından geliştirilmiş olan görüşme formundan yararlanılmıştır. Çalışmanın sonunda bazı öğretmen adaylarının görüşlerine göre uygulama öğretmenlerinin öğretmen adayları ile yeterince ilgilenmedikleri, bunun yanında sınıf yönetimi konusunda öğretmen adaylarına yeterince inisiyatif tanınmadığı tespit edilmiştir.

Baran vd. (2015, s. 230) tarafından yapılan çalışmada fizik bölümü öğrencilerin öğretmenlik deneyimi dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesini amaçlamıştır. Çalışmaya 10 öğretmen adayı dâhil edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre bireylerin iletişim sıkıntısı yaşadığı, saatin yeterli olmadığı, okulların illerin merkezinde olmadığı için öğretmen adaylarının sıkıntı yaşadığı tespit edilmiştir.

Panda & Nayak (2014, s. 61) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları etik dışı sorunların incelenmesi amaçlanmış, çalışmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının karşılaştıkları etik dışı davranışların başında ders öğretmenlerinin sınıf disiplini sağlayamaması, bunun yanında ders öğretmenlerinin öğretmen adayları ile iletişim konusunda sorun yaşamalarının geldiği tespit edilmiştir.

Aydın & Akgün (2014, s. 1) tarafından yapılan araştırmada üniversitelerin bÖte son sınıf okuyan Öğrencilerin okul uygulamaları ve okul deneyiminde karşılaştıkları sorunların incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre danışman Öğretmenlerin yeterli düzeyde ders ile ilgilenmediği, Öğrencileri yönlendirmede danışmanların yetersiz ve ilgisiz olduğu, uygulama derslerinin meslek liselerine verilmesinin Öğretmen adayları tarafından sıkıntılı durum oluşturduğu tespit edilmiştir.

Kana (2014, s. 1) tarafından yapılan araştırmada uygulanma derslerinde Türkçe eğitiminin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 25 lisans son sınıf Öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre katılımcıların KPSS sınavları nedeniyle uygula derslerinde yeterince motive ve konsantrasyon olamadıkları, katılımcılar Öğrendiği yöntemleri uygulamada gerçekteştirmedeği, uygulama okulunda yönetimsel olarak ortaya çıkarılan sorunlar ve Öğrenciden kaynaklı sorunlar olduğu tespit edilmiştir.

Değerimenay & Kasap (2013, s. 52) tarafından yapılan araştırmada Öğretmen adaylarının okul deneyimi ve Öğretmenlik uygulaması dersi hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi ve karşılaştıkları sorunların incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya eğitim fakültelerinin fen ve teknoloji, okul öncesi ve sınıf Öğretmenliği bölümlerinde Öğrenim gören 88 Öğretmen adayı dâhil edilmiştir. Araştırmanın veri toplama aşamasında araştırmacılar tarafından geliştirilen “Uygulama Derslerini Değerlendirme Testi” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre Öğretmen adaylarının idari işler konusunda yeterli düzeyde bilgi edinemedikleri, uygulama okulunun araç-gereç sağlama, sınıf etkinliklerine rehberlik etme, günlük etkinlikler ve ders programı hazırlama konularında yeterli yardımı sağlamadığı tespit edilmiştir.

Kaya & Samancı (2013, s. 425) tarafından yapılan araştırmada sınıf Öğretmeni adaylarının Öğretmenlik uygulaması dersinde iletişim konusunda yaşadıkları sorunların incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 40 sınıf Öğretmeni adayı dâhil edilmiş, Öğretmen adaylarının uygulama okullarında iletişim konusunda karşılaştıkları sorunların belirlenmesinde yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre okul yöneticilerinin Öğretmen adaylarının yeterince sıcak bir tavırla karşılamadıkları tespit edilmiştir.

Aslanargun, Kılıç & Acar (2012, s. 12-13) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının uygulama okullarında ders öğretmeninden kaynaklı olarak karşılaştıkları sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya farklı öğretmenlik bölümlerinde (elektrik, bilgisayar, mobilya ve dekorasyon öğretmenliği) öğrenim gören 99 öğretmen adayı dâhil edilmiştir. Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının konu ile ilgili görüşlerinin belirlenmesinde yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre bazı öğretmenlerin dosyaları kontrol ve gözlem süreçlerine aktif olarak katılmadıkları, sadece dosyaları incelemeyi imzaladıkları tespit edilmiştir. Bunun yanında öğretmen adaylarının uygulama dersi için birçok konuda ders öğretmeninden yardım alamadıkları, bilmedikleri konuları arkadaşlarına danıştıkları ya da evraklardan kontrol ettikleri, sorulan sorulara genellikle açıklayıcı cevaplar alamadıkları bulunmuştur. Aynı çalışmada öğretmen adaylarının görüşlerine göre ders öğretmenlerinin disiplini bozan davranışlar noktasında öğrencilere ne gibi işlemler uygulanacağı konusunda adayları bilgilendirmedikleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin derse katılma düzeyleri değerlendirildiği zaman, uygulama öğretmenlerinin genellikle derslerin başında 15 dakikalık bilgilendirme çalışması yaptığı, daha sonra dersi takip etmediği görülmüştür. Hatta bazı derslerde öğrencilerin ders süresi tamamlanmadan serbest bırakıldıkları bulunmuştur.

Kale (2011, s. 255-280) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adayı olan bireylerin öğretmenlik uygulaması dersinde yaşanılan sorunların incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya Ankara il merkezinde olan gazi üniversitesinde son sınıf olan 360 öğretmen adayı dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre öğrencilerin yanıtlarının birbirinden farklı olmasının nedenlerinin kendi bireysel özelliklerinden dolayı olduğu, sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören bireylerin ölçek puanlarının diğerlerine göre daha fazla olduğu, öğrenciler arasındaki bu farklılıklarının temelindeki nedeninin farklı ana bilim dallarında olmaları olduğu, erkek ve kadın katılımcıların cevaplarının birbirinden farklı olduğu, öğrencilerin ders anlatımı sırasında zorlandığı, araç gereç konusunda öğrencilerin birçoğunun sıkıntı yaşadığını belirttiği tespit edilmiştir.

Karaca & Aral (2011, s. 595) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde karşı karşıya kaldıkları sorunların incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 13 okul öncesi öğretmen adayı dâhil edilmiş, öğretmen adaylarının karşılaştıkları sorunların tespit edilmesinde açık uçlu soru formundan yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öğretmen adaylarına uygulama okullarında yeterli düzeyde bilgilendirme yapılmadığı, öğretmen adaylarının okullarda öğrenim gören öğrenciler ile tanıştırılmadığı, öğretim elemanı ile uygulama öğretmenlerinin beklentilerinin uyuşmadığı, öğretmen adaylarının değerlendirme sürecinde objektif olarak değerlendirilmediği bulgularına ulaşılmıştır.

Azeem (2011, s. 308) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları sorunların incelenmesi amaçlanmış, araştırmada öğretmen adaylarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları etik dışı sorunların başında uygulama okulların çoğunda, öğrenci için zaman çizelgesi hazırlamaması, uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarına farklı eğitim ve öğretim yöntemlerini göstermemeleri, bunun yanında öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki kurallar ve düzenlemeler konusunda yeterince bilgilendirilmemeleri gibi sorunların geldiği tespit edilmiştir.

Demir & Çamlı (2011, s. 117) yapmış olduğu çalışmada öğretmen adaylarının uygulama dersinin yaptığı okullardaki karşılaştığı sorunlarını okul öncesi ve sınıf öğretmenleri adayları tarafından incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya son sınıf öğrencisi olan 16 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre bireylerin uygulama okullarında yönetimsel ve öğretmenler tarafından olumsuz davranışlara maruz kaldığı, katılımcıların çok fazla güçlük ve zorluklar yaşadığı, kadın adayların erkeklere göre daha çok sorun yaşadığı tespit edilmiştir.

Ermiş vd. (2010, s. 674) tarafından yapılan araştırmada üniversitelerin sosyal bilgiler bölümlerinde öğrenim gören bireylerin öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüş ve düşüncelerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 97 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre bireylerin öğretmenlik uygulaması dersini faydalı bulduğu tespit edilmiştir.

Seçer, Çeliköz & Kayılı (2010, s. 137) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları sorunların incelenmesi amaçlanmış, okul öncesi öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilen çalışmaya 25 öğretmen adayı katılmış, veri toplama aşamasında açık uçlu soru formu uygulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları sorunların başında sırasıyla üniversite ile uygulama okulu arasında iletişim kurulamaması, uygulama okullarının konkladıkları yerlere uzak olması, yeterli düzeyde rehberlik hizmeti almamaları, okul yöneticileri ile uygulama öğretmenlerinin ders içeriklerini yeterince bilmemeleri, uygulama yapılan sınıflarda öğrenci sayısının fazla olması, öğretmen adaylarının değerlendirilmesinde objektif davranılmaması, sınıfların yeterli fiziki koşullara sahip olmaması, öğretmen adaylarından malzeme talep edilmesi ve öğrencilerin öğretmen adaylarını öğretmen olarak görmemelerinin geldiği tespit edilmiştir.

Eraslan (2009, s. 207) tarafından gerçekleştirilen çalışmada matematik öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik görüşlerinin ve karşılaştıkları sorunların incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 47 matematik öğretmen adayı dâhil edilmiş, veri toplama aşamasında araştırmacı tarafından geliştirilen açık uçlu soru formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde teorik olarak almış oldukları dersleri uygulayabilme fırsatı buldukları, buna karşılık öğretmen adaylarına uygulama okulları tarafından yeterli uygulama fırsatı verilmediği ve yaptıkları uygulamalarla ilgili yeterli dönüt sağlanmadığı bulunmuştur.

Şaşmaz-Ören, Sevinç & Erdoğan (2009, s. 234) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları sorunların temel kaynaklarının belirlenmesi, bunun yanında öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin yaklaşımlarının bazı demografik etkenlere göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 381 öğretmen adayı dâhil edilmiş, araştırma verilerinin toplanmasında “Okul Deneyimi Dersleri Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik tutumlarının genel anlamda olumlu olduğu,

öğretmen adaylarının derse yönelik tutumlarının öğrenim türü (birinci veya ikinci öğretim), mezun olunan lise türü, öğrenim görülen bölüm türü, yaş grubu, uygulama okulunda karşılaşılan sorunların nedeni etkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Aynı çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi konusundaki sorun kaynaklarının okul idaresi, uygulama öğretmeni, öğrenci, diğer öğretmen adayları temalarından meydana geldiği tespit edilmiştir.

Baştürk (2008, s. 93) tarafından yapılan çalışmada uygulama öğretmenlerinin bakış açısıyla öğretmen adaylarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersinde karşı karşıya kaldıkları sorunların incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 6 uygulama öğretmeni dâhil edilmiş, veri toplama aşamasında yarı yapılandırılmış görüşme formundan faydalanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öğretmen adaylarının karşılaştıkları sorunların başında öğretmen adayları ile uygulama öğretmenleri arasındaki etkileşimin düşük ve yüzeysel konularda olduğu tespit edilmiştir.

Sarıçoban (2008, s. 41-42) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları sorunların değerlendirilmesi amaçlanmış, araştırmaya 64 öğretmen adayı dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre öğretmen adayı görüşlerine göre rehber öğretmenlerin etkileşim becerilerinin düşük düzeyde olduğu rapor edilmiştir. Aynı çalışmada danışman öğretim elemanı ile rehber öğretmen arasında geçen bazı diyalogların öğretmen adaylarını rahatsız edici bir üsluba sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Paker (2008, s. 137) tarafından yapılan çalışmada okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersinde öğretmen adaylarının uygulama öğretmeni ve danışman öğretim elemanı ile ilgili karşılaştıkları sorunların incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 80 öğretmen adayı dâhil edilmiş, çalışmada öğretmen adaylarının karşılaştıkları sorunların tespit edilmesinde araştırmacı tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formundan faydalanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öğretmen adaylarının en fazla karşılaştıkları sorunun performans değerlendirme sürecinde yetersizliklerle karşılaşılması olduğu tespit edilmiştir.

Özkılıç vd. (2008, s. 728) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamalarına yönelik düşüncelerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 146 öğretmen adayı dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre öğretmen adayları birçok konu üzerinde kendilerini yeterli gördükleri bununda gelişimi engellediği, öğretmen adaylarının danışmanlarını öğrencilerinin başarısızlığını görmediği ve eleştirmedeği, öğretmen adaylarının öğrencilerin bireysel özelliklerini gözetmeden hareket ettiği ve dil kullanımında etkili olamadıkları tespit edilmiştir.

Tuğluk (2007, s. 256) tarafından yapılan araştırmada üniversitelerin okul öncesi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamalarında karşılarına çıkan ve sorun teşkil eden unsurların incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya üniversitede okul öncesi bölümü okuyan 26 erkek ve 96 kadın olmak üzere toplamda 110 öğretmen adayı dahil edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre öğretmen elemanlarının %90'ının uygulama sırasında sorun yaşamadığı, %10'unun sorun yaşadığı, öğrencilerin %68'inin öğretmen uygulaması sırasında herhangi bir sorun yaşamadığı, %32'sinin uygulama esnasında sorun yaşadığı, öğretmenlerin ise %56'sının hayır yanıtını verdiği, %44'ünün evet cevabını verdiği, katılımcıların öğretmenlik uygulaması ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farkın bulunmadığı, derslerin program düzenlenmesi ile ilgili problem yaşadıkları tespit edilmiştir.

Aydın, Selçuk & Yeşilyurt (2007, s. 75) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının okul deneyimi dersinde karşılaştıkları problemlerin incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya eğitim fakültelerinin öğretmenlik bölümlerinde (fen bilgisi, matematik, okul öncesi, sosyal bilgiler, sınıf öğretmenliği) öğrenim gören ve okul deneyimi dersini alan 222 öğretmen adayı dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre öğretmen adaylarının uygulama okullarında karşılaştıkları sorunların başında uygulama okullarındaki hizmetlerden yararlanamama, uygulama okullarındaki yöneticilerin ilgisizliklerinin geldiği rapor edilmiştir. Aynı çalışmada öğretmen adaylarına not verilirken bazı öğretmenlerin objektif davranmadıkları, öğretmen adayları konusunda görüş almak için fakültelerde

yetkili üretim elemanları ile retmenlerin diyalog halinde olmadıkları bulunmuştur.

Kudu, zbek & Bindak (2006, s. 106) tarafından yapılan araştırmada eğitim fakültelerinin retmenlik bölümlerinde eğitim alan retmen adaylarının okul deneyimi ve retmenlik uygulaması derslerinde karşı karşıya kaldıkları sorunların incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya okul deneyimi ve retmenlik uygulaması dersi alan 226 renci dâhil edilmiştir. Araştırmanın veri toplama aşamasında 4'lü likert türünde ölçekten yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre retmen adaylarının karşılaştıkları sorunların başında gereksiz dersleri gözleme, idareciler tarafından yeterli düzeyde ilgi görmeme ve uygulama okulunda sunulan hizmetlerden yeterli düzeyde yararlanmama gibi sorunların geldiği tespit edilmiştir.

Gömlüksüz vd. (2006, s. 1) tarafından yapılan araştırma retmen adaylarının okul deneyimine yönelik görüşlerinin belirtilmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 336 birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre danışmanların uygulama dersine ilişkin ilgilerinin yetersiz olduğu, ilgilerinin az olduğu, rencilerin retmen adaylarının derse ilişkin tecrübe ve bilgilerini yetersiz bulduğu tespit edilmiştir.

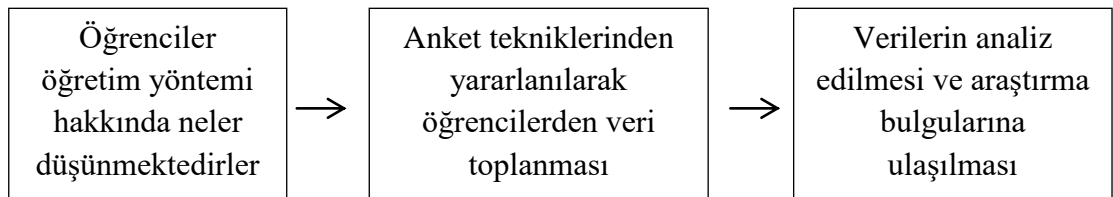
3.YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin analizi, geçerlilik ve güvenilirlik, araştırmacının rolü başlıklarına yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nicel araştırma yaklaşımlarından betimsel Tarama Modeli kullanılmıştır. Var olanın ne olduğunun betimlenip, açıklanıp ortaya konulmasına ve bir topluluğun üyeleri arasından, topluluğun mevcut durumunu değerlendirmek için bir ya da daha fazla değişkeni asıl kabul ederek bilgi elde etme girişimde bulunmak için yapılan araştırmalara tarama modeli denir (Freankel & Wallen, 1991, s. 389). Çok sayıda elemandan oluşan bir evren içerisinde, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2008, s. 79). Tarama modeli, evrenden seçilmiş örneklem üzerinde yapılan çalışmalar vasıtasıyla evrendeki tutum, görüş, eğilimlerin betimlenmesini sağlamaktadır (Creswell, 2016, s. 155).

Herhangi bir örneklem grubunun belirli özelliklerini belirlemek amacıyla veri toplanarak gerçekleştirilen çalışmalar tarama modeli kapsamına girmektedir. Genel olarak tarama modelinin işleyişi Şekil 1’de sunulmuştur (Büyüköztürk vd., 2016, s. 14-15).

Şekil 1. Tarama Modelinde Araştırma Süreci

3.2. Çalışma Grubu

Yapılan bu araştırmada çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılı Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı son sınıfında öğrenim gören ve öğretmenlik uygulaması dersi alan 113 kadın ve 61 erkek olmak üzere toplam 174 öğretmen adayından meydana gelmiştir. Araştırmanın veri toplama grubu kolay ulaşılabilir örnekleme tekniği ile oluşturulmuştur. Kolay ulaşılabilir örneklemede araştırmacı, hali hazırda var olan öğeler içerisinde yeterli sayıda ögeyi örneklem olarak belirler (Singleton & Straits, 2005, s. 18).

Araştırmanın çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler Tablo 3.2.1' de sunulmuştur.

Tablo 3.2.1. *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaş Gruplarına ve Cinsiyetlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları*

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	113	64,9
	Erkek	61	35,1
Yaş grubu	21-22 yaş	119	68,4
	23-24 yaş	55	31,6

Tablo 3.2.1 incelendiğinde katılımcıların %64,9'u kadınlardan oluşurken, %35,1'i erkeklerden oluşmakta ve katılımcıların %68,4'ü 21-22 yaş grubunda, %31,6'sı 23,24 yaş grubundadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Tarama modeline göre gerçekleştirilen çalışmalarda yer alan anket ya da ölçek soruları katılımcıların konuya ilişkin görüşlerinin tespit edilmesinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Anketler aynı soru içeriğine sahip olan veri toplama araçlarının çok sayıdaki bireye ulaştırılmasını sağlamaktadır. Anketlere verilen cevaplar her madde için frekans analizine (sıklık) dâhil edilmekte ve çıkan bulgular raporlaştırılmaktadır. Tarama modelinin kullanılmasının en büyük avantajı, büyük örneklem gruplarına ait bilgiyi kısa sürede araştırmacılara sunmasıdır (Büyüköztürk vd., 2016, s. 15).

Bu araştırmada öğretmen adaylarının sahip oldukları demografik özelliklerin (yaş ve cinsiyet) tespit edilmesinde araştırmacı tarafından oluşturulmuş olan kişisel bilgi formundan yararlanılmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları ve etik dışı davranış olarak nitelendirdikleri davranış biçimlerinin belirlenmesinde “Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlar Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek Shenas (1994), Engle & Smith (1990), Ei & Bowen (2002) ve Aydın (2002) tarafından yapılan çalışmalarda kullanılan soruların taranıp derlenmesi ile Pelit & Güçer (2006, s. 104) tarafından oluşturulmuş bir ölçektir. Ölçek ilk olarak 38 madde halinde ön test uygulamasına dâhil edilmiş, güvenilirlik katsayısı düşük olan 4 madde ölçekten çıkartıldıktan sonra ikinci test uygulanmıştır. Böylece ölçekte yer alan madde sayısı 34’e düşürülmüş, ölçek hedef kitleye ikinci kez uygulandıktan sonra ölçeğin güvenilirlik kat sayısının 0.93 gibi yüksek bir değere sahip olduğu, dolayısıyla ölçeğin güvenilir bir ölçüm aracı olduğu tespit edilmiştir. Geliştirilen ölçek üç alt boyuttan meydana gelmekte olup, söz konusu alt boyutlar “Öğrencilerle İlişkiler ile İlgili Etik Dışı Davranışlar”, “Öğretmenlik Mesleği İle İlgili (Görev ve Sorumluluklar) Etik Dışı Davranışlar” ve “Meslektaşlarla İlgili Etik Dışı Davranışlar” şeklinde sıralanmaktadır. Ölçek 5’li Likert türünde olup, ölçekte yer alan maddelere verilen yanıtlar tamamen etik dışı (1), kısmen etik dışı (2), kararsızım (3), kısmen etik (4) ve tamamen etik (5) şeklinde derecelendirilmektedir (Pelit & Güçer, 2006, s. 104).

3.4. Verilerin Analizi

Veriler toplandıktan sonra hatalı ve eksik doldurulmuş olan formlar değerlendirmeye alınmamış diğer formlar değerlendirilmiştir. Sağlanan verilerin analizinde SPSS 22.0 programından faydalanılmıştır. Katılımcıların ölçek puanlarına ilişkin veriler analiz edilmeden önce normal dağılım gösterip göstermediği değerlendirilmiştir. Yapılan Kolmogorov-SMironov analizi sonucunda verilerin normal dağılım göstermediği sonucuna varılmıştır ve bu nedenle non-parametrik analizler kullanılmıştır. Katılımcıların cinsiyetlerine göre yaş gruplarına göre ölçek ifadeleri için Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi $p>0.05$ olarak belirlenmiştir.

Örneklem büyüklüğünün 35'den büyük olması durumunda Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi (McKillup, 2012), küçük olması durumunda ise Shapiro-Wilk testi (Shapiro & Wilk, 1965, s. 591) kullanılabilir. Araştırmada dağılımın normallik sınavında Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. Kolmogorov-Smirnov testi sonucuna göre anlamlılık değerinin (p) .05ten büyük olması normalliğin sağlandığı anlamına gelmektedir" (Can, 2014, s. 89). Bu araştırmada Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda elde edilen anlamlılık değeri ($p=.00$) .05ten küçük olduğundan dağılım normal dağılım sergilememektedir.

3.5 Geçerlilik ve Güvenirlik

Geçerlik, ölçme aracı ile elde edilen verilerin amaca yönelik kullanılabilir olma özelliği olarak tanımlanmaktadır (Özdamar, 2016). Çalışma grubu araştırmanın amacına uygun olarak belirlenerek, uygun analiz tekniklerinin belirlenebilmesi için de yine istatistiksel tekniklerden faydalanılmış ve amaca, araştırma sorularına en uygun analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın tasarlanması, amaca uygun veri toplama araçlarının seçilmesi ve geliştirilmesinde uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu kapsamda araştırmada elde edilen bulguların geçerlilik ve genellenebilirliği artırılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın ve araştırmada elde edilen bulguların güvenilirliğini artırabilmek için bazı işlemler yapılmıştır. Bu aşamada araştırma verilerinin toplandığı ölçeğin güvenilirlik hesaplamalarında alfa katsayısı kullanılmıştır. Ayrıca araştırmada elde edilen sonuçların doğrulanabilmesi için toplanan tüm veriler ve verilerin analizleri, çalışma ile ilgili tüm belgeler araştırmacı tarafından saklanmıştır.

Tablo 3.5.1. Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşleri İçeren Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Madde sayısı	Cronbach's Alpha
Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlar Ölçeği	34	,770

Tablo 3.5.1 incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ilişkin görüşlerinde güvenilirlik düzeyi %77,0'dır. Bu durum aracın güvenilir olduğunu göstermektedir.

Kayış (2009, s. 403-405)'a göre:

- $\leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir,
- $0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük,
- $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir ve
- $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

3.6. Araştırmacının Rolü

Araştırmanın tamamen nesnel verilere dayanması, bilimsel ve geçerli veriler elde edilmesi açısından araştırmacı, ilgili uzmanlardan görüş ve yardım almıştır. Araştırma süreci alan uzmanıyla iş birliği içerisinde araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Veriler araştırmacı tarafından özenle toplanmıştır. Araştırma sonunda elde edilen verilerin analizi, araştırmacı tarafından yapılmış ve araştırmanın sonuçları araştırmacı tarafından rapor edilmiştir.

4. BULGULAR

Bu araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları etik dışı davranışlar hakkında görüşleri ile ilgili bilgiler aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 4.1. Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi Sonucu

Alt boyut	İstatistik	Sd	p
Öğrencilerle ilişkiler	,079	174	,010
Görevle ilgili sorumluluklar	,102	174	,000
Meslektaşlarla ilişkiler	,150	174	,000

Tablo 4.1 incelendiğinde, ölçeğin öğrencilerle ilişkiler ($p < 0,05$), görevle ilgili sorumluluklar ($p < 0,05$) ve meslektaşlarla ilişkiler ($p < 0,05$) alt boyutlarına ilişkin verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 4.2. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğrencilerle ilişkiler ile İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşlerine Ait Tanımlayıcı İstatistikleri İçeren Frekans Analizi Sonuçları

	Tanımlayıcı istatistik						Ortalama	Standart sapına
		Tamamıyla etik	Kısmen etik	Kararsızım	Kısmen etik dışı	Tamamıyla etik dışı		
Öğrencilerle ilişkiler	f	-	-	9	31	134	4,72	,55
	%	-	-	5,2	17,8	77,0		
	f	-	-	-	1	173	4,99	,08
	%	-	-	-	,6	99,4		
	f	-	5	22	61	86	4,31	,80
	%	-	2,9	12,6	35,1	49,4		
	f	-	-	-	-	174	5,00	,00
	%	-	-	-	-	100,0		
	f	-	-	6	37	131	4,72	,52
	%	-	-	3,4	21,3	75,3		
	f	-	1	10	40	123	4,64	,62
	%	-	,6	5,7	23,0	70,7		
	f	-	16	27	54	77	4,10	,98
	%	-	9,2	15,5	31,0	44,3		
	f	3	20	65	69	17	3,44	,88
	%	1,7	11,5	37,4	39,7	9,8		
	f	-	-	7	26	141	4,77	,51
	%	-	-	4,0	14,9	81,0		

Tablo 4.2. Devam: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğrencilerle ilişkiler ile İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşlerine Ait Tanımlayıcı İstatistikleri İçeren Frekans Analizi Sonuçları

Öğrencilerle İlişkiler	Tanımlayıcı istatistik	Tamamıyla etik	Kısmen etik	Kararsızım	Kısmen etik dışı	Tamamıyla etik dışı	Ortalama	Standart sapma
		f	%	f	%	f		
10. Öğrencinin bazı burs ve diğer kaynaklardan ya da avantajlardan yararlanmalarını ırk, din, cinsiyet, engellilik, ulusal köken ya da medeni durumu yüzünden engellemek	f	-	1	5	47	121	4,66	,57
	%	-	,6	2,9	27,0	69,5		
11. Öğrencilere fiziksel ceza vermek	f	-	2	27	54	91	4,34	,78
	%	-	1,1	15,5	31,0	52,3		

Tablo 4.2 incelendiğinde öğrencilerle ilişkiler konusundaki etik dışı davranışlarda “Derslerine girilen öğrencilere ders harici para karşılığında özel ders verebileceğini söylemek (talep etmek)” diğerlerine göre daha az etik dışı davranış olarak algılanıyorken, “Derslerine girilen öğrencilerle flört etmek” en etik dışı davranış olarak algılanmaktadır.

Tablo 4.3. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görevle İlgili Sorumluluklarla İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşlerine Ait Tanımlayıcı İstatistikleri İçeren Frekans Analizi Sonuçları

Öğretmenlik Mesleği (Görevle İlgili Sorumluluklar)	Tanımlayıcı istatistik	Tamamıyla etik	Kısmen etik	Kararsızım	Kısmen etik dışı	Tamamıyla etik dışı	Ortalama	Standart sapma
		f	%	f	%	f		
12. Çalışma saatleri içerisinde kişisel işlerle ilgilenmek	f	-	-	1	23	150	4,86	,37
	%	-	-	,6	13,2	86,2		
13. İşe gelmemek için gerçeğe aykırı mazeret bildiriminde bulunmak	f	-	-	2	32	140	4,79	,43
	%	-	-	1,1	18,4	80,5		
14. Okulun fiziksel kaynaklarını (malzeme, araç-gereç v.b) kişisel amaçlar için kullanmak	f	-	-	1	25	148	4,84	,38
	%	-	-	,6	14,4	85,1		
15. Geçerli mazeret dışında iş saatlerini ihlal etmek (öğle tatilini uzatma, geç gelme, erken ayrılma)	f	-	-	2	30	142	4,80	,43
	%	-	-	1,1	17,2	81,6		
16. Kayıtlar üstünde değişiklik yapmak veya meslektaşlarını buna yöneltmek	f	-	-	2	23	149	4,84	,39
	%	-	-	1,1	13,2	85,6		

Tablo 4.3. Devam: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görevle İlgili Sorumluluklarla İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşlerine Ait Tanımlayıcı İstatistikleri İçeren Frekans Analizi Sonuçları

	Tanımlayıcı istatistik	Tamamıyla etik	Kısmen etik	Kararsızım	Kısmen etik dışı	Tamamıyla etik dışı	Ortalama	Standart sapma	
Öğretmenlik Mesleği (Görevle İlgili Sorumluluklar)	17. Öğrencisine ait gizli tutulması gereken bilgileri, sırları (maddi durum, özel bir hastalık v.b) diğer öğrenciler önünde açıklamada bir sakınca görmemek	f	-	-	1	29	144		
		%	-	-	,6	16,7	82,8	4,82	,40
	18. Okula alkol alarak veya uyuşturucu herhangi bir madde alarak gelmek	f	-	-	-	4	170	4,98	,15
		%	-	-	-	2,3	97,7		
	19. Okula ait parayı kişisel işleri için kullanmak	f	-	-	2	11	161	4,91	,32
		%	-	-	1,1	6,3	92,5		
	20. Yıllık ve/ veya günlük planlarda belirtilen konuların öğrencilere aktarılmasında, olanak olduğu halde öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarını sağlayacak materyalleri fazla iş yükü getirir diye kullanmaktan kaçınmak	f	-	3	14	32	125		
		%	-	1,7	8,0	18,4	71,8	4,60	,71
	21. Sınıfta argo terim kullanmaktan çekinmemek	f	-	-	2	23	149	4,84	,39
		%	-	-	1,1	13,2	85,6		
	22. İçinde yaşadığı toplumun kültürel değerleriyle alay edercesine beyanlarda bulunmak	f	-	-	-	18	156	4,90	,31
		%	-	-	-	10,3	89,7		
	23. Öğrencinin velisinden öğrencinin dersi geçmesi karşılığında bireysel veya kurumsal çıkar sağlayıcı herhangi bir şey talep etmek	f	-	-	5	27	142		
		%	-	-	2,9	15,5	81,6	4,79	,48
	24. Okul veya kendi adına velilere herhangi bir şey satma girişiminde bulunmak	f	-	1	9	47	117		
		%	-	,6	5,2	27,0	67,2	4,61	,61

Tablo 4.3' e göre görevle ilgili sorumluluklar konusundaki etik dışı davranışlarda “Yıllık ve/ veya günlük planlarda belirtilen konuların öğrencilere aktarılmasında, olanak olduğu halde öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarını sağlayacak materyalleri fazla iş yükü getirir diye kullanmaktan kaçınmak” diğerlerine göre daha az etik dışı davranış olarak algılanırken, “Okula alkol alarak veya uyuşturucu herhangi bir madde alarak gelmek” en etik dışı davranış olarak algılanmaktadır.

Tablo 4.4. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Meslektaşlarla İlişkiler ile İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşlerine Ait Tanımlayıcı İstatistikleri İçeren Frekans Analizi Sonuçları

	Tanımlayıcı istatistik	Tamamıyla etik	Kısmen etik	Kararsızım	Kısmen etik dışı	Tamamıyla etik dışı	Ortalama	Standart sapma
Meslektaşlarla ilişkiler	25. Kendi yaptığı hatayı meslektaşlarına yüklemeye çalışmak	f -	-	5	16	153	4,85	,43
		% -	-	2,9	9,2	87,9		
	26. Herhangi bir meslektaşı hakkında sınıfta olumsuz açıklamalarda bulunmak	f -	-	2	10	162	4,92	,31
		% -	-	1,1	5,7	93,1		
	27. Meslektaşları ile ilgili gizli bilgi-belgeleri yasal veya mesleki amaçlarla gerekli olmadığı halde açıklamak	f -	-	3	13	158	4,89	,36
		% -	-	1,7	7,5	90,8		
	28. Meslektaşlarıyla ilişkilerinde ideolojik partizan vb gibi nedenlerle araya mesafe koymaya çalışmak	f -	5	5	8	156	4,81	,62
		% -	2,9	2,9	4,6	89,7		
	29. Meslektaşlarının mesleki kararlarını etkilemek için zorlayıcı araçlar kullanmak	f -	-	5	8	161	4,90	,39
		% -	-	2,9	4,6	92,5		
	30. Meslektaşlarıyla ilgili cinsiyet ayrımı gözetmek	f -	-	3	10	161	4,91	,34
		% -	-	1,7	5,7	92,5		
	31. Meslektaşlarına karşı konuşmalarında devamlı suretle üstünlük sağlamaya çalışmak	f -	2	5	7	160	4,87	,49
		% -	1,1	2,9	4,0	92,0		
32. Herhangi bir meslektaşı hakkında başka bir meslektaşına olumsuz yargı-açıklamalarda bulunmak	f -	-	3	10	161	4,91	,34	
	% -	-	1,7	5,7	92,5			
33. Meslektaşının başarısını kendine mal etmek	f -	-	1	9	164	4,94	,27	
	% -	-	,6	5,2	94,3			
34. Okul yönetimine meslektaşı hakkında olumsuz görüşlerde bulunmak	f -	-	3	10	161	4,91	,34	
	% -	-	1,7	5,7	92,5			

Tablo 4.4'e bakıldığında meslektaşlarla ilişkiler konusundaki etik dışı davranışlarda “Meslektaşlarıyla ilişkilerinde ideolojik partizan vb gibi nedenlerle araya mesafe koymaya çalışmak” diğerlerine göre daha az etik dışı davranış olarak algılanırken, “Meslektaşının başarısını kendine mal etmek” en etik dışı davranış olarak algılanmaktadır.

Tablo 4.5. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Cinsiyet	N	X	Ss	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Öğrenciler ile ilişkiler	Kadın	113	4,50	,303	84,66	9567,0	3126,0	,309
	Erkek	61	4,55	,288	92,75	5658,0		
Görevle ilgili sorumluluklar	Kadın	113	4,80	,150	81,70	9232,0	2791,0	,034
	Erkek	61	4,85	,102	98,25	5993,0		
Meslektaşlarla ilişkiler	Kadın	113	4,90	,129	94,46	10674,5	2659,5	,009
	Erkek	61	4,87	,114	74,60	4550,5		

Tablo 4.5 incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre öğretmenlik mesleğine ilişkin etik olmayan davranışlardan öğrencilerle ilişkiler konusundaki görüşlerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0.05$), görevle ilgili sorumluluklar ve meslektaşlarla ilişkiler konularındaki görüşlerinin ise cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p<0.05$) görülmektedir. Görevle ilgili sorumluluklar konusundaki davranışları erkek katılımcılar kadın katılımcılara göre daha fazla etik dışı bulurken (anlamlı düzeyde daha fazla önem verirken) ($p<0.05$), meslektaşlarla ilişkiler konusundaki davranışları kadın katılımcılar erkek katılımcılara göre daha fazla etik dışı bulmaktadır (anlamlı düzeyde daha fazla önem vermektedir) ($p<0.05$).

Tablo 4.6. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Yaş grubu	N	X	Ss	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Öğrenciler ile ilişkiler	21-22 yaş	119	4,52	,306	87,30	10388,5	3248,5	,938
	23-24 yaş	55	4,52	,282	87,94	4836,5		
Görevle ilgili sorumluluklar	21-22 yaş	119	4,81	,151	85,89	10220,5	3080,5	,524
	23-24 yaş	55	4,83	,099	90,99	5004,5		
Meslektaşlarla ilişkiler	21-22 yaş	119	4,89	,126	87,91	10461,0	3224,0	,869
	23-24 yaş	55	4,89	,123	86,62	4764,0		

Tablo 4.6 değerlendirildiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının yaş grubu değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik etik olmayan davranışlardan öğrenciler ile ilişkiler, görevle ilgili sorumluluklar ve meslektaşlarla ilişkiler konularındaki görüşlerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0.05$) görülmektedir.

Tablo 4.7. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşlerini İçeren Ölçek Alt Boyut Puanlarına Ait Tanımlayıcı İstatistikler Analizi Sonuçları

Alt boyutlar	X	Ss
Öğrenciler ile ilişkiler	4,52	,298
Görevle ilgili sorumluluklar	4,82	,137
Meslektaşla ilişkiler	4,89	,125

Tablo 4.7 incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının öğrencilerle ilişkiler, görevle ilgili sorumluluklar ve meslektaşlarla ilişkiler konularındaki ortalamalarının

yüksek olduğu görölmektedir. Bu durum, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilgili bu alt boyutlardaki etik davranışlara yüksek düzeyde önem verdiğini ifade etmektedir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları etik dışı davranışlar hakkında görüşleri; öğrencilerle ilişkiler ile ilgili karşılaşılan etik dışı davranışlar, öğretmenlik mesleği (görevle ilgili sorumluluklar) ile ilgili karşılaşılan etik dışı davranışlar ve meslektaşlar ile ilgili karşılaşılan etik dışı davranışlar şeklinde üç tema halinde değerlendirilmiştir. Literatürde yer alan çalışmalarda da öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları sorunların üç veya dört tema (öğrencilerden kaynaklanan sorunlar, bireysel sorunlar, uygulama okullarından ve öğretmenlerden kaynaklanan sorunlar) altında toplandığı görülmektedir (Gömleksiz vd., 2017, s. 394; Kale, 2011, s. 264; Özay-Köse, 2004, s. 5-6; Sevim, 2002, s. 1).

Literatürde yer alan çalışmalarda yapılan bu araştırmada elde edilen bulgulara ek olarak öğrencilerle ilgili daha farklı etik dışı sorunlarla karşılaşıldığı rapor edilmiştir. Söz konusu çalışmalarda öğrencilerle ilgili olarak karşılaşılan etik dışı sorunların genellikle öğrencilerin yaklaşımlarından dolayı öğretmen adaylarının zorluk yaşamaları, öğrencilerin öğretmen adaylarını otorite olarak görmemeleri, öğretmen adaylarının sınıflardaki öğrencileri tanıma fırsatı bulamamaları, öğretmenlerin öğrencilere söz geçirme konusunda sorun yaşamaları, bazı sınıflardaki öğrencilerin yaramaz bazı sınıflardaki öğrencilerin ise fazla gürültü yaptıkları, öğretmen adaylarının guruplar halinde öğrenciler ile çalışma yapma imkânı bulamaması, öğretmen adaylarının öğrencilerin seviyelerine inememeleri, öğrencilerinin öğretmen adaylarını birer öğretmen olarak görmemeleri, öğrencilerin öğretmen adayları tarafından yapılan uygulamalardan memnun olmamaları gibi davranışlar olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda yapılan bu araştırmada elde edilen bulgulara ek olarak literatürde yer alan çalışma bulguları öğretmenlik uygulaması dersinde öğrencilerden kaynaklı birçok etik dışı sorun olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlik uygulaması dersinde öğrencilerle ilişkiler ile ilgili etik dışı değerlendirdikleri davranışların başında derslerine girilen ve girilmeyen öğrenciler ile flört etme, okul dışındaki davranışlarını sevmediği öğrencileri sınıf ortamında açıklama, not karşılığında maddi çıkar sağlama, akraba veya tanıdık öğrencilere ayrıcalık tanıma, öğrencinin bazı burs ve diğer kaynaklardan ya da fırsatlardan faydalanmalarını cinsiyet, ırk, milliyet, din, medeni durum veya engellilik yüzünden engelleme, bireysel işler için öğrencileri kullanma, bunun yanında öğrencilere sınıf ortamında fiziksel ceza verme davranışının geldiği tespit edilmiştir. Literatürde yer alan benzer çalışmalarda da (Pelit & Güçer, 2006, s. 108; Aybek & Karataş, 2016, s. 104; Demir & Çamlı, 2011. S. 127; Gömleksiz vd., 2017, s. 936; Ermiş vd., 2010, s. 678; Yılmaz & Altinkurt, 2009, s. 79) bu araştırmada elde edilen bulgulara ulaşıldığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde öğretmenlik mesleği (görevle ilgili sorumluluklar) ile ilgili etik dışı değerlendirdikleri davranışların başında mesai saatlerinde kendi özel işleriyle ilgilenme, işe gelmemek için asılsız mazeret bildiriminde bulunma, okulun materyallerini bireysel amaçlar için kullanma, geçerli mazeret haricinde iş saatlerini ihlal etme (öğle tatilini uzatma, geç gelme, erken ayrılma), kayıtlar üstünde değişiklik yapmak veya meslektaşlarını buna yöneltme, öğrencisiyle ilgili gizli tutulması gereken bilgileri, sırları (maddi durum, özel bir hastalık vb) diğer öğrenciler karşısında deşifre etme, okula alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde olarak gelme, okulun parasını bireysel işleri için kullanma, sınıfta argo terim kullanmaktan çekinmeme, davranışlarının geldiği tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçların literatürde yer alan benzer çalışma bulgular (Pelit & Güçer, 2006, s. 108-109; Yeşilyurt & Semerci, 2011, s. 7; Baran vd., 2015, s. 235; Ermiş vd., 2010, s. 678; Gökçe & Demirhan, 2005, s. 44-45; Gömleksiz vd., 2017, s. 936) ile paralellik gösterdiği görülmektedir.

Öğretmenlik uygulaması dersinde meslektaşlar ile ilişkiler konusunda etik dışı değerlendirdikleri davranışların başında meslektaşlarıyla iletişimlerinde ideolojik, partizan vb. gibi sebeplerle araya mesafe koymaya çalışma, meslektaşlarının kariyerleriyle ilgili kararlarını etkilemek adına zorlayıcı araçlar

kullanma, meslektaşlarıyla ilgili cinsiyet ayrımı gözetme, meslektaşlarıyla konuşmalarında sürekli olarak üstünlük sağlamaya çalışma, herhangi bir meslektaşıyla ilgili bir diğer meslektaşına olumsuz ifadelerde bulunma, meslektaşının başarısını kendine mal etme ve okul yönetimine meslektaşı hakkında olumsuz açıklamalarda bulunma davranışlarının geldiği tespit edilmiştir. Literatürde yer alan benzer çalışmalarda da (Baran vd., 2015, s. 235; Pelit & Güçer, 2006, s. 109; Ermiş vd., 2010, s. 678; Özay-Köse, 2014, s. 5) benzer bulgulara ulaşıldığı görülmekte olup, araştırmada elde edilen bulguların literatürle uyumlu olduğu söylenebilir.

Etik dışı davranışlar hakkında görüşleri cinsiyet değişkenine göre ele alındığı zaman, öğrencilerle ilişkiler konusundaki görüşlerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermediğinin, buna karşılık görevle ilgili sorumluluklar ve meslektaşlarla ilişkiler konularındaki görüşlerinin ise cinsiyetlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı şekilde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ulaşılan verilere göre, görevle ilgili sorumluluklar konusundaki etik davranışlara erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha fazla önem verirken, meslektaşlarla ilişkiler konusundaki etik davranışlara kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha fazla önem verdikleri sonuçlarına ulaşılmıştır (Doğan, 2015, s. 47; Kale, 2011, s. 266; Sılay & Gök, 2004, s. 6)

Yaş grubu değişkenine göre ele alındığı zaman araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde karşılaştıkları etik dışı davranışlar hakkında görüşlerinin (öğrenciler ile ilişkiler, öğretmenlik mesleği ile ilgili görev ve sorumluluklar, meslektaşlar ile ilişkiler) yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık sergilemediği belirlenmiştir. Pelit ve Güçer (2006: 112) tarafından gerçekleştirilen benzer bir çalışmada daha küçük yaş gruplarında bulunan üniversite birinci sınıf öğretmen adaylarının öğrencilerle ilişkiler konusundaki görüşlerin daha büyük yaş grubunda bulunan dördüncü sınıf öğrencilerine kıyasla farklılık gösterdiği rapor edilmiştir. Aynı çalışmada öğretmen adaylarının meslektaşlarla ilişkiler ve öğretmenlik mesleği ile ilgili etik dışı davranışlara ilişkin görüşlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Şaşmaz-Ören vd. (2009, s. 228) tarafından yapılan çalışmada da öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması

dersine yönelik tutum ve yaklaşımlarının yaş grubu değişkenine göre herhangi bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

5.2. Öneriler

Bu araştırmada ulaşılan sonuçlarla ilgili literatür bağlamında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

1. Öğretmen adaylarının mesleki açıdan etik dışı olarak değerlendirdikleri davranışların daha geniş kapsamlı incelenmesi için farklı üniversite ve bölümler veri toplama grubuna dâhil edilerek yeni çalışmalar yapılabilir.

2. Yapılacak olan çalışmalarda yaş ve cinsiyet değişkenlerinin yanında farklı demografik değişkenlere göre de öğretmen adaylarının görüşleri değerlendirilebilir. Böylece öğretmen adaylarının konuya ilişkin görüşlerini etkileyen sosyo-demografik değişkenlerin daha iyi anlaşılması sağlanabilir.

3. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması derslerinde karşılaştıkları etik dışı davranışların en aza indirilmesi için öğrencileri, okul yöneticilerini, uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim elemanlarını bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir. Bu kapsamda öğrencilere öğretmen adayları hakkında tanımlayıcı bilgiler verilebilir. Uygulama öğretmenleri, okul yöneticileri ve uygulama öğretim elemanlarına ise konu ile ilgili hizmet içi eğitimler verilebilir.

4. Öğretmenlik mesleğinde karşılaşılan etik dışı davranışların en aza indirilmesi için bazı yasal önlemler alınabilir. Bu kapsamda etik dışı davranış sergileyen paydaşlara yönelik disiplin cezaları ağırlaştırılabilir.

5. Öğretmenlik uygulaması derslerinde öğretmen adaylarının etik dışı davranışlarla karşılaşmalarının, bunun yanında öğretmen adaylarının etik dışı davranış sergilemelerinin önlenmesi için öğretmen adaylarına lisans eğitimi boyunca meslek etiği, eğitim ve etik, öğretmenlik mesleğinde etik ve iş ahlakı gibi konularda seçmeli dersler okutulabilir.

6. Bu çalışmada etik dışı davranışların değerlendirilmesi için öğretmen adaylarının fikirlerine başvurulmuştur. Öğretmenlik uygulamasında etik dışı davranışların belirlenmesi ve değerlendirilmesi açısından öğretmenlik uygulamasının diğer paydaşları veri toplama grubuna dâhil edilip çalışma yapılabilir.

7. Öğretmenlik uygulamasının öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine olan tutumlarını etkileyeceği varsayılarak öğretmen adaylarından öğretmenlik uygulamasına başlamadan önce ve öğretmenlik uygulamasının sonunda öğretmenlik uygulamasını öncesi ve sonrası şeklinde değerlendirmeleri istenebilir.

8. Araştırma sonunda ortaya çıkan sonuçların nedenleri ve bu sorunlara çözüm önerileri üretilebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, G., ve Kaya, M. (2012). Okul Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(1), 95-102.
- Acun, İ., Yücel, C., Önder, A., ve Tarman, B. (2013). Değerler: Kim Ne Kadar Değer Veriyor?. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013(6/1), 191-203.
- Akbaba-Altun, S. (2003) Eğitim Yönetimi ve Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 718
- Akbuğa, F. (2018). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Etik Değerlere Sahip Olma Düzeylerinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Aktan, C.C., ve Tutar, H. (2007). Bir Sosyal Sabit Sermaye Olarak Kültür. *Pazarlama ve İletişim Kültürü Dergisi*, 6(20), 1-12.
- Aktaş, K. (2014). Etik-Ahlâk İlişkisi ve Etiğin Gelişim Süreci. *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 22-32.
- Aktepe, V., ve Yel, S.(2009). İlköğretim Öğretmenlerinin Değer Yargılarının Betimlenmesi: Kırşehir İli Örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 607-622.
- Akyatan, A., ve Angay-Kutluk, F. (2015). Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Etik Karar Alma Sürecini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 1(4), 42.
- Arıcan, M. K. (2016). Ahlak, Etik ve Ahlak Felsefesi. İslamda Ahlak ve Etik İçinde Kavramsal ve Kuramsal Tartışmalar Seminerleri– 2. İsmail Erkam SULA (ed.). Ulisabülten.

- Arıcioğlu, A. M., ve Tutan, A. (2008). Etik Etkisini Geliştirme Modeli ve Bir Uygulama. *Erciyes Üniversitesi*, 47-76.
- Aslan, M., ve Sağlam, M. (2018). Evaluation Of Teaching Practice Course According To Opinions Of Student Teachers. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi-Hacettepe University Journal Of Education*, 33(1), 144-162.
- Aslan, M., ve Sağlam, M. (2017). Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Uygulama Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *International Journal of Social Science*, 62, 33-50.
- Arslan, S. (2015). Eğitim ve Etik. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages. Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(7), 111-124.
- Aslanargun, E., Kılıç, A., ve Acar, F. E. (2012). Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmen Adaylarına Rehberlik Düzeyleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 1-21.
- Aşlamacı, İ. (2016). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Görüşleri (İnönü Üniversitesi Örneği). *Journal Of International Social Research*, 9(43), 1361-1376.
- Atmiş, S. (2013). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Sürecini Değerlendirmelerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Aybek, B., ve Karataş, T. (2016). Öğretmen Adaylarının Etik ve Mesleki Etik Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(Özel Sayı), 96-108.
- Aydın, F., ve Akgün, Ö. E. (2014). Eğitim Fakültesi BÖTE Son Sınıf Öğrencilerinin Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerinde Karşılaştıkları Sorunlar. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28), 1-14.

- Aydın, İ. P.(2002), *Yönetmel mesleki ve örgütsel etik*. 3.Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydın, İ. (2006). *Eğitim ve öğretimde etik*. Ankara: Pegem Yayıncılık, 1-210.
- Aydın, S., Selçuk, A., ve Yeşilyurt, M. (2007). Öğretmen Adaylarının “Okul Deneyimi II” Dersine İlişkin Görüşleri-Yüzüncü Yıl Üniversitesi Örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 75-90.
- Aydoğan, İ. (2011). Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerinin Öğrenciler Tarafından Algılanması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 87-96.
- Aytaçlı, B. (2012). *İlköğretim Matematik Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerinin Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Azeem, M. (2011). Problems Of Prospective Teachers During Teaching Practice. *Academic Research International*, 1(2), 308-316.
- Baran, M., Yaşar, Ş., ve Maskan, A. (2015). Fizik Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 230-248.
- Başar, M., ve Doğan, Z. G. (2015). Göreve Yeni Başlayan Öğretmenlerin Yaşadığı Sosyal Kültürel Mesleki Sorunlar. *Route Educational and Social Science Journal*, 2(4), 375-398.
- Baştuğ, İ. (2009). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri (Konya İli Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Baştürk, S. (2008). Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Uygulama Öğretmenlerinin Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 7(14), 93-110.
- Baştürk, S. (2011). Matematik Öğretmen Adaylarının Eğitim Fakültesindeki Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirmeleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 58-92.
- Baytekin, Ç., Kıyıcı, M., ve Horzum, M. B. (2002). Okul Deneyimi I Dersinin Öğrenme ve Öğretme Ders Teknolojisi Açısından Saptanması (Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Görüş Birlikteliği Kocaeli Örneği). *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (4), 54-71.
- Becit, G., Kurt, A. A., ve Kabakçı, I. (2009). Bilgisayar Öğretmen Adaylarının Okul Uygulama Derslerinin Yararlarına İlişkin Görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 169-184.
- Beck, C., and Kosnik, C. (2002). Components of a Good Practicum Placement: Student Teacher Perceptions. *Teacher Education Quarterly*, 29(2), 81-98.
- Bodur, H. (2017). Etiğin Alet Çantasına Bakmak: Ahlâk, Etik ve İlintili Temel Kavramlar Üzerine Notlar. *Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi*, (7), 155-190.
- Brander, P., Gomes, R., Keen, E., Lemineur, M.L., Oliveira, B., Ondrácková, J., Surian, A. and Suslova, O. (2008). *Pusula: gençlerle insan hakları eğitimi kılavuzu*. (Çev: Yeşiladalı, B. Editörler Kenan Çayır Melike Türkan Bağlı Yasemin Esen) İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Brooks, V. (2006). A 'Quiet Revolution'? The Impact Of Training Schools On İnitial Teacher Training Partnerships. *Journal of Education for Teaching*, 32(4), 379-393.
- Burton, D. (1998). The Changing Role Of The University Tutor Within School-Based İnitial Teacher Education: İssues Of Role Contingency And Complementarity Within A Secondary Partnership Scheme. *Journal of*

Education for Teaching: International Research and Pedagogy, 24(2), 129-146.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 21. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.

Büyüktaşkapu, S. (2004). *Selçuk Üniversitesi Genel, Mesleki ve Teknik Eğitim Fakültelerindeki Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Hedeflerine Ulaşma Derecesi* (Doctoral Dissertation). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. 2. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.

Cemaloğlu, N., ve Kılınç, A. Ç. (2012). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışları İle Öğretmenlerin Algıladıkları Örgütsel Güven ve Yıldırma Arasındaki İlişki. *Eğitim ve Bilim*, 37(165).

Cevizci, A. (2016). *Eğitim felsefesi*. Say Yayınları, İstanbul.

Coşkun, N. (2016). *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin ve Öğretim Elemanlarının Öğretmenlik Meslek Etiği Değerlerine İlişkin Görüşleri: Mesleki Etik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program* (Doktora Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Creswell, J.W. (2016) *research design- qualitative, quantitative and mixed methods approaches (araştırma deseni- nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları)*, (Çev: Selçuk Beşir Demir), Eğiten Kitap Yayınları, Ankara.

Çakır, M., Ogan-Bekiroğlu, F., İrez, S., Kahveci, A., ve Şeker, H. (2010). Fakülte-Okul İşbirliği Modelinin Değerlendirilmesi: Uygulama Öğretmenlerinin Görüşleri. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 31(31), 69-81.

- Çavdar, M. (2009). *İlköğretim Öğretmenlerinin Bireysel Değerlerinin Çok Boyutlu İncelenmesi* (Unpublished Master Thesis). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çavuş, M. F. ve Gökçen-Kapusuz, A. (2015). İslami Çalışma Ahlakı ve Üretkenlik Karşısı Davranışlar. 23. *Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, 14-16 Mayıs 2015, Muğla*
- Çeçen, A. (2014). *İnsan hakları ve insancıl hukuk*. Ankara: Savaş Yayınları, s. 809–830.
- Çelebi, N. (2003). Ahlâk, Etik ve Toplum. *Bilge Yayın Tanıtım Tahlil Eleştiri Dergisi*, 39, 1-13.
- Çetin, M., ve Özcan, K. (2004). Okul Yöneticilerinin Etik Davranışlarının Öğretmenlerin İş Doyumuna Etkisi. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20(20), 21-38.
- Çevik-Tekin, I., ve Çelik, A. (2017). Etik İklimin Örgütsel Bağlılık Üzerine Etkisi: Konya Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler Örneği. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yönetim Bilimleri Dergisi*, 15(29), 71.
- Çiçek, Ş., ve İnce, M. L. (2005). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Sürecine İlişkin Görüşleri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 16(3), 146-155.
- Değirmençay, Ş. A., ve Kasap, G. (2013). Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 47-52.
- Demir, Ö. ve Çamlı, Ö. (2011). Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Uygulama Okullarında Karşılaşılan Sorunların Sınıf ve Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrenci Görüşleri Çerçevesinde İncelenmesi: Nitel Bir Çalışma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (1), 117-139.

- Demir, S., ve Karakuş, M. (2015). Etik İklim İle Öğretmen ve Öğrencilerin Güven ve Motivasyon Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 21(2), 183-212.
- Demir, Y. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Dersi Kapsamında Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri* (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Deveci, H., ve Ay-Selanik, T. (2009). İlköğretim Öğrencilerinin Günlüklerine Göre Günlük Yaşamda Değerler. *Journal of International Social Research*, 1(6), 168-181.
- Doğan, S., ve Karataş, A. (2011). Örgütsel Etiğin Çalışan Memnuniyetine Etkisi Üzerine Bir Araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (37), 1-40.
- Doğan, N. (2015). *Görsel Sanatlar Öğretmenliği 4. Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, S., ve Uğurlu, C. T. (2014). Okul Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışları İle Öğretmenlerin Örgütsel Sinizm Algıları Arasındaki İlişki. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 489-516.
- Doğan- Kılıç, E., ve Önen, Ö. (2009). Öğretmen Adaylarının Duygusal Zekâ Düzeyleri ve Etik Muhakeme Yetenekleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 6(1), 124-160.
- Dönmez-Usta, N., ve Turan-Güntep, E. (2016). Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 1-11.
- Duran, K. (2014). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik Davranışları Algılama Düzeylerinin ve Etik İkilemleri Çözümlemelerinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Dünya Tabipler Birliği. (2015). *Tıp etiği el kitabı*. 3. Baskı. Ankara: Türk Tabipleri Birliği.
- Ei, S., and Bowen, A. (2002). College Students' Perceptions of Student-Instructor Relationships. *Ethics & Behavior*, 12(2), 177-190.
- Ekinci, N., ve Tican-Başaran, S. (2015). Okul Deneyimi Dersinin Öğrencilerin Öğretmenlik Algılarına Etkisi. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 13-24.
- Engle J. T. and Smith J.L. (1990). The Ethical Standards of Accounting Academics. *Issues in Accounting Education*, 5(1), 7-29.
- Eraslan, A. (2009). İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının “Öğretmenlik Uygulaması” Üzerine Görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 3(1), 207-221.
- Erciş, A., ve Türk, B. (2016). Etik Çerçevesinde Tüketim, Tüketici ve Çevre: Ekolojik Okuryazarlığın Moderatör Rolü. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 1-24.
- Erdem, Z. (2008). *Öğretmen Adaylarının Bilişim Teknolojilerini Kullanımlarının Etik Açısından Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Erdem, A. R. (2012). Bilim İnsanı Yetiştirmede Etik Eğitimi. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1), 25-32.
- Erdem, A. R. (2015). Eğitim Yönetim Etiği ve Eğitim Yönetiminde Etik Liderliğin Kriğiği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(10), 1-15.
- Erdem, F., Ömüriş, E., Öz, Ö., Boz, H., Özmen, M., ve Kubat, U. (2014). Öğretim Elemanlarının Etik Sorumlulukları Üzerine Üniversite Öğrencilerinin Algılamaları. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 39-64.

- Erdemir, E. (2014). Etik ve Ahlak Arasında İnsan Kaynakları Yönetimi. *Turkish Journal of Business Ethics*, 5(10), 5-1.
- Erdoğan, Ç. (2012) İlköğretim Okulu Müdürlerinin Davranışlarının Etik İlkelere Uygunluğu. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20 (2), 503-518
- Erdoğan, İ. (2006). Medya ve Etik: Eleştirel Bir Giriş. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 23, 1-26.
- Ermiş, H., Uygun, K., ve İnel, Y. (2010, November). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi II Dersi Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *In International Conference on New Trends in Education and Their Implications Bildiri Kitapçığı*, (673-681).
- Eroğlu, E. (2015). Geçmişten Günümüze Sosyal Normlar. *Akademik Bakış Dergisi*, 50, 299-308.
- Eroğlu, E., ve Atabek, N. (2006). İletişim Fakültesi Öğrencilerinin “Etik Eğitimi” ne ve “İletişim Etiği” ne İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi, *Küresel İletişim Dergisi*, Güz, 2, 1-11.
- Eryılmaz, B. (2008). Etik Kültürü Geliştirmek. *Türk İdare Dergisi*, 459, 1-12.
- Eşberk-Başyayla, Y. (2016). *Lise Öğretmenlerinin Bireysel ve Örgütsel Değerlerinin Uyumu (Antalya İli Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Antalya.
- Fraenkel, J. , Wallen, N. ve Hyun, H. (1991). *How to design and evaluate research in education (9.Edition)*. Mc Graw-Hill Education, New York.
- Gerçek, M. (2017). Etik İklim ve Örgütsel Güvenin Üretkenlik Karşıtı Davranışlar Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Journal Of International Social Research*, 10(51), 954-963.
- Gıda Mühendisleri Odası (2015). Gemi Mühendisliği Davranış Kuralları Üzerine. 1-71.

- Gök, S. (2008). İş Etiği İle İş Ahlakı Arasındaki İlişki ve Çalışma Yaşamında İş Etiğini Etkileyen Faktörler. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-19.
- Gökçe, E., ve Demirhan, C. (2005). Teacher Candidates And Supervising Teachers' Opinions About Activities Of Teaching Practice İn Elementary Schools. *Ankara University, Journal of Educational Sciences*, 1, 43-71.
- Gömleksiz, M. N., Mercin, L., Bulut, İ., ve Atan, U. (2006). Okul Deneyimi II. Dersine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri (Sorunlar ve Çözüm Önerileri). *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (23), 148-158.
- Gömleksiz, M. N., Kan, A.Ü., ve Öner, Ü. (2017). Etkili Öğretmenlik Eğitimi Perspektifinde Öğretmenlik Uygulaması Dersine Eleştirel Bir Yaklaşım: Nitel Bir İnceleme. *Journal of History School (JOHS)*, (10), 927-954.
- Gügerçin, U., ve Ay, Ü. (2017). Etik Konum Ölçeği'nin Faktör Analitik Yapısı: Banka Çalışanları Üzerine Bir Araştırma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 35(4), 53-78.
- Gügerçin, U., ve Ay, Ü. (2016). Etik Konunun Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Üzerindeki Etkisi: Etik Konum Kuramı Çerçevesinde Bir Analiz. *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19(32), 34.
- Gül, H. (2006). Etik Dışı Davranışlar ve Ussallaştırılması: Devlet Hastanelerinde Bir Uygulama. *Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi*, 10(9), 65-79.
- Gül, H., ve Gökçe, H. (2008). Örgütsel Etik ve Bileşenleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 13(1), 377-389.
- Gülcan, M. G., Kılınç, A. Ç., ve Çepni, O. (2012). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Etik Liderlik Davranışları Gösterme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(1), 123-142.

- Gültekin, M. (2008). *İlköğretim okulu yöneticilerinin etik liderlik davranış gösterme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- İlgaz, S., ve Bilgili, T. (2006). Eğitim ve Öğretimde Etik. *KKEFDI*, 14, 1-12.
- İşgüden, B.,ve Çabuk, A. (2006). Meslek Etiği ve Meslek Etiğinin Meslek Yaşamı Üzerindeki Etkileri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-28.
- Kale, M. (2011). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Karşılaştıkları Sorunlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 255-280.
- Kana, F. (2014). Türkçe Eğitiminde Öğretmenlik Uygulaması Dersi: Bir Durum Çalışması. *Tarih Okulu Dergisi*, 7, 745-764.
- Kapan, E. (2014). *7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersindeki Değerleri Kazanma Durumlarının İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Manisa.
- Karaca, N. H., ve Aral, N. (2011). *Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar*. In Proceedings of the and International Conference On New Trends in Education and Their Implications. 27-29.
- Karalar, R., ve Kiracı, H. (2010). Bireysel Değerlerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Öğretmenler Üzerinde Bir Araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 79-106.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi* (18.Baskı). Nobel Yayıncılık, Ankara
- Karasu-Avcı, E., ve İbret, B. Ü. (2016). Öğretmenlik Uygulaması-II Dersine İlişkin Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2519-2536.
- Karataş, A. (2013). İlköğretim Öğretmen Adayları İçin Meslek Etiğinin Önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 28, 304-318.

- Kasap, G. (2015). *Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Giresun.
- Katrancı, M. (2008). *Öğretmenlik Uygulamasında Uygulama Okulu Koordinatörleri ve Uygulama Öğretmenlerinin Görev ve Sorumluluklarını Yerine Getirme Düzeyleri (Kırıkkale İli Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Kaya, H. Ş., ve Samancı, O. (2013). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okul Deneyimi Dersinde İletişimle İlgili İlk İzlenimleri. *EKEV Akademi Dergisi*, 56(56), 419-428.
- Kayapalı- Yıldırım, S., ve Karabey, C. N. (2017). Etik İklim ve Örgütsel Kontrol Mekanizmalarının Sanal Kaytarma Davranışı Üzerindeki Etkisinde Örgütsel Sinizmin Aracılık Rolü. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(11), 556-594.
- Kayıkçı, K., ve Uygur, Ö. (2012). İlköğretim Okullarının Denetiminde Mesleki Etik (Bir Durum Çalışması). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 18(1), 65-94.
- Kayış, A. (2009). "Güvenilirlik analizi". *spss uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. 4. Baskı. Ed. Ş. Kalaycı. Ankara: Asil Yayın Dağıtım. 403-419
- Kaynak, A. (2006). *Kurum Kültürünün Oluşumunda Bilgi, Belge ve Dokümantasyon Çalışmalarının Önemi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü. İstanbul.
- Kenan, S. (2009). Modern Eğitimde Kaybolan Nokta: Değerler Eğitimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(1), 259-295.
- Kılınç, E., ve Aydın, A. (2017). Disiplin Yönetiminin Yönetmelik Açısından İncelenmesi: Bir Kamu Üniversite Hastanesi Örneği. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 11-22.

- Koca, A. İ. (2009). *Üniversite Öğrencilerinin Değerleri ve Bireysel Özellikleri İle Kariyer Tercihleri Arasındaki İlişki: Çukurova Üniversitesi'nde Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kocalar, A.O., ve Şahin, V. (2015). Uygulama Okulundaki Deneyimin Coğrafya Öğretmen Adayları Tarafından Değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 320-332.
- Kocatürk, F. (2006). *Okul Deneyimi II Dersi İle İlgili Uygulama Öğretim Elemanlarının, Uygulama Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kocayığit, A., ve Sağnak, M. (2010). İlköğretim Okullarında Etik İklimin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 10(23), 183-197.
- Koçyiğit, M. (2017). *Öğretmenlik mesleğine ilişkin etik kodlar* (Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Koçyiğit, M., ve Karadağ, E. (2017). Öğretmenlik Mesleği Etik İlkeler Envanterinin Geliştirilmesi. *İş Ahlakı Dergisi*, 10(2), 247-273.
- Konak, M., ve Erdem, M. (2015). Öğretmenlerin Görüşlerine Göre İlkokul Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışları İle Çatışma Yönetme Stratejileri Arasındaki İlişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 21(1), 69-91.
- Kozikoğlu, İ., ve Çökük, K. (2017). Aday Öğretmenlerin Adaylık Eğitimini Atadıkları İlden Farklı Bir İlde Tamamlamaları: Aday Öğretmenlerin Görüş ve Deneyimleri. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 50(2), 167-200.

- Köksal, K. (2018). Örgüt Kültürünün Örgütsel Adalet Algısına Etkisinde Etik İlkelere İlişkin Algıların Aracılık Rolü. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 14(2), 479-504.
- Kudu, M., Özbek, R., ve Bindak, R. (2006). Okul Deneyimi-I Uygulamasına İlişkin Öğrenci Algıları (Dicle Üniversitesi örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(15), 99-109.
- Kurum, G., Güner-Demir, T., Erdemli, Ö. (2018) *Eğitim-öğretim sürecinde öğretim elemanlarının etik davranışlarına ilişkin öğrenci görüşleri*. XIII. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi. Sivas, Türkiye.
- Kurt, E. (2015). İş Yaşamında Bireysel Değerler: Bir Vakıf Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Örneği. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 18-36.
- Kurt-Erhan, G. (2016). Matematik Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Dersine Yönelik Beklentileri Nelerdir?. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(27), 279-289.
- Kuşdil, M. E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri ve Scwartz Değer Kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 45, 59-76.
- Mahmutoğlu, A. (2009). Etik ve Ahlâk; Benzerlikler, Farklılıklar ve İlişkiler. *Türk İdare Dergisi*, 225-249.
- Maşalı, M. (2004). İnsan Hakları Belgelerine Yönelik Çağdaş Yaklaşımlar. *Bilimname*, 5, 105-105.
- McKillup, S. (2012). *Statistics Explained: An Introductory Guide For Life Scientists* (Second Edition). United States: Cambridge University Press.
- MEB. (2011). *Adalet*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı. 1-40.

- Mete, Y. A. (2013). Okul Uygulaması Dersine Yönelik Öğretmen Adayı, Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Sahip Oldukları Metaforlar. *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*, 2(2), 249-274.
- Morsümbül, Ş. (2014). *Değerlerin Kuşaklar Arası Değişimi: Ankara Örneği*. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Nakpodia, E. D. (2011). Teacher And The Student Practice Teaching Programme İn Nigerian Educational System. *International Journal of Educational Administration and Policy Studies*, 2(3), 33-39.
- Norhayati-Mukti, A., and Siew, H. P. (2004). Malaysian Perspective: Designing Interactive Multimedia Learning Environment For Moral Values Education. *Educational Technology & Society*, 7(4), 143-152.
- Oğuz, A. (2004). Okul Deneyimi 1 Dersinin Öğretmen Adayları Üzerindeki Etkileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (11), 1-23.
- Oğuz, S., ve Avcı, E. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Dersine Yönelik Görüşleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 3(3), 40-53.
- Okçu, V. (2014). Ortaöğretim Okulu Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışları İle Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılıkları Arasındaki İlişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 20(4), 501-524.
- Oral, B., Avcı, Y. E., ve Tösten, R. (2017). Öğretim Elemanlarının Mesleki Hayatlarında Karşılaştıkları Etik Olmayan Davranışlar: Dicle Üniversitesi Örneği. *Electronic Journal of Social Sciences*, 16(63). 1230-1241.
- Örselli, E. (2010). *Türkiye’de Toplumsal ve Yönetmelik Etik Değerler İle İkilimler: Uygulamalı Bir Araştırma* (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.

- Özan, M. B., Polat, H., Gündüzalp, S., ve Yaraş, Z. (2017). Etik Kodlara İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri ve Etik Kod Önerileri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 43-52.
- Özay-Köse, E. (2014). Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine Yönelik Öğrenci ve Öğretmen-Öğretim Elemanı Tutumları (Erzurum Örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 1-17.
- Özbay, M., ve Karakuş-Tayşi, E. (2011). Dede Korkut Hikâyeleri'nin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından Önemi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(1), 21-31.
- Özçelik, N. (2012). Yabancı Dil Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 515-536.
- Özdamar, K. (2016). *Eğitim, sağlık ve davranış bilimlerinde ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi: IBM SPSS, IBM SPSS AMOS VE MINITAB uygulamalı*. Eskişehir: Nisan Kitabevi.
- Özdemir, M. (2008). Kamu Yönetiminde Etik. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 4(7), 179-195.
- Özel, K. C. (2018). Etik ve Etik-Hukuk Arasındaki İlişki. *TAAD*, 9(33), 685-708.
- Özen, S. (2015). Ahlak, Ahlak Teorisi ve Bilimi, Bilim ve İş Ahlakı. *İş Ahlakı Dergisi*, 8(1), 109-149.
- Özen-Kutanis, R., Bayraktaroğlu, S., ve Özdemir, Y. (2005). *Etik Davranışların Yöneliminde Cinsiyet Faktörü: Bir Devlet Üniversitesi Örneği*. II. Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 211-218.
- Özgen, C. (2015). Ethics Education in Undergraduate Engineering Curricula. *Türkiye Biyoetik Dergisi*, 2(2), 104-16.

- Özkan, H. H. (2006). Popüler Kültür ve Eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 29-38.
- Özkan, H.H., ve Çelikten, M. (2018). Öğretmenlik Meslek Eğitimi İle İlgili Etik Olmayan Durumlar. *Turkish Journal of Educational Studies*, 5(2), 76-85.
- Özkılıç, R., Bilgin, A., ve Kartal, H. (2008). Evaluation Of Teaching Practice Course According To Opinions Of Teacher Candidates. *Elementary Education Online*, 7(3), 726-737.
- Özmen, F., ve Güngör, A. (2008). Eğitim Denetiminde Etik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 137-155.
- Paker, T. (2008). Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının Uygulama Öğretmeni ve Uygulama Öğretim Elemanının Yönlendirmesiyle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23), 132-139.
- Panda, S., and Nayak, R. N. (2014). Problems Of Student Teacher During İnternship Program: İssues And Concerns. *BEST: International Journal of Humanities, Arts, Medicine and Sciences*, 2(8), 61-66.
- Paşa, Ö., ve Negiş-Işık, A. (2017). Öğretmenlerin Okul Müdürüne Güven Düzeyleri ve Okul Müdürü Tarafından Sergilenen Etik Liderlik Davranışlarının Örgütsel Sessizlik Üzerindeki Etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(60), 135-144.
- Pelit, E., ve Güçer, E. (2006). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara ve Öğretmenleri Etik Dışı Davranışa Yönelten Faktörlere İlişkin Algılamaları. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 95-119.
- Petek, B. (2014). *Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mesleki Yeterlikleri Üzerindeki Etkisi Erzurum Örneği*. (Unpublished Master's Thesis). Atatürk University, Erzurum.

- Pieper, A. (1999). *Etiğe giriş*. Ayrıntı Yayınları, Ankara.
- Sağnak, M. (2010). Dönüşümcü Okul Liderliği İle Etik İklim Arasındaki İlişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(2), 1113-1152.
- Sakin, A. (2007). *Okul Öncesi Öğretmenlerin Mesleki Etik Davranışlar Hakkındaki Görüşleri İle Ahlaki Yargı Düzeyleri ve Öğretmenlik Tutumlarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sarıçoban, A. (2008). Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine İlişkin Uygulama Öğretmenleri ve Öğretmen Adaylarının Görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 31-55.
- Sarıtaş, M. (2007). Okul Deneyimi I Uygulamasının Aday Öğretmenlere Sağladığı Yararlar Konusundaki Görüşlerin Değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 121-143.
- Seçer, Z., Çeliköz, N., ve Kayılı, G. (2010). Okul Öncesi Öğretmenliği Okul Uygulamalarında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 128-152.
- Severcan, S. (2007). *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Uygulama Yaptıkları Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Karşılaştıkları Sorunların Belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sevim, S. (2002). *Eğitim Fakültesi-Uygulama Okulu İşbirliği Kapsamında Yürütülen Öğretmenlik Uygulaması ve Uygulamada Karşılaşılan Güçlükler* (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Sezgin, Z.S. (2016). İslam, Ahlak ve Etik. *ULİSA Bülten*, 5-10.
- Shapiro, S. S., & Wilk, M. B. (1965). An Analysis Of Variance Test For Normality (Complete Samples). *Biometrika*, 52(3/4), 591-611.

- Shenas, D.G. (1994). An Investigation Of The Ethical Standarts Of Information Systems Academicians. *Kyberneters*, 23(8), 27-46.
- Sılay, İ., ve Gök, T. (2004). Öğretmen Adaylarının Uygulama Okullarında Karşılaştıkları Sorunlar ve Bu Sorunları Gidermek Amacıyla Hazırlanan Öneriler Üzerine Bir Çalışma. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 6-9.
- Singleton Jr., R. A., & Straits, B. C. (2005). *Approaches to social research* (4. Edition). New York, NY: Oxford University Press.
- Sofyalıoğlu, Ç., ve Aktaş, R. (2001). Kültürel Farklılıkların Uluslararası İşletmelere Etkisi. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 75-92.
- Şahin, S. (2012). *İnsan Haklarının Etik Temelleri ve Uluslar Arası Düzenlemeler Çerçevesinde Yetişkinlere Yönelik İnsan Hakları Eğitimi Programı Geliştirme*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şaşmaz- Ören, F., Sevinç, Ö. S., ve Erdoğan, E. (2009). Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutumlarının ve Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 58(58), 217-246.
- Şentürk, C. (2009). Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim. *Aylık eğitim dergisi*, 10(111), 2-43.
- Şimşek, S., Alkan, V., ve Erdem, A. R. (2013). Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Nitel Bir Çalışma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(34), 63-73.
- Şişman, M. ve Acat, M. B. (2003). Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 235-250.

- Tabancalı, E., ve Çakıroğlu, K. (2017). Okul Müdürlerinin Etik Liderlik Davranışları İle Öğretmenlerin Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Arasındaki İlişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 392-417.
- Tamer-Gencer, Z. (2011). Çok Kültürlü Toplumlarda İletişim: Divriği Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1(1), 186-205.
- Tanşu, A. (2017). *Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasından Beklentileri ve Kazandıkları Tecrübeleri* (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Tarman, B. (2012). Öğretmenlik Deneyimi Dersinin Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik İnançlarına Etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(3), 1951-1973.
- Tay, B., ve Yıldırım, K. (2009). Sosyal Bilgiler Dersinde Kazandırılması Amaçlanan Değerlere İlişkin Veli Görüşleri. *Kuram ve uygulamada eğitim bilimleri*, 9(3), 1499-1542.
- Terhart, E. (1998). Formalised Codes Of Ethics For Teachers: Between Professional Autonomy And Administrative Control. *European Journal of Education*, 33(4), 433-444.
- Teyfur, M., Beytekin, O. F., ve Yalçınkaya, M. (2013). İlköğretim Okul Yöneticilerinin Etik Liderlik Özellikleri İle Okullardaki Örgütsel Güven Düzeyinin İncelenmesi (İzmir İl Örneği). *Dicle University Journal of Ziya Gökalp Education Faculty*, 21, 84-106.
- TMMOB (2004). *Etik, ahlak ve meslek ilkeleri*. Ankara: TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası.
- Tonus, H. Z., ve Oruç, İ. (2012). İnsan Kaynakları Yönetiminde Etik Dışı Davranışlar ve Yönetimi: Bir İşletmenin Personel Yönetmeliği İçerik Analizi. *İş Ahlakı Dergisi*, 5(10), 149-181.

- Toprakçı, E., Bozpolat, E., ve Buldur, S. (2010). Öğretmen Davranışlarının Kamu Meslek Etiği İlkelerine Uygunluğu. *International Journal of Educational Research*, 1(2), 35-50.
- Tuğluk, M. N. (2007). *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamalarında Karşılaştıkları Problemlerin Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turhan, A. (2013). İnsan Hakkı Kuşakları Arasındaki Tamamlayıcılık İlişkisi. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(2), 357-378.
- Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği (2011). *Etik Kurallar Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Çalışanlar İçin İçinde*. 8 Baskı. PDR.
- Uğurlu, C. T. (2012) İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Yönetici Etik Liderlik Davranışına İlişkin Algıları, *CÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 36 (2), 203-213.
- Uğurlu, C. T., Sincar, M., ve Çınar, K. (2013). Effect Of Ethical Leadership Behaviours On The Teachers' Ethical Commitment Level İn Secondary Schools. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 266-281.
- Uyar, S., Kahveci, A., ve Yetkin, M. (2015). Öğrencilerin Muhasebe Meslek Etiği Algısı: Altsoy Meslek Yüksekokulu Örneği. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 237-247.
- Uzun, E. M., ve Elma, C. (2012). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İnkilemleri Çözümleme Biçimleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 279-287.
- Ülman, Y. I. (2010). Etik, Biyoetik, Hukuk: Temel Kavramlar ve Yaklaşımlar. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-4.

- Yaman, E., Çetinkaya-Mermer, E., ve Mutlugil, S. (2009). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Etik Davranışlara İlişkin Görüşleri: Nitel Bir Araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 93-108.
- Yazıcı, M. (2014). Değerler ve Toplumsal Yapıda Sosyal Değerlerin Yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 209-223.
- Yeşil, R., ve Aydın, D. (2007). Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 65-84.
- Yeşilyurt, E., ve Semerci, Ç. (2011). Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Akademik Bakış Dergisi*, 27, 1-23.
- Yeşilyurt, E. (2010). *Öğretmenlik Uygulaması Öğretim Programının Standart Temelli ve İhtiyaca Cevap Verici Modeller Işığında Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Yıldırım, G., ve Kadioğlu, S. (2007). Etik ve Tıp Etiği Temel Kavramları. *CÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 29(2), 7-12.
- Yıldız, E. (2002). *Okul Deneyimi I ve Okul Deneyimi II Derslerinin Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yıldız, M. A. (2012). *Türkçe Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan "Öğretmenlik Uygulaması" Dersinin Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kilis 7 Aralık Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü, Kilis.
- Yılmaz, K. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Dini Yönelimleri İle Bireysel Değerleri Arasındaki İlişki. *Balıkesir University The Journal of Social Sciences Institute*, 16(29), 129-146.

Yılmaz, K., ve Altinkurt, Y. (2009). Öğretmen Adaylarının Mesleki Etik Dışı Davranışlar İle İlgili Görüşleri. *İş Ahlakı Dergisi*, 2(4), 71-88.

Yiğit, N., ve Alev, N. (2005). Etkili Öğretmen Yetiştirme Açısından Okul Deneyimi Derslerinin Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 91-103.

Yiğit, N. , Ayas, A. , Akdeniz, A. R. , Baki, A. , Çepni, S. , Özmen, H. , Demircioğlu, G., Alev, N. , Çimer, A. , Altun, T. ve Ekiz, D. (2006). Kuramdan Uygulamaya Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması. N. Yiğit (Ed.), Trabzon: Celepler Matbaacılık.

YÖK (1998). *Fakülte-Okul İşbirliği Kılavuzu*. Ankara: Yüksek Öğretim Kurulu Yayınları.

YÖK Dünya Bankası. (1998). Fakülte-Okul İşbirliği. Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi. Ankara: Öğretmen Eğitimi Dizisi.

Yüksel, M. (2015). Etik Kodlar, Ahlâk ve Hukuk. *Hacettepe Law Review*, 5(1), 9-26.

Zengin, O., ve Altındağ, Ö. (2016). Bir İnsan Hakları Mesleği Olarak Sosyal Hizmet. *Journal of Society & Social Work*, 27(1), 1-19.

<http://www.tdk.gov.tr/> Erişim tarihi: 15.01.2019.

http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_06/25172143_YYnerge.pdf Erişim tarihi: 30.08.2018

EKLER

EK 1: Anket Uygulama İzin Dilekçesi

EK 2: Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlar Ölçeği

EK 1: Anket Uygulama izin Dilekçesi

Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı Başkanlığına

Danışmanı bulunduğum 20132007003 numaralı Yüksek Lisans öğrencim Elif ÇELİK' in *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Karşılaştıkları Etik Dışı Davranışların Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi* adlı tez çalışması için Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı 4. Sınıf öğrencilerine anket uygulaması yapması gerekmektedir. Gerekli iznin verilmesi hususunu,

Bilgilerinize arz ederim.

Danışman

Prof. Dr. Ramazan SEVER

EK 2: “Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlar Ölçeği”**“Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlar Ölçeği”**

Değerli Katılımcılar,

Bu anket “**Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Karşılaştıkları Etik Dışı Davranışların Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Giresun Örneği)**” konulu çalışmada kullanılmak üzere hazırlanmıştır.

Anket, lisans eğitiminde Öğretmenlik Uygulaması dersi kapsamında okullarda karşılaşılan etik dışı davranışlarla ilgili görüşlerinizi belirlemek üzere hazırlanmış sorulardan oluşmaktadır. Vereceğiniz cevaplar çalışmaya katkı sağlaması adına bizim için büyük önem taşımaktadır. Lütfen cevapsız soru bırakmamaya özen gösteriniz. Bu çalışmadan toplanan veriler katılımcının ismi belirtilmeden sadece bilimsel amaçlar için kullanılacağından tüm soruları içtenlikle yanıtlamanızı rica ediyoruz.

Gösterdiğiniz ilgi ve katkılarımız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarız.

Elif ÇELİK

Prof. Dr. Ramazan SEVER

Giresun Üniversitesi

Giresun Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi

Tez Danışmanı

Tanıttıcı Bilgiler:

1. Sınıfınız:
2. Cinsiyetiniz: (☐) Kadın   (☐) Erkek
3. Yaşınız:

Aşağıdaki maddeleri etik olup olmama durumuna göre işaretleyiniz. (Her madde için seçenekler: Tamamıyla Etik, Kısmen Etik, Kararsızım, Kısmen Etik dışı, Tamamıyla Etik Dışı)

Görüş Cümleleri	Tamamıyla Etik	Kısmen Etik	Kararsızım	Kısmen Etik Dışı	Tamamıyla Etik Dışı
1. Not karşılığı maddi çıkar sağlamak					
2. Derslerine girilmeyen öğrencilerle flört etmek					
3. Bireysel işleri için öğrencileri kullanmak					
4. Derslerine girilen öğrencilerle flört etmek					
5. Akraba veya tanıdık öğrencilere ayrıcalıklı muamele etmek					
6. Derslerine girilmeyen akraba veya tanıdık öğrencilerin ders geçmelerinde meslektaşlarından kolaylık sağlamasını istemek					
7. Kendi ideolojik görüşleri doğrultusunda öğrenciyi yönlendirmeye çalışmak					

	Tamamıyla Etik	Kısmen Etik	Kararsız	Kısmen Etik Dışı	Tamamıyla Etik Dışı
8. Derslerine girilen öğrencilere ders harici para karşılığında özel ders verebileceğini söylemek (talep etmek)					
9. Okul dışındaki hareketlerini tasvip etmediği herhangi bir öğrenciyi sınıf ortamında deşifre etmek					
10. Öğrencinin bazı burs ve diğer kaynaklardan ya da avantajlardan yararlanmalarını ırk, din, cinsiyet, engellilik, ulusal köken ya da medeni durumu yüzünden engellemek					
11. Öğrencilere fiziksel ceza vermek					
12. Çalışma saatleri içerisinde kişisel işlerle ilgilenmek					
13. İşe gelmemek için gerçeğe aykırı mazeret bildiriminde bulunmak					
14. Okulun fiziksel kaynaklarını (malzeme, araç-gereç vb) kişisel amaçlar için kullanmak					
15. Geçerli mazeret dışında iş saatlerini ihlal etmek (öğle tatilini uzatma, geç gelme, erken ayrılma)					
16. Kayıtlar üstünde değişiklik yapmak veya meslektaşlarını buna yöneltmek					
17. Öğrencisine ait gizli tutulması gereken bilgileri, sırları (maddi durum, özel bir hastalık vb) diğer öğrenciler önünde açıklamada bir sakınca görmemek					
18. Okula alkol alarak veya uyuşturucu herhangi bir madde alarak gelmek					
19. Okula ait parayı kişisel işleri için kullanmak					
20. Yıllık ve/ veya günlük planlarda belirtilen konuların öğrencilere aktarılmasında, olanak olduğu halde öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarını sağlayacak materyalleri fazla iş yükü getirir diye kullanmaktan kaçınmak					
21. Sınıfta argo terim kullanmaktan çekinmemek					
22. İçinde yaşadığı toplumun kültürel değerleriyle alay edencesine beyanlarda bulunmak					
23. Öğrencinin velisinden öğrencinin dersi geçmesi karşılığında bireysel veya kurumsal çıkar sağlayıcı herhangi bir şey talep etmek					
24. Okul veya kendi adına velilere herhangi bir şey satma girişiminde bulunmak					
25. Kendi yaptığı hatayı meslektaşlarına yüklemeye çalışmak					

	Tamamıyla Etik	Kısmen Etik	Kararsızım	Kısmen Etik Dışı	Tamamıyla Etik Dışı
26. Herhangi bir meslektaşı hakkında sınıfta olumsuz açıklamalarda bulunmak					
27. Meslektaşları ile ilgili gizli bilgi-belgeleri yasal veya mesleki amaçlarla gerekli olmadığı halde açıklamak					
28. Meslektaşlarıyla ilişkilerinde ideolojik partizan vb gibi nedenlerle araya mesafe koymaya çalışmak					
29. Meslektaşlarının mesleki kararlarını etkilemek için zorlayıcı araçlar kullanmak					
30. Meslektaşlarıyla ilgili cinsiyet ayrımı gözetmek					
31. Meslektaşlarına karşı konuşmalarında devamlı suretle üstünlük sağlamaya çalışmak					
32. Herhangi bir meslektaşı hakkında başka bir meslektaşına olumsuz yargı- açıklamalarda bulunmak					
33. Meslektaşının başarısını kendine mal etmek					
34. Okul yönetimine meslektaşı hakkında olumsuz görüşlerde bulunmak					

ÖZGEÇMİŞ

1991 yılında Artvin'in Şavşat ilçesinde dünyaya geldi. İlkokul öğrenimini Şavşat, lise öğrenimini Artvin'de tamamladı. 2009 yılında girdiği Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünden 2013 yılında mezun oldu. Aynı yıl Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği bölümünde tezli yüksek lisans programına başladı. 2015 yılı eylül ayında Kars ili Digor ilçesi Hisarönü ilkokuluna sınıf öğretmeni olarak atandı. Görevine Kars ili Digor ilçesi Kocaköy ilkokulunda devam etmektedir.

